

Çocuk Edebiyat Günlüğü

MUSTAFA RUHİ ŞİRİN

Türkiye’de çocuk edebiyatı alanında 1970 sonrası işlev değişiminin iki yönde gerçekleştiği söylenebilir: Birinci neden merkez medya televizyon kullanımının yaygınlaşması. İkinci neden ise okuma-yazma öğrenenlerin sayısının çoğalmasına rağmen okuma kültürünün gelişmemiş olması. 1977’den bu yana tuttuğum günlüklerden seçtiğim bölümlerle bu sürece tanıklık etmeye çalışacağım.

Yenimahalle (Ankara), 27 Ekim 1977

Ömrümün en güzel perşembesi. Saat tam 16.36’da Serdar Ekrem doğdu. Doğum sezaryenle gerçekleştiği için eşimi geç vakit görebildim. İlk müjdeyi arkadaşım ve komşumuz Ahmet Efe’nin yanına bıraktığım anneme verdim. Serdar Ekrem’in doğumuyla eşim anne, ben ise baba oldum. Yirmi ikinci yaşlarımızdayız. Oğulcuğumuzla beraber büyüyeceğiz. Kim bilir belki de çocuk edebiyatı kozamı da oğulcuğumla örmeye başlayacağız. Serdar Ekrem doğmadan bir bebeğin annesine nasıl seslendiğini merak etmeye başlamıştım. Yazacağım ilk çocuk kitabının adı da içime doğdu bugün: *Masal Mektuplar*.

Evet, bugün ömrümün en güzel perşembesi. Kelimelerin anlatamayacağı duygular içindeyim. Evde yalnız olsam da çok kalabalığım, hem de çocuk kalabalığım. Dünyanın bütün çocuklarıyla el ele yürüyor gibiyim. Allah’ım oğulcuğumu hayırlı ve ömürlü eyle. Anneli babalı büyüsün. Bahtı açık olsun. Amin! Amin! Amin!

Merter, 2 Ekim 1982

TRT arşivinde çocuk edebiyatıyla ilgili çok az yayın var. 1979 Dünya Çocuk Yılı’nda gerçekleşmiş birkaç radyo programı. Televizyonda bir oturum. Bu oturumda Kemalettin Tuğcu’nun görüşüne yer vermek istemişler. Erdal Öz,

Tuğcu'ya Şu soruyu sormuŐ: Çocuklar tarafından bu kadar çok okunmuş olmayı nasıl açıklıyorsunuz? Kemalettin Tuğcu'nun cevabı çok kısa: “*Bunu çocuklara sorun...*” Kemalettin Bey, Şişli'de yaşıyor. Ziyaretine gideceğim ve bu kısa röportajın hikâyesini anlatmasını rica edeceğim.

Harbiye, 14 Mayıs 1985

Süreyya Berfe'nin *Milliyet Sanat* dergisinin Nisan 1976 tarihli 13'üncü sayısında yer alan, “ataerkil aile düzeninin sürdüğü, feodal ilişkilerin egemen olduğu bir toplumda çocuk edebiyatı olmaz” ifadesiyle özetlenebilecek görüşü çok genel bir hüküm. Çocuk edebiyatı modern bir kavram. GeçmiŐi de iki yüzyıldan az. Modern anlamda çocuk edebiyatı geleneğimizin olmayıŐını Türkiye'nin “sınıfsal yapı”sıyla açıklamak da son çeyrek yüzyılın ezberlerinden biridir. Süreyya Berfe'nin bizde çocuk edebiyatının olmayıŐı ya da gelişmemiş olmasını, sorunlu çocuk algısıyla ilişkilendirmesine ise itirazım yok.

Batı'nın iki-üç yüzyıldır ele geçirdiği üstünlük nedeniyle, Batı dışı toplumları yargılamak yerine, konuyu dönem anlayışı içinde değerlendirmeyi tercih ediyorum. Aksi hâlde bütün medeniyetler Batı'ya benzemek zorunda gibi bir anlayışı kabul etmiş oluruz. Bu ise Batı'nın 17. yüzyıldan bu yana yazılı çocuk edebiyatında ulaştığı noktayı ve başarısını reddetmek anlamına gelmez.

Harbiye, 24 Temmuz 1985

Dünden Bugüne Çocuk Edebiyatımız radyo programı 39'uncu bölümüyle bugün sona erdi. Program dizisi boyunca, sözlü geleneğin kültürel devamlılıkla ilişkisini yorumlamaya çalıştım. Programın bölümlerinde değişen dünya ve değişen çocukluk gerçeğine dayalı çağdaş bir çocuk edebiyatı kurulması yönünde önerilere de yer verdim. Program dizisinin amacı ise sözlü ve yazılı çocuk edebiyatının temel işlevinin okuma alışkanlığı kültürü kazandırmak olduğunu vurgulamaktı.

Ataköy, 5 Nisan 1987

Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987'nin basılmış ve ciltlenmiş olduğunu görmekten dolayı bahtiyarım. 200 yıllığı, yazısı olanlara postayla göndereceğiz yarın. Bu yıllığın ideolojik eleŐtirilerin hedefi olacağını seziyorum. İçinde bulunduğumuz dönem tarafların birbirini yok saydığı bir zaman dilimi. *El Kitabı* bölümünü ayrı bir kitap hâlinde yayımlamayı düşünebilirdik. İlk yıllık,

çocuk edebiyatı tarihimize bugün “merhaba” dedi. Bendenizin çocuk ödevi için de bugün kayda değer bir gün oldu.

Ataköy, 21 Kasım 1990

“Ben ayrı bir çocuk edebiyatının var olduğuna inanmıyorum...”¹ Bu cümle, Nemika Tuğcu’nun Kemalettin Tuğcu ile yaptığı söyleşide yer alıyor. Tuğcu, bu görüşünü yıllardır ifade ediyor. Bir an şöyle düşündüm: Kemalettin Tuğcu’nun edebî kamunun dışında tutulmasının nedeni bu görüşü müdür? Hayır! Kemalettin Tuğcu yazarlığını, edebiyatın uzağında tutuyor ve kendini bir yazar olarak tanımlıyor. Edebî kamunun gerekçesi ise yoksulluk, engellilik gibi konuları “istismar” ettiği görüşüne dayanıyor. Buna karşın, niçin bu kadar çok okundu Kemalettin Tuğcu? Bence Tuğcu’nun yazarlığının en karakteristik özelliği düz hatlı tipleri anlatırken merak düğümleri kullanıyor; konuşur gibi ve olabildiğince yalın yazdığı için kolay okunuyor.

Ataköy, 13 Şubat 1994

Stacy Schiff’in “Yere İnmiş Bir Ruh: Saint-Exupéry New York’ta”² yazısı Küçük Prens kitabının New York’ta maceralı yazılış öyküsünü anlatıyor. Saint-Exupéry, 1942’nin ikinci yarısından sonra kitabın ilk figürlerini çizmiş. Kitabı yazmaya, “tilki diye ölümsüzleştirdiği” Silvia Reinhardt’ın Park Caddesi’ndeki dairesinde başlamış.

Schiff’in, Saint-Exupéry hakkındaki şu tesbiti kayda değer: “Hiç çocuğu olmamasına rağmen, hep çocuklarla gibidir.” Kuşkusuz, uzatmalı bir çocuktur Saint-Exupéry. Küçük Prens kitabı Amerika’da 6 Nisan 1943’ten İngilizce ve Fransızca basıldığında çoğu eleştirmen kitabı çocuk kitabı ilan etmiş ve hiçbiri bu kitabı yetişkinlere önermemiş. Küçük Prens’i öneren ilk iki önemli eleştirmen Morrow Lindbergh ve P. L. Travers olmuş. Travers, New York Herald Tribune’deki yazısında “bütün peri masallarının anlamlı olduğunu” vurgulamış. Küçük Prens, New York’taki ilk İngilizce ve Fransızca baskısından üç yıl kadar sonra 1946’da Paris’te yayımlanmış.

Ataköy, 25 Mart 1993

Çocuklar için yazdığım ve Nazan Erkmen’in resimlediği *Kuş Ağacı* masal kitabı, UNESCO Güney Asya Kültür Merkezi’nin Resimli Çocuk Kitapları

- 1 Kemalettin Tuğcu’yla Bir Ömür Boyu, Söyleşi: Nemika Tuğcu, *Argos* dergisi, Sayı 38, Ekim 1991, s. 68-74
- 2 *Varlık* dergisi, Şubat 1994, Sayı 1037

Yarışması'nda ödüllendirilmiş. Nazan Hanım aradı ve kitabın Tokyo'da sergileneceğini söyledi. Bu başarıda Nazan Erkmen'in payı büyük. Bu tür ödüller çocuk edebiyatımızın dünyaya açılmasında henüz bir eşik olmasa da küçük de olsa bir işaret kabul edilebilir.

Ataköy, 5 Mayıs 1993

Orhan Pamuk bugün *Aydınlık* gazetesindeki konuşmasında Kemalettin Tuğcu'yu değerlendirmiş: “*Kemalettin Tuğcu, yazdığı yıllarda dünyadan kopuk bir küçük burjuvalar ülkesi olan Türkiye'nin korkularıyla ve umutlarıyla çok başarıyla oynamıştır. Melodramik duyarlılığında, hayat kavgası veren çocuklara gösterdiği dikkatlerde Dickens'tan bir şeyler vardır. Bugün onu bana daha ilginç kılan ise şehir hayatında, İstanbul hayatına gösterdiği sevgidir. Köprü Altı Çocukları (bu adla bir çocuk kitabı yok), yer altı tünelleri, dilenci çeteleri, seyyar satıcıları, okul hayatı, şehrin karanlık köşeleri gibi şeyler. Kara Kitap'ı yazarken ondan da bir şeyler öğrenmiş olduğumu şimdi sevgiyle düşünüyorum.*”

Bakalım Tuğcu hakkında samimi itiraflarda bulunan kaç yazarımız olacak?

Ataköy, 13 Nisan 1996

Hadi Uluengin, *Modern Zamanlar* köşesinde *Küçük Prens ve Büyük İnsanlar* başlıklı köşe yazısında iki uç örneğe yer vermiş: Türkiye'de *Küçük Prens'e* uygulanan 'eski ideolojik sansür' ile 'yeni ideolojik tahrif'. İdeolojik sansür örneğinde, kütüphanede kitabın Türk astronomdan söz eden sayfasının jiletle kesilmiş nüshasıyla karşılaşmasını anlatmış. İdeolojik tahrif örneğinde ise Muharrem Ekışçeli tarafından Nehir Yayınları'nın Eylül 1995 nüshasına eklenen şu cümleleri göstermiş: “*Sonradan, astığı astık, kestiği kestik korkunç bir önder geçmiş Türklerin başına. Halkı yasa zoruyla Batılılar (Avrupalı ve Amerikalı) gibi giyinmeye mecbur etmiş. Buna karşı çıkanları öldürtmüş. Fötr şapka giymeyenlere işkence ettirmiş. Kravat takmayan öğrencileri okuldan, memurları dairelerden attırmış. Sokağa başını örterek çıkan kadınların örtülerini, genç-ihtiyar demeden polis ve jandarma eliyle, zorla açtırmış...*”

Muharrem Ekışçeli'nin tahrifinden hemen sonra devam eden bölümü de Saint-Exupéry'nin metninin anlam dizgesi dışında ve ideolojik bir çerçevede yorumlamış: *Bütün bunlardan sonra B 612'ciğin Türkler tarafından keşfedildiği kabul edilmiş. Türk gökbilimcinin 1920 yılında, ayağında pantolonu, sırtında smokini, sadece kulaklarının üst kısmından kalmış briyantini saçları ve boynunda papyonuyla bir Batılı gibi giyinmiş olarak, yaptığı aynı konuşma ve kendinin Batılıların harfleriyle hazırladığı belgeler, alkışlarla karşılanmış... İşte (Batılı ve onlara benzemeye çalışan) büyükler böyledir.*

Umur Talu, bugün, *Milliyet* gazetesindeki *Dipsiz Kuyu* köşesinde dünyanın çocuk hâllerini *Küçük Prens* ile ABD’de 7 yaşındaki Jessica’nın rekor denemesinde uçurduğu uçakla düşmesi, kokpitten salladığı eli ve babasıyla sarmaş dolaş neşesi arasında ironik bir ilişki kurmuş. Dün telefonla arayan *Yeni Yüzyıl* gazetesinin muhabiri Mustafa Haki Okutucu’ya iki cümlelik görüş bildirmiştim. Gazetenin bugünkü haberinde, asıl saygısızlık kitabın yazarı Antonie oe Saint-Exupéry’e yapılmıştır, ifademın içine ‘Atatürk’ sözcüğünü de eklemiş. Gönderdiğim iki paragraflık düzeltmenin son cümlesi şöyle: *Antoine de Saint-Exupéry’nin metni esas alınmadan yapılmış hiçbir çeviriye katılmıyorum ve bunu öncelikle yazara, çocuk ve yetişkin ayrımı yapmaksızın okura saygısızlık kabul ediyorum; esas olan eserdir.*

Nişantaşı, 1 Mayıs 1996

Tempo Dergisi’nin bugün çıkan nüshasında “Küçük Prens’i kim nasıl çevirdi?” dosyası hazırlamış Mürşit Balabanlılar. Mürşit Bey’in isteği ve ısrarı üzerine gönderdiğim yazının iki paragrafına yer verilmiş. Yazımın tamamını günlüğüme kaydediyorum:

Özür Dilerim Küçük Prens’im

Küçük Prens 1943 yılında doğmuş. Ama doğduğu günden beri hiç büyümemiş. O hep Küçük Prens olarak kalmış.

Küçük Prens’i çocuklar yanında içindeki çocuğu yaşatmayı başarmış yetişkinler de çok sevmiş. Saint-Exupéry, Küçük Prens’i “Bu kitabı koskoca bir adama adadığım için küçüklerden beni bağışlamalarını dilerim” diyor ama sonra da bunu düzeltmek istediğine vurgu yaparak, kitabı Leon Werth’in “bir zamanki çocukluğuna” adanmış.

Saint-Exupéry çocuğa ve içindeki çocuğu yaşatmayı başarmış yetişkinlere yönelik anlatımı başarmış büyük bir usta. Yazı hayatımda borçlu olduklarımdan biri de Saint-Exupéry’dir. Yalnızca ben değil, çocuk edebiyatı Küçük Prens’e çok şey borçludur. Bu kitap bir dünya klasığı. Küçük Prens çocukluğa adanmış bir kitap ve türünün ilk kanonik örneklerinden biridir.

Küçük Prens ilk basımından bu güne kadar 46 dünya diline çevrilmiş. Dünya çocuklarının tekrar tekrar okuduğu bu kitap değerinden hiçbir şey kaybetmeden okurla buluşmayı sürdürüyor.

Çocukluk değişirken edebiyat da değişiyor. Birçok dünya çocuk klasığı zamana karşı direnemiyor ve kendi dünyalarına geri çekilirken, Küçük Prens yolculuğuna devam ediyor. Masalın dünyamızdan uzaklaşması karşısında Küçük Prens çocukların hayaldeki arkadaşı oluveriyor.

Küçük Prens'e yalnızca Türkiye'de haksızlık edilmiş. Türkçe yayımlanmadan önce Türkiye'de satışa sunulmuş dünya dillerindeki nüshalarının IV. bölümü jilette kesilmiş. Bu yasakçı zihniyeti kim onaylayabilir? Türkçede yayımlanması ile birlikte IV. bölümden dolayı 40 yılı aşkın bir süredir tartışılıyor. Küçük Prens Fransızca, İngilizce, Almanca nüshalarından çevirisi yapıldığı için Türkçede hiçbir ortak metni yok. IV. bölüm, ya kısaltılmış ya da abartılmış biçimde yayımlanmış.

Saint-Exupéry, Küçük Prens'in hangi gezegenden geldiğini anlattığı bölümde 1909 ve 1920 tarihlerini kullanıyor. Bu bir şaşırtmaca. Kitap 1942 sonlarında tamamlandığına göre yazar istediği tarihi kullanabilirdi.

İlk Türkçe çevirisinden son çeviri ve uyarlamaya kadar Saint-Exupéry'nin asıl metnini esas almayan çeviri ve uyarlamaların yanında yer almak mümkün mü? Çeviri ve uyarlamaları bir silah gibi kullananların düzeysizliği de Saint-Exupéry'ye yapılmış bir başka haksızlık. Çocukların ve birçok yetişkinin bu kadar çok sevdiği bir kitabın yalnızca Türkiye'de tartışılıyor olmasına ülkem adına üzülüyorum. Çocuklara tavsiye edilemeyeşine, yasaklanmadan yasaklanmışlığına anlam veremiyorum. Yapılan tartışmaların hiçbirinden yana taraf olamam. Yazarından ve eserinden yana taraf olmaktan başka da sözüm yok.

Küçük Prens, çocukluğa adanmış bir mektuptur. Sevgili Küçük Prens'i üzmüşüz şunca yıl. Oysa onun geldiği B 612 Asteroid gezegenini bizden biri, yani bir Türk keşfetmiş. Bunun için de bir borcumuz vardı Saint-Exupéry'ye. Eğer bir gün sevgili Küçük Prens dünyamıza geri dönerse Türkiye'ye uğramak istemeyeceğinden eminim.

Küçük Prens haklı çünkü Küçük Prens'i Türkiye'de üzmüşüz. Çocuklara gelince: Çocukların ve içindeki çocuğu yaşatanların her zaman yanındadır Küçük Prens. İçimdeki çocuk adına da özür dilerim sevgili Küçük Prens'im, özür dilerim...

Ataköy, 5 Mayıs 1996

Küçük Prens'in IV. bölümünde Küçük Prens'in nereden geldiğini sınıadığı ve geldiği yerin B 612 Asteroid gezegeni olduğu ile sonuçlanan 1909 ve 1920 tarih kurgusunu hangi bağlamda okumalıyız? Küçük Prens kitabını her okuduğumda edebiyatı mı tarihle, tarihi mi edebiyatla ilişkilendireceğime karar veremiyorum. Ardışık sorularımı şöyle sıralıyorum: Saint-Exupéry II. Mahmut'u kastetmediğine göre Mustafa Kemal'i kastetmiş olamaz mı? II. Mahmut dönemi gerilerde kalsa da Batılı zihinde Doğu algısı bakımından II. Mahmut dönemi önemli. Saint-Exupéry, kitabını 1942'nin sonunda tamamlamış. O hâlde Türkiye'de Kılık ve Kıyafet Devrimi'nin 1925'te yapıldığını bilmesi gerekmez mi?

Küçük Prens'in IV. bölümünün ana felsefesi ile ilgili hem tarih hem de edebiyat bağlamında şu sonuca ulaştım: Saint-Exupéry, 1909 ve 1920

tarihlerini fantastik anlatı kurgusu için kullanmıştır. Saint-Exupéry'nin 'Türk gök bilgini' ve 'Türk diktatör' vurgusu ile anlatmak istediği dış görünümün aldatıcılığı ve Batıların ikiyüzlülüğüdür. IV. bölümün anlam dizgesi içinde kalarak söylemek gerekirse: 1909'da 'şalvar, cepken ve fes' giyen Türk gök bilimci, Uluslararası Gökbilimi Toplantısı'nda *Küçük Prens*'in geldiği B 612 gezegenini teleskopla gördüğünü heyecanla anlatsa da geri çevrilir. Şekilci Batılılar, 'Türk Diktatör'ün zorunlu kılması üzerine, aynı gök bilgininin 1920'de Avrupalılar gibi giyinerek önceki teziyle yaptığı Asteroid B 612 savunmasını kabul etmiş.

Ataköy, 25 Ağustos 1996

Yayımladığım üç *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*'nda çocuk edebiyatı ekseninde çok farklı görüşlere yer vermiştik. Çocuk edebiyatı öğretimi ve çocuk edebiyatı araştırmalarının yetersiz olduğunu söylemeyen ve yazmayan da yok gibi. Yıllıkları hazırlarken farklı görüşleri yansıtarak olabildiğince nesnel bir tutum izlemiştik. Bunu ilk kez 'kompleksiz' ifade eden ise Selahattin Dilidüzgün oldu. *Çağdaş Çocuk Yazını / Yazın Eğitime Atılan İlk Adım* kitabını az önce bitirdim. Kitabın ön sözünde geçen "Çocuk Edebiyatı Yıllıkları bu alandaki çalışmaların başında gelmektedir," ifadesi için Selahattin Bey'i yarın arayacağım ve teşekkür edeceğim.

Ataköy, 18 Ekim 1996

Kemalettin Tuğcu'nun vefat ettiğini ailesi duyurdu bana. Yarın öğle namazından sonra Şişli Camii'nden alınıp Çengelköyü'ndeki aile mezarlığına defnedilecek. Geç vakte kadar çocuk kitabı yazarlarına telefon açtım. Vefatı ile ilgili haberi Çocuk Vakfı'ndan belgegeçerle ajanslara ve gazetelere duyurduk.

Kanal 7 televizyonundan Ahmet Hakan aradı ve *Haber Saati*'nde Kemalettin Tuğcu'yla ilgili görüşlerime yer vermek istediğini söyledi. Tuğcu'yla ilgili ilk değerlendirmem kısaca şu oldu:

Kemalettin Tuğcu, Türkiye'nin de özeti idi. Kitapları köylere kadar ulaştı. Kitabevlerinin vitrinlerini onun kadar süsleyen bir başka yazarımız da olmadı. Edebiyat iddiası taşımadan mahallemizin, sokağımızın acılı insanlarını yazdı. 1940'lardan 1980'lere kadar birkaç kitabını okuyarak büyüyen çocuklarımızın sayısı hiç de az değil. Ülkemizin çocuk kitapları şölenine 300'ü aşkın kitap kazandırdı. Kemalettin Tuğcu, çocuklarımıza okumayı sevdirmeyi başarmış bir yazar, gönüllü bir öğretmendi. Sevgi, şefkat, merhamet ve paylaşma duygularını aile çevresine odaklanarak yazmayı ısrarla sürdürdü. Yazarken ağladığı için okunurken

de ağlatan bir yazardı. Bunun için de çok eleştirildi. Buna karşılık Kemalettin Tuğcu'yu çocuklarımız çok sevdi. Çünkü Tuğcu, içindeki çocuğun sevgi dolu dünyasından hiç ayrılmadı. Hayatı mutluluğa ayarlayan modern zamanların yürekli masalcısıydı. Hepimizin bir borcu var Kemalettin Tuğcu'ya. Dünden bugüne bütün okurlarının ve çocuklarımızın başı sağ olsun...

Nişantaşı, 20 Ocak 2001

Çocuk Edebiyatı Okulu'nun projesini yeniden yazmaya başladım. Yarın gece bitmiş olacak. Yapmak istediğim hiçbir şeyi yarım bırakmadım. Yaşadıklarım ve gerçekleştirdiklerim de kolay işler olmadı. Çocuk ödevlerine çalışırken kendi edebiyatımı erteledim. En çok da şiirime haksızlık ettiğimi düşünüyorum. Daha iyi şiirler yazabilirdim. Çocuk alanında mum olmak istedim. Bu hep böyledir: Mum sönünce ışığın kıymeti daha çok bilinir.

Nişantaşı, 14 Mayıs 2001

Gareth B. Matthews, çocuk kitabı yazarlarının diğer yazarlardan daha fazla kompleks sahibi olduğunu ya da sorgulanacak daha fazla güdü taşıdığını varsaymanın anlamsız olacağını vurgular. W. H. Auden'den aldığı şu ödünç cümle de ilginç: *“Bazı iyi kitaplar vardır yalnızca biz yetişkinler için yazılmışlardır; yani anlaşılabilirlikleri için yetişkinin deneyimine ihtiyaç vardır ama yalnızca çocuklar için iyi kitap bulmak mümkün değildir.”* (Matthews, 2000).

Gareth B. Matthews, çocuk için yazılmış iyi bir kitabın anlaşılabilirlik ya da değerlendirilebilirlik için yetişkinin deneyimini şart koşmasını ve iyi bir çocuk kitabının, yetişkinin deneyiminden ve değerlendirmeye tâbi tutulacak yetkinlikten yoksun olmaması gerektiğini söylerken de Auden'i haklı buluyordu. Eğer bir çocuk kitabının iyi sayılmasının tek koşulu, anlaşılabilirlik ve değerlendirilebilirlik için yetişkinin deneyimini şart koşmaması olacaksa, o zaman, Matthews'e göre çocuk edebiyatında yazarla okur arasında herhangi bir kopukluk gözlenmeyecektir.

Hem çocuğun hem de yetişkinin sevebileceği iyi edebiyat konusu üzerinde gün boyu düşündüm. Yazar, çocuk dürbünü ile yazdıklarına bakabilmeyi başarabilirse çocuk ve yetişkin de bu kitabı okuyabilir.

Tarabya, 8 Kasım 2001

Çocuk ve yetişkin dil dizgesi açısından en tipik örnek *Küçük Prens*'tir. Antonie de Saint-Exupéry, *Küçük Prens*'i çocuk dil dizgesine göre mi, yetişkin dil dizgesine göre mi yazdı? Önce kitabın ithaf cümlelerini okuyalım:

Léon Wert'e

Bu kitabı bir büyüğe adadığım için çocuklardan özür diliyorum. Ama, önemli bir mazeretim var: Bu adam, benim dünyada sahip olduğum en iyi dost. Bir mazeretim daha var: Bu adam her şeyi anlayabiliyor, çocuklar için yazılmış kitapları bile. Üçüncü mazeretim ise şu: Bu adam şimdi Fransa'da, aç bilaç ve soğukta. Ona çektiklerini unutturacak bir şeylere öyle ihtiyacı var ki... Yine de, tüm bu mazeretleri yeterli bulmadıysanız, ben de bu kitabı, bu adamın bir zamanlarki çocukluğuna adarım. Bütün büyükler bir zamanlar çocuktular. (Pek azı bunu hatırlayabilse de) O hâlde, ithafımı şöyle düzeltiyorum:

Küçük bir çocuk olduğu günlerdeki Léon Werth'e³

Küçük Prens'i her okuyuşumda, yazarın okur bağlamında çocuk-yetişkin oyununu niçin oynamak istediği üzerinde yeniden düşünmekten kendimi alamam. Bugüne kadar vardığım sonuç şu: Küçük Prens, çocuk dil dizgesine göre yazılmamış, poetik dilin egemen olduğu fantastik bir roman. O hâlde yazar, kitabı ithaf edeceği Léon Wert'in, yani bu 'koca adamın' çocuklar için yazılmış kitapları bile anlayacağını niçin açıklamak istemiş olabilir?

Öncelikle önemli bir paranteze işaret etmek gerekecek: Yazarın yüzleşmemizi istediği nokta, eseri ile arasındaki gizli sözleşmedir. Hiçbir sanatçı eseri ile arasındaki 'gizli' sözleşmeyi açıklamak istemez. Zaten, tam olarak bunun mümkün olamayacağını da bilir. Sanatçılar, insanlığa armağan ettikleri yeni değer ve yeni dünyaların kolay anlaşılmasını istemezler. Çünkü büyüünün bozulmasından kaçınırlar. Tekrar Küçük Prens'e dönecek olursak: Küçük Prens, altı yaşından itibaren resimler çizen Saint-Exupéry'nin kendisinden başka biri değil elbette. İçinde yaşattığı bu çocuk yüreği onun çocuk bakışına ayarlı dürbünüdür. Küçük Prens'in çocuklarca da okunmasının öncelikli nedeni ise, dış dünyaya altı yaşındaki kahramanın baktığı yerden bakması ve okura da bunu hissettirmesidir. Bu yönüyle Küçük Prens, çocuk gerçekliğinden beslenen ve çocuk bakışını yansıtan ilk örneklerden biridir.

Eskişehir, 25 Nisan 2002

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nin düzenlediği *Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan Şiddet Sempozyumu* nedeniyle Eskişehir'deyim. Eskişehir'e kara yoluyla Nuran Turan ve Necdet Neydim'le geldik. Sempozyumun açılış konferansını *Çocuk Modernleşmesi, Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Edebiyatına Yansıyan Şiddet* başlığı altında verdim. Açılış konferansını

3 Antoine de Saint-Exupéry, *Küçük Prens*, çev. S. Ağırürüyen, Mavibulut Yayınları, İstanbul 2013, s.7

vermiş olmamdan rahatsızlık duyanlar olmuş! İsimleri bende saklı kalsın. Sempozyumu Doç. Dr. Ali Gültekin öngördü. Ali Bey’le, Avusturya’da çocuk edebiyatı doktorası yaptığı yıllardan bu yana tanışırız. İlk sempozyumu da Gülten Dayıoğlu’nun *Fadiş* adlı çocuk romanı üzerine düzenlemesini önermiştim. Türkiye’de çocuk edebiyatı araştırmalarına üniversitelerin öncülük etmeye başlaması akademik geleneğin oluşması bakımından önemlidir.

Tarabya, 19 Temmuz 2003

“Okuyan Türkiye nasıl gerçekleşir? Ve niçin okumuyoruz?” sorularını toplumsal, kültürel ve ekonomik nedenler yanında, eğitime ve zamana dayalı nedenlerle de ilişkilendirerek değerlendirmekten yanayım. Bugün Turgut Cansever, Erdal Hamami, Mustafa Armağan, Ömer Erdem, İlhan Soylu, Cevdet Karal’la yukarıdaki iki ana soru etrafında konuştuk. Temel okuryazarlık ve işlevsel okuryazarlığı çözmüş görünen bir ülkeyiz. Toplumsal okuryazarlık karnemiz zayıf. Okuma alışkanlığı çıtamız ise nüfusa oranla çok düşük.

Turgut Bey, düşünce odaklarını geliştirmedikçe okuyan insan idealinin gerçekleşmeyeceği görüşünde. Bunun için de düşünce hayatını zenginleştirmeyi zorunluluk kabul ediyor: Aslolan, dinleyen, soru soran ve cevaplandırılan insanı yetiştirmektir...

Yazının yerine sesin ve görüntünün hayata egemen olduğu yeni dünyada insanoglu bunu nasıl başaracak? Aslında bunu başarmak toplumun sıçrama noktaları bulabilmesine bağlı. Okumayı ikincilleştiren durumun değiştirilmesi için önce yazı kültürüne dayalı eğitime öncelik verilmesi gerekir. Toplumun geleceğini inşa etmesi, kendini erken keşfeden ve gerçekleştirmeyi öğrenen öznelerle mümkün olabilir. Popüler kültürsüzleşme üssü hâline gelen televizyon ve medya okur-yazarlığını da öğrenmemiz gerekecek. Bize biçilen rollerin eleştirisiyle işe başlayabilmek için erken çocukluk döneminden ilk gençlik çağının sonuna kadar uygulayacak Okuma Kültürü Programı’na ihtiyacımız var.

Ankara, 19 Şubat 2004

Millî Eğitim Bakanlığı Çocuk Yayınları Danışma ve Yayın Kurulu oluşturdu. Kurul, okuma alışkanlığı ve çocuk yayınları alanında Bakanlığa danışmanlık yapacak. Yeni Kurulda Gülten Dayıoğlu, Dr. Fatih Erdoğan, Prof. Dr. Mübaccel Gönen, Hasan Güteryüz, Üzeyir Gündüz, Ali Karaçalı, Prof. Dr. Nilüfer Tuncer, Mevlâna İdris Zengin ve bendeniz yer alıyor.

Türkiye'nin okuma kültürü bağlamında zihniyet dönüşümünün ilk adımı çoklu okuryazarlık eğitimi ile atılabilir. Bakanlığın kitap yayımlaması yerine okuma alışkanlığı süreçlerinin önünü açması daha da önemli. İlk adım için erken çocukluk döneminden başlayarak Okuma Kültürü Programı hazırlanmasını önereceğim.

Ankara, 1 Mart 2004

Çocukların okuma sevgisini kazanmalarında Türkçe ve Edebiyat öğretimi yanında, iyi edebiyatın belirleyici olduğunu düşünüyorum. Millî Eğitim Bakanlığına Okuma Kültürü Programı çerçevesinde, çocuk ve ilk gençlik edebiyatının yerli ve yabancı nitelikli örneklerini içeren ve her yıl güncelleştirilecek bir yaklaşımı önerdim. İçerik, dil, edebiyat ve sanat değeri olan kanonik kitapları çocuk ve ilk gençlik edebiyatı kültürü, edebiyat ve sanat ölçütlerine göre belirlemek titiz bir çalışmayla gerçekleştirilebilir. Klasikler ile kültür ve düşüncenin temel kitaplarının okunması için ise Okuma Kültürü Programı'nı gündeme getireceğim.

Nişantaşı, 13 Mart 2004

Çocuk edebiyatı buluşmaları için düşündüğümüz ilk toplantı Çocuk Vakfı'nda gerçekleşti. Turgay Kurultay, Selahattin Dilidüzgün, Necdet Neydim, Hayrettin Parlakyıldız, Adnan Ay, Nilay Yılmaz yoğun kar yağışına rağmen çıkageldiler. Fatih Erdoğan gelemedi. Toplantıda, her ay bir gündemle yazar, çizer, editör, araştırmacı, eleştirmen buluşmaları gerçekleştirme kararı aldık. Çocuk Yayınları Derneği, Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı ve Kültürü Araştırmaları Derneği, Çocuk Vakfı'nın iş birliğiyle düzenlenecek toplantılara Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Okulu ev sahipliği yapacak.

Nişantaşı, 15 Nisan 2004

Klasiklerin liselerde okutulmasının yeni bir konu gibi anlatılması çok garip. Klasikler, Rönesans dönemi öncesinde ve sonrasında bütün dünyada okunan ilk eserlerdi. Cumhuriyet Dönemi'nde daha çok hangi klasiklerin okutulacağı tartışıldı. Sezai Karakoç, yeni dönemde klasiklerle ilgili öğretim yapılmadığını, eski öğretimimizde ise klasiklerin okutulduğu tespitini yapmıştı yıllar önce. Sezai Bey, yazılarında ayrıca, Osmanlı Dönemi'nde Batı medeniyeti klasiklerinin klasiklerimize eklenmesine karşılık, Tanzimat'tan sonra klasiklerimizin dışlandığı bir sürece de dikkat çekmişti yazılarında. Tezi ise şuydu: Klasiklerin öğretilmesini

ortaöğretimde temel ilke kabul etmeliyiz.100 Temel Eser tartışmaları bu yaklaşımın çok uzağında yapılıyor. Klasikleri öğretme yöntemi belirlenmedikçe ve Okuma Kültürü Programı yaklaşımı ortaya konmadıkça klasiklerin okutulmasında başarılı olamayız.

Ankara, 26 Nisan 2004

MEB Çocuk Yayınları Danışma ve Yayın Kurulu toplantısında, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı kütüphanesinin kurulması ve Okuma Kültürü Programı için karar aldık. Okuma Kültürü Programı'na esas olmak üzere, Çocuk ve İlk gençlik Edebiyatı Öneri Listesi için yazar, yazar kuruluşları ve eğitim sendikalarının görüşlerinin alınması amacıyla Bakan Hüseyin Çelik adına bir mektup gönderilmesi yönünde Bakanlığa öneride bulundu kurulumuz. Türkiye genelinde Türkçe ve Edebiyat zümre başkanlarının rapor düzenlemeleri hâlinde durum tespiti daha kolay yapılabilir.

Ankara, 21 Mayıs 2004

Otuz yıllık hayalim bugün gerçekleşti: MEB Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yayın Programı kuruldu kabul edildi. Buna rağmen, rafta kalma ihtimalinin yüksek olduğu duygusu var içimde.

20 Mayıs 2004 tarihli *Cumhuriyet Kitap*'ın 744. sayısında Necdet Neydim'in *Çocuk edebiyatının ölüm fermanı* yazısı yayımlanmıştı. Bakanlık, Ortaöğretim Öğrencileri İçin 100 Temel Eser konusunda henüz yöntemini belirlememişken bir bardak suda koparılan fırtına, nitelik arayışından ziyade ideolojik boyutlu ve kişisel bir tavrı yansıtıyor. Necdet Neydim, eserleri kimin belirleyeceğine, öğretmenler ve öğrenciler için doğabilecek sakıncalara değinirken yapılması gerekeni söylemediği gibi, yürürken kendi cep aynasına bakarak ve bağırarak konuşmaktan hoşlanıyor. Aynı yazıda, çocukların katılım ve seçme hakkına vurgu yaparken de parantez içinde ve nedense ikinci defa ve ısrarla bendenizi ima ediyor. Bendenizi çocuk ve çocuk hakları sınavına dâhil etme cesareti gösterdiği için, Necdet Neydim'i kutlamak isterim. Birkaç yıl önce tanıyabildiğim Necdet Neydim için şu cümleyi günlük notlarıma eklemeyi uygun buldum: Necdet Neydim, 100 Temel Eser'i belirleyecek komisyonda yer alsaydı bu listenin oluşumunu savunur ve katkı bile verirdi. Çünkü yazısının mantığı bunun dışında bir yaklaşımı içermiyor. Bu defa, *Çocuk edebiyatının ölüm fermanı*'ndan değil, bu listenin çocuk edebiyatındaki önemine vurgu yapardı. Okuma Kültürü Programı'na ve gelişim özelliklerine dayalı yaklaşım dışında kitap listelerine karşı olduğumuzu bildiği hâlde, bu çabası hiç şık değil!

Ankara, 14 Ekim 2004

Millî Eğitim Bakanlığının Çocuk Yayınları Danışma ve Yayın Kurulunda *Bir Yazar Bir Kitap* dizisi önerim değerlendirildi ve kabul edildi. Türk çocuk ve ilk gençlik edebiyatının pedagojik ve estetik değeri yüksek, nitelikli eserlerinden oluşacak bu dizi, çağdaş çocuk edebiyatıyla Bakanlığın buluşmasını sağlayabilir. Çocuk gelişimi, çocuk hakları, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı kültürü ve edebiyatın varoluşunu sağlayan ölçütlere özen gösterilerek yayımlanacak kitaplar için deneyimli editörlerin de görüşünü alacağız. Yeni dönemde Bakanlığın yayımlayacağı ilk masal kitabı Eflâton Cem Güney'in masallarının toplamı olan *Masallar* kitabı olacak. *Masallar*'ı Osman Kehri resimleyecek. Bu süreç Bakanlığın niteliksiz kitap basmasının önünü kapamış olacağı için ayrıca çok önemli.

Ankara, 28 Aralık 2004

MEB Çocuk Yayınları Danışma ve Yayın Kurulu bugün toplandı. İlköğretime Yönelik Okuma Kültürü Programı İçin Kitap Öneri Listesi'ni Bakan Hüseyin Çelik'e sunulmak üzere Bakanlık Müsteşarı Necat Birinci'ye teslim ettik. Kurulun kararı şu paragraftan oluşuyor: "Öğrencinin anlama ve anlatım becerilerini geliştirmek, okuma sevgisi ve alışkanlığını kazandırmak amacıyla Türk ve dünya edebiyatından dil, edebiyat, sanat ve estetik değeri yüksek seçkin örnekler arasından 7 ana başlık altında İlköğretime Yönelik Okuma Kültürü Programı İçin Kitap Öneri Listesi hazırlanarak oy çokluğu ile Çocuk Yayınları Danışma ve Yayın Kurulu tarafından 28.12.2004 tarihinde kabul edilmiştir... Tutanakta imzası olan Kurul Üyeleri Gülten Dayıoğlu, Prof. Dr. Nilüfer Tuncer, Prof. Dr. Mübeccel Gönen, Dr. Fatih Erdoğan, Mevlâna İdris Zengin, Üzeyir Gündüz (kitabı önerilmediği için çekimser kalmayı tercih etti), Hasan Güleriyüz, Mustafa Ruhi Şirin (Başkan).

Okul öncesi, ilköğretim birinci ve ikinci kademe Okuma Kültürü Programı ile ilişkilendirilecek 123 kitaplık liste ilk kitaplar (okul öncesi), masal, şiir, hikâye, roman, diğer edebî türler, dünya çocuk klasikleri (çevirmen adları ile), başlıkları altında 7 başlıktan oluşuyor ve ayrıca hazırlanacak seçkilerin konularını da içeriyor. Kurulun gergin geçen karar toplantısında edebiyatı değil de kendilerinin ve tanıdıklarının kitaplarını önermek isteyen Kurul üyeleri yüzünden sıkıntılı anlar yaşadık. Bu kurul çalışmaları boyunca benim için en anlamlı yönlerden biri de Fatih Erdoğan'la tıpkı iki ray gibi alana katkı verebileceğimizin ortaya çıkmış olmasıdır. Bakanlık, önerdiğimiz listeyi Okuma Kültürü Programı ile ilişkilendirebilir ve programı sonuçlandırırsa Bakanlığa desteğimizi sürdüreceğiz. Bugünkü görüşmemizde

Müsteşar Necat Bey, Okuma Kültürü Programı hazırlanması konusunda Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı ile görüşeceğini söylediği için bir süre bekleyeceğiz.

Tarabya, 27 Haziran 2005

Bugün Bakanlık Müsteşarı Necat Birinci'yi aradım ve iletişim ortamındaki 100 Temel Eser tartışmalarını nasıl değerlendirdiklerini öğrenmek istedim. Millî Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik, Necat Hoca'ya yaşayan yazarlara yer verilmemesi gerektiğini söylemiş. Necat Hoca ise bu yönde bir çekincesi olmadığını daha önce de ifade etmişti. Okuma Kültürü Programı konusunda henüz hiçbir hazırlık yapılmadığını öğrendim. Talim ve Terbiye Kurulu'nun tavsiye kararı uygulaması Şubat 2003'ten bu yana kaldırıldığı hâlde Hüseyin Çelik'in çekincesini de anlayabilmiş değilim. Okuma Kültürü Programı hazırlanmadan liste açıklamanın yararından çok zararı olacak.

Dün, Dağlarca'yla konuştum. Konuyu vefat etmiş ve yaşayan yazarların özgürlüğü açısından değerlendirdi. Bakana çektiği telgrafın metni şöyle:

26 Haziran 2005

Sayın Hüseyin Çelik
Millî Eğitim Bakanı

Ankara

Bakanlığınızın ilköğretime yönelik 100 Temel Eser listesinin vefat etmiş yazarların kitapları arasından seçildiğini üzümlere öğrendim. Bu kitapları kim seçmiştir? Yazdıkları eserler nelerdir? Bu sorun, vefat etmiş ve yaşayan yazarların özgürlük sorunudur ve bu özgürlüğün önündeki engeller kaldırılmalıdır. Hangi hakla çocukların okuyacağı kitaplara karışılmaktadır? Devlet işleri garip gizlilikten kurtarılmalıdır.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Türkçenin anlam ve anlatım becerilerini kazandırmada çocuk ve ilk gençlik edebiyatı işlevi en etkili imkânlardan biridir. Çıtası yükselmeye başlamış çocuk ve ilk gençlik edebiyatımızı cesaretlendirici olmak yerine, bu yeni yasakçı tutum niye? Okuma Kültürü Programı olmadan liste önermenin yararı olmadığı gibi, birçok açıdan mahzuru da var. Türkçe ve edebiyat öğretiminin öncelikli amaçlarından biri edebiyat okuru yetiştirmek olmadıkça okumama alışkanlığı sarmalı genişlemeye devam edecek.

Tarabya, 15 Temmuz 2005

İlköğretim Öğrencileri İçin 100 Temel Eser Listesi bugün Millî Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik tarafından açıklanmış (Genelge: 2005/70). Bakan Çelik, açıklamasında, yaşayan yazarların eserlerine yer verilip verilmemesi konusunda kurulumuz ile Bakanlık arasında görüş ayrılığı ortaya çıktığını belirtmiş. Zorunlu kitap listesi dört ile sekizinci sınıf öğrencilerini kapsıyor. Okuma Kültürü Programı hazırlanmadan bu tür zorunlu okunacak kitap listeleri ile kendimizi kandırıyoruz.

Türkçe eğitimi ve öğretiminin amacı ve işlevi iyi okur yetiştirmek olmadıkça, okumuyoruz, cümlesi dilimize pelesenk olmaya devam edecek. Bakan Çelik ve Müsteşar Birinci, okuma alışkanlığı kazandırmak gibi bir nakaratı sürekli tekrarlıyorlar. Kitap listesinden önce Okuma Kültürü Programı'nın gerekli olduğu yaklaşımı ise hâlâ dikkate alınmış değil. "13. yüzyıldan bu yana ülkenin kültürel birikimi"nden söz etmek kulağa hoş geliyor ancak listenin büyük çoğunluğu 20. yüzyılın ilk çeyreğinde yazılmış kitaplardan oluşuyor. MEB Çocuk Yayınları Danışma ve Yayın Kurulunun Okuma Kültürü Programı için hazırladığı 123 kitaplık öneri listesi ile İlköğretim Öğrencileri İçin 100 Temel Eser arasında mukayese yapmadıkça listelerdeki kitapların nitelik farklarını ortaya koymak imkânsız.

Müsteşar Necat Birinci ile beş görüşme yapmış olmamıza ve Okuma Kültürü Programı'na dayalı öneri listesini benimsediğini belirtmiş olmasına rağmen şu kitapları listeye dâhil etmiş: *Gulyabani* (Hüseyin Rahmi), *Hep O Şarkı* (Yakup Kadri), *Peri Kızı ile Çoban Hikâyesi* (Orhan Seyfi), *Uluç Reis* (Halikarnas Balıkcısı), *Damla Damla* (Ruşen Eşref), *Bağrıyanık Ömer* (Mahmut Yesari), *Domaniç Dağlarının Yolcusu* (Şukûfe Nihal), *Akım* (Faruk Nafiz), *Bitmeyen Gece* (Mitat Enç), *Eşref Saat* (Şevket Rado), *Tiryaki Sözlere* (Cenap Şahabettin), *Osmancık* (Tarık Buğra), *Bir Gemi Yelken Açtı* (Ali Mümtaz Arolat), *Miskinler Tekkesi* (Reşat Nuri Güntekin), *Tanrı Misafiri* (Reşat Nuri Güntekin)... Bu eserlerin bir kısmı çocukların duyu ve düşünce sağlığını da olumsuz yönde etkileyebilir. Bu kitapları çocukların okumasını istemek, çocuklarla kitabın arasına yeniden duvarlar örmek demektir.

Biraz okuma ilgisi olan herkesin çocuklara önereceği yüz-iki yüz kitaplık liste hazırlaması hiç de zor değildir. İlköğretim Öğrencileri İçin 100 Temel Eser listesi dokuz kişilik Kurulumuzun Okuma Kültürü Programı için hazırladığı 123 kitaplık öneri listesinden 42'sini içinde barındırsa da insanı hayıflandıran bir liste. Yazık, dört aylık çırpınışımıza yazık! Hem de çok yazık!

Tarabya, 12 Ağustos 2005

Murat Belge, bugünkü Radikal gazetesindeki yazısında, *Akşam* gazetesinin 10 Ağustos 2005 tarihli nüshasında Fatih Erdoğan'ın "Küçük Prens'te Atatürk'e hakaret yok, Avrupalıyı eleştiri var!" yazısına değinmiş. Bu arada, Murat Belge'nin söz konusu ettiği görüşün *Sabah*'ta değil *Vatan* gazetesinde yayımlandığını not düşünüyorum. Murat Belge, *Küçük Prens* tartışmalarını, Nehir Yayınları'nın Eylül 1995 baskısı öncesi ve sonrasıyla özetlemiş gibi oldu: *Küçük Prens'in kendisinde olmasına imkân olmayan sözle, ama madem adamcağız Atatürk hakkındaki hissiyatını başka türlü söyleyemiyor, Saint-Exupéry'nin arkasına sığınıp, 'Bu bir çeviridir' ayağına yatarak söyleyecek. O bunları söyleyecek, öbür cephede 'diktatör' lafını sansürleyip 'lider' diyecek. Bu konuda en son söz sahibi olan herhâlde Saint-Exupéry'dir.*

Bir soru: Türkiye'de *Küçük Prens* kitabını sansür, tahrif ve yasaklamaktan kurtarmanın bir yolunu bulabilecek miyiz?

Tarabya, 3 Eylül 2005

Yalvaç Ural, bugünkü *Milliyet* gazetesinin Pazar Eki'nde *Hay başımın belası Küçük Prens*, yazısıyla, 70 yıl geçmeden *Küçük Prens* kitabını korsan yayımlayanları uyardı. Akla gelen ilk soru şu: 31 Aralık 2014'ten itibaren Saint-Exupéry'nin vefatının 71'inci yılında kitabı yazarın resimleriyle herkes yayımlayabilecek mi?

Nişantaşı, 29 Kasım 2005

Millî Eğitim Bakanlığı Çocuk Yayınları Danışma ve Yayın Kurulu üyeliğinden sekiz arkadaşımız Gülten Dayıoğlu, Dr. Fatih Erdoğan, Prof. Dr. Nilüfer Tuncer, Prof. Dr. Mübaccel Gönen, Hasan Gülerüz, Ali Karaçalı, Mevlâna İdris Zengin ve bendeniz istifa kararı aldık ve dilekçeleri Bakan Hüseyin Çelik'e gönderdik. Gecekondu mahallesine köşk yapmanın bedeli olacağını tahmin ediyordum. Devletin yazarla yüzleşmesini istemeyen bir çevre, hâlâ Bakanlıkta direnmeyi sürdürüyor. Çarıklı erkân ve tüccar terzi ittifakını aşamadık. Bundan böyle, Bakan Hüseyin Çelik ve Müsteşar Necat Birinci okuma alışkanlığından söz ederse, kurbağaları bile güldüremeyecek!

Nişantaşı, 1 Eylül 2006

Çocuk Vakfı'nın hazırladığı *Türkiye'nin Okuma Alışkanlığı Karnesi-Eylül 2006* raporu için yazdığım sunuş yazısının bir bölümünü günlüğüme alıyorum:

Niçin okumuyoruz? Okuyan bir toplum hâline nasıl gelebiliriz? Bu iki soruyu

merkeze alarak iki soru çerçevesinde okuma karnemizin fotoğrafının çekilmesini amaçladık. Çocuk ve yetişkin özneler yanında aile, okul, öğretmen, çevre ve medya ilişkisini yansıtan araştırmalardan hareketle somut bilgiler, raporlar ve buna bağlı olarak, öğretmen ve alanın uzmanlarının görüşleri doğrultusunda yapılan değerlendirmeler karneye yansıtıldı. Ancak ne bu bilgiler ne de değerlendirmeler okuma alışkanlığının bütün ayrıntılarını içeriyor.

Karnenin giriş bölümünde UNESCO'nun belirlediği temel okur-yazarlık, işleve ve topluma yönelik okur-yazarlık gibi okuma nedenleri ve okuma kültürü tanımlarına göre Türkiye'nin karnesi zayıf.

Türkiye'nin okuma alışkanlığı gerçeği okumama alışkanlığı gerçeğidir.

Okuma öğretimine dayalı ülke ölçekli okur yetiştirme projesi hayata geçirilmeden okuyan Türkiye ideale ulaşmak imkânsızdır.

Türkiye'de okuma alışkanlığı sorununun henüz sahibi de yoktur.

Bir yıl boyunca yaptığımız değerlendirme sonunda, Türkiye'nin Okuma Alışkanlığı Karnesi-Eylül 2006'ya göre, temel okuryazarlık iyi, işleve ve topluma yönelik okuryazarlık düzeyi zayıf bir ülke durumundayız. Türkiye gerçeği ise okumama alışkanlığı ile özetlenebilir. Okumayı öğretemeyen baş sorumlu ise, eğitim sistemi. Dolayısıyla kitabı da sevdiremiyoruz. Okuma alışkanlığı meselesinin sahibi de yok henüz. Türkçe öğretimi hâlâ ezberci ve aktarmacı. Okul başarısına odaklanmanın genel sonuçlarından biri de ders kitaplarına bağımlılıktır. Düşünce odaklarından beslenemeyen, klasiklere yönelemeyen bir ülkenin geleceğinden kaygılanmamak mümkün mü?

Üsküp, 23 Kasım 2007

Gün iyi başladı... Türk çocuk ve ilk gençlik edebiyatı örneklerinin Makedoncaya çevrilmesi için Destka Radost Yayınevi'yle görüşmemiz yararlı oldu. Bu görüşmeyi, Nusret Dişo Ülkü sağladı. Balkanlarda Türkçe çocuk edebiyatı tanınmıyor. Dağlarca'nın *Açıl Susam Açıl* kitabı ilk kez 1967'de Üsküp'te Türkçe yayımlanmıştı. Önerdiğimiz çeviri dizisinin ilk kitabı da *Açıl Susam Açıl* olacak. Makedonca yayımlanacak on bir kitap Üsküp'te Türkçe de yayımlanacak. Bunun devamı olarak Balkanlarda çocuk kitabı yazar ve yazarlardan birer kitabın da dizide yer almasını önerdim ve kabul gördü.

Tarabya, 26 Şubat 2008

Bir günü otuz yıl gibi yaşamak. Bugünün özetini ancak bu kelimelerle ifade edebilirim: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü'nün 208 numaralı sınıfı. Kilidi bozuk kapısından Bölüm Başkanı

Prof. Dr. Mustafa Sinan Kaçalın Hoca ile ilk derse girdik. Kaçalın Hoca'nın tevazuyla dinleyişi günün en güzel fotoğrafı olarak kaldı bende. Ders için görevlendirilen Neslihan Öksüz, çocuk edebiyatı konusunda çalışmak isteyen genç bir araştırmacı.

Çocuk edebiyatı dersini öğrencinin öğrenme, inceleme, uygulama süreçlerinde yer alması ve öğretici duruma gelmesinin sağlanması için kuram, yöntem ve uygulama etkileşimi çerçevesinde anlatmak istiyorum. Çocuk edebiyatı kültürünü kavramış öğretmen adaylarının yetişmesi için bu yaklaşımı sürdürmek bence önemli.

YÖK'ün Türkçe öğretimi için öngördüğü program çocuk edebiyatını sınırlayıcı bir içeriktedir. Okul öncesi, Sınıf, Sosyal Bilgiler ve Türkçe Öğretmenliği için hazırlanan program paragrafının içeriği aynı. Türkiye'de çocuk edebiyatı öğretimi türlerin tanıtımı ve çocuk edebiyatı tarihine dayalı yapılıyor. Nedeni çok açık: Bu dersi verebilecek eğitici sayısı çok az. Çocuk edebiyatının amacı ve işlevi alanın tanıtılması ile sınırlandırılmış.

Malte Dahrendorf'un çocuk edebiyatının işlevine yönelik edebiyata, okumaya ve kitaplara yönelme, edebiyat ve sanat eğitimi yaklaşımını önemsiyorum. Asıl başarılması gereken ise Türkçe derslerinde nitelikli çocuk kitaplarını seçebilecek öğretmen adayını yetiştirebilmek olmalı. Öğretmen adayının çocuk edebiyatını kuram ve yöntem ilişkisi içinde kavraması programla da yakından ilgilidir. Öğretmen adayının nitelikli kitabı seçmesi de yetmez; kitabı niçin seçtiğini, hangi yaş düzeyi için kullanacağını ve önereceğini ve kitabı çocuğa nasıl tanıtacağını da bilmesi gerekir.

Çocuk edebiyatı öğretiminde alanın tüm bileşenlerinin etkileşimi için dört öncelik dikkate alınmalı: Türkçe öğretimi, okuma kültürü, yazılı kültürle etkili iletişim, edebiyat ve sanat öğretimi. Öğretmen adayının çocuk edebiyatının temel ölçütlerini, kuram ve uygulamalarını kavramak birinci aşama. Çocuğun yaşına, ilgilerine, gelişim düzeyine uygun kitap seçebilme yetkinliğine ulaşması ikinci aşama. Bunu yapabilmek için öğretmenin çocuğu tanıması, çocuğa göreliği, çocuk bakışını, çocuk gerçekliğini, edebiyatı, çocuk edebiyatı ve ilk gençlik edebiyatını eleştirel düzeyde öğrenmesi gerekli ve zorunludur.

Çocuk edebiyatı derslerimi doğacak ilk torunuma adadım bugün; ben de bir öğrenciyim artık. Öğrencilerimden daha çok çalışmam gerektiğinin de farkındayım.

Nişantaşı, 6 Nisan 2008

Bu yıl *Okuyan Şehir Sakarya*'nın dördüncü programı gerçekleşmeyecek. Tebrikler Hüseyin Çelik, ektiğiniz cehalet tohumlarının yeşerdiğini

görmüş olmaktan dolayı mutlu musunuz? Bir gün, *Okuyan Şehir Sakarya* etkinliklerinin üç yıllık program broşür kitapçıklarıyla karşılaşmanızı dilerim.

Okuyan Şehir Sakarya ile ilgili iki çalışma yapılabilir: *Okuyan Şehir Sakarya Kitabı* yayımlanabilir ve belgeseli hazırlanabilir. Yazı ve değerlendirmeler, fotoğraf ve görüntü kayıtları Çocuk Vakfı'nın arşivinde. Belgeselin adı bile hazır: *Süt ve Kitap ve Sakarya*.

Tarabya, 8 Nisan 2008

Yedinci haftada iyi bir heyecan yakaladık. Öğrencilerin çocuk edebiyatının sıradan bir ders olmadığını fark etmeye başlamaları da umut verici. Türkçe öğretmenliğinin okuyan insanı yetiştirmedeki önemi kavrandıkça çocuk edebiyatı konularını daha ilgiyle öğrenmeye yönelecek öğrenciler. Edebiyat okuru olmanın olgunluğuna ve zevkine varırlarsa işimiz kolaylaşacak demektir. Ödevlerini sunmaya başlamaları ve okudukları farklı kitaplardan söz etmeleri bunun ilk işaretleri sayılabilir.

Bu haftaki konuğumuz Selahattin Dilidüzgün'dü. Selahattin Hoca'nın okuma salonundaki söyleşisinde iki sınıfın soruları çocuk edebiyatı kavrayışına yönelikti. Öğrencilere önerdiğim Selahattin Hoca'nın *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları* ve *Çağdaş Çocuk Yazını* kitapları yanında Sedat Sever'in *Çocuk ve Edebiyat* kitabını da okumalarımı değerli buluyorum. Selahattin Hoca, benim gibi, çocuk edebiyatını geçiş dönemi edebiyatı biçiminde yorumluyor. Henüz tanışmadığımız yıllarda üç çocuk edebiyatı yıllığından yararlandığını *Çağdaş Çocuk Yazını* kitabının ön sözünde belirtmişti. Çok az kaynağın olduğu o yıllarda yıllıkların işlevine vurgu yapmış olması bir bilim insanı yaklaşımı olarak çok değerli olmuştu. Oysa *Çocuk Edebiyatı Yıllığı / 1987* özellikle soruşturmalarda yer alan yazar görüşleri nedeniyle çokları tarafından âdeti yargılandı. Yıllığa ön yargılı yaklaşan Zehra İpşiroğlu'nun adını buraya not düşmek isterim. İpşiroğlu'nun 1987'nin Ağustos ayında *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan ve henüz cevap vermediğim dizi yazısı arşivimde duruyor... Otuz yılın emeğimin boşa gitmediğinin farkındayım. Çocuk edebiyatına adadığım otuz yıllık bu emeğin ne kadar fark edildiğine gelince: Siteme gerek yok, iyilik tohumu ekmeye devam.

141

Çocuk ve
Medeniyet
2018/2

Tarabya, 20 Mayıs 2008

Küme çalışmasında *Mutlukent'in Yöneticisi* kitabını inceledi öğrencilerim. Emin Özdemir'in kitabı sosyal ve toplumsal gelişimi önceleyen bir kurguyla

yazılmış. Kitap, aslında çerçeve masal. Öğreticilik kadar sosyalist dünya görüşüne dayalı biçimsel gerçekçilik egemen kitaba. Tipik bir iyi-kötü çatışması: Emircan, yönetici seçildiği ülkeye tek başına demokrasiyi getiriyor. Kitabı inceleyen iki sınıfın küme sözcüleri, kitabı ilköğretimin ikinci kademesine önerebileceklerini ancak idam ve ölüm temalı bölümlerinden kaygı duyduklarını belirttiler. Önermeyen öğrencinin görüşü, kitabın okuru sınırlayan-kalıplayan bir içeriği yansıtmaya dayanıyor. Sınıfta kitap inceleme sunumlarının gerçekleşmiş olması yorgunluğumu alıp götürdü bugün.

Bugünkü dersin konusu Yalvaç Ural'dı. Türkçe öğretmeni adaylarına Türkçe ödevinin upuzun bir yolculuğu gerektirdiğini hatırlattı öğrencilerimize. Güzel bir gündü; bugün, sayende daha az yorulmuşum; teşekkürler Yalvaç abi.

Frankfurt, 18 Ekim 2008

Güne ışsız girdik. Uçuşan sisle birlikte güneş durgun Main Nehri üzerinde yürümeye başladı sanki. Beşir Ayvazoğlu tam fotoğraf çekecekken makinesi kilitleniverince anlık konuşmalarla yetindik.

Ahmet Haşim'in kırk altı yaşında vefat etmiş olmasına rağmen, fotoğraflarında yüzünün çok yaşlı göründüğünü hatırlattı Ömer Erdem. Abdullah Uçman, Haşim'in 1932'de yazdığı *Frankfurt Seyahatnamesi*'ndeki harikulâde tespitlerinden söz etti. Kitabı burada okumak için çantama almayı unutmmuşum.

Goethe'nin müze evinde dönemin aristokrat havasından eksilen bir şey yoktu. Alman dilinin bu büyük ustasından kalan her şey titizlikle korunmuş. Dilin, kültürün, sanatın ve bilimin her alanında köklerine sınımsız sahip çıkmada çok mahir Batı. Dünya hayatının geçiciliğini vurgulaması bakımından insana ait ne varsa mütevazı biçimde korunmalı. Bu anlayışı inşa etmede medeniyet dünyamız çok gecikti.

Kitap fuarının ülkelere ayrılmış stantlarını dolaşırken bir an dünyayı köşe bucak dolaştığım duygusuna kapıldım. İçim büyüdü, kalabalıklaştım.

Öğle üzeri Gülten Dayıoğlu'yla okuma saati ve söyleşimiz her zamankinden daha duygulu geçti. Yazarken hangi duyguyla ve bilinçle yazmışsam, okurken de o duygu ve bilinci kuşanmış olmamdan olmalı, metinleri okurken de ağlıyorum.

Küçük Prens'in Sesi, *Kral Hâlâ Çıplak* ve *Hayal Mektup* metinlerimi okudum. Bir Alman dinleyici, *Küçük Prens'in* niçin beni bu kadar etkilediğini sordu. Dağlarca'yı da anarak, çocuğun baktığı yerden bakmak ve çocuğun gördüğünü görmek bağlamı içinde yorumladım soruyu. *Küçük Prens*

tipi, klasik edebiyatta ebedî çocukluğun giriş kapısıdır. Bilge şair Sezai Karakoç'un, *Büyüyüp de çocuk kalmak / Asıl tehlike bu işte* dizelerine de vurgu yaptım. Ve *Bir insanı al /onu çöz çöz çocuk olsun*, dizelerinden yola çıkarak, kısaca, bir insanın çocukluğunu tüketmemesi gerektiğini, çocukluğunu daima yanında taşımayı bilmesinin dünyaya safiyetle bakmayı sağlayacağını anlattım. Konuşmamda ayrıca *Küçük Prens*'i dokuz yaşında okuduğumu, o günden bu yana hayal arkadaşımın ikiz kardeşi olduğunu ve çocuk gerçekliğini kavrayışındaki etkisinin gerekçelerini de açıkladım. Bir çocuğa yazarken bütün çocuklara yazdığını dikkatinden kaçırın bir yazarın dünya yazarı olamayacağı görüşümü de böylece özetlemiş oldum.

Fuarı dolaşmak için Fatih Erdoğan'a danıştım. Fatih Bey kalbimin yorgun olduğunu biliyor. Ahmet Kerem'le ailemizin kitap gündemine yeniden bebek kitapları girdi. Fatih Bey, sekizinci salondan dolaşmaya başlamamı önerdi. Bebek, okul öncesi, çocuk ve ilk gençlik kitapları stantlarını daima açık olan hayret gözümle âdeta taradım.

Türk Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatının Dünya Dillerine Çevrilmesi Projesi'nin İngilizce metnini Çin, Japon, Hint, İtalya, Rusya ve birkaç İskandinav yayınevlerinin pazarlama uzmanlarına elden teslim ettim. Bakalım yarın sabah, kalan dört saatimizde, fuardaki sergileri mi, edebiyat evini mi, şehrin eski merkezini mi görebileceğiz? Fuarın telif ajansları bölümüne uğrasam da önceden iletişim kurmadığımız için çeviri projemizin İngilizce metnini bırakmakla yetindim.

Eşimin ilkokuldan öğrencisi Mehmet Salih Genç'er'in fuarda karşıma çıkması ise benim için tam bir armağan oldu. Mehmet Salih, ODTÜ Fizik Bölümü mezunu ve Frankfurt'ta İngilizlerin kurduğu, beş kıtadan göçmen çocukların okuduğu ve İngilizce öğretim yapan bir okulda iki aydır fizik öğretmenliği yapıyor. İngilizcesi ve iki aylık Almancasıyla dünya turumuzu tamamladık.

Ahmet Emre Bilgili ve ardından Yusuf Kot'la karşılaşmamız ise fuarın çifte armağanı oldu bana. Akşam saatlerine yakın, Beşinci salon yönünde yürüyen merdivenlerin bitiminde Sedat Sever'le de karşılaştık. Sedat Bey, 21 Mayıs'ta geçirdiğim kalp krizi sonrası birkaç kez aramış, içtenliği ve dostluğuyla hep yanımda olmuştu. İçimi acıtan diğer bir anlık fotoğrafı ise yazmaya değmez; çocuk ve ilk gençlik edebiyatı çevresinden ne kadar uzak durursam kalbim daha erken iyileşir ve belki affeder beni. Vefayı ve dostlukları ise kalbim istese de silemem. İnsanlığın vefa ve dostluk hâli hava tahmin raporuna göre değişmez.

Beni fuardan Inter Continental Oteli'ne götüren taksinin şoförü memleketimi sorunca, Türkiye, der demez zayıf, esmer ve ince yüzünde bir

tebessüm beliriverdi. Pakistanlıymış Fakır Ahmad. Çocuklarının isimleri İrfan ve İmame. Yanlış anlaşılırım endişesiyle bir an tereddüt geçirsem de, paranın üzeriyle çocuklarına kitap ya da oyuncak götürmesini arzu ettiğimi söyledim. Vedalaşmadan, belki bir gün yine karşılaşırız deyince de tebessümle uğurladı beni.

Gece ilerledikçe şehrin uğultusu azaldı. Nehrin iki yakasında sokak lambalarının aksi ise ışıktan yürüyen bir yol gibi.

1614 numaralı odanın başucunda iki suluboya resim. Soldaki tek yaşlı ağacın önünde şato, kulesi şatonun yüksekliğinin iki katı; uzakta koyu lacivert tepeler. Hava sisli. Sağdaki resimde daha genç iki ikiz ağaç. Tek katlı çatılı evlerin ucundan görünen dar bir kule. Karşı duvarda Cisabelli Betoe Hceusduin, 1996 imzalı bir başka sulu boya sonbahar resmi: Çimenler çınar ağaçları arasında saklanmış. Ağaçların dalları arasından sarıdan kıvılcıkla dönüşen boşluğun ucunda ırmak. Karşı kıyının griliğinden sonra koyulaşan gökyüzü. Tabiatın kışa erişi ve bahara hazırlanışı. Bu resim yaşamak ve ölüm arasında gidiş ve geliş senfonisi. İçinde bulunduğum günlere çok uygun ve Ahmet Haşim'in sevebileceği bir resim.

Tarabya, 11 Mart 2009

Çarşamba. Gün ortası. 100 Temel Eser konusunda hiçbir eğitim ve kültür çevresinden çıt çıkmıyor. Çocuğun temel yararı açısından bu uygulamayı ele alan henüz tek yazı bile yazılmadı. Gelişme hakkı ekseninde konuyu değerlendiren de olmadı.

Televizyon öncesi dönemde yazılı kültüre ilişkin dikkatler bugüne nazaran daha fazla idi. Yeni dünyada bu sancılar iyice azaldı. Çocuklarına okuma alışkanlığı kazandıramayan bir ülke görüntüsü, insanı kaygılandırmaya yetiyor. Çocukları klasikleri okumaya hazırlaması gereken eğitim sistemi yeniden gözden geçirilmedikçe bu vasat durumun düzelme ihtimali yoktur. İki ayrı listedeki kitaplarla ilgili olarak gazetelerde ilginç haberler okuyoruz. Hâlâ çocuk görüşüne dayalı bir araştırma da yapılamadı. Milyonlarca çocuk ve genç dört yılı aşkın süre içinde, çoğu çer çöp, Türkçesiz, edebiyatsız, uyarlama 100 Temel Eser damgalı kitapla oyalanıyor. Bu iki genelgeyi yayımlayan Bakan Hüseyin Çelik ve müsteşarı Necat Birinci basılmış kitapları önlerine koyup düşünmeyi de mi akıl edemiyorlar? Pes doğrusu!

Tarabya, 9 Haziran 2009

İstanbul'da hava sıcak ve bunaltıcı. Buna karşın güzel bir gün daha kaydettim hayat defterime. Bugün, *II. Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Buluşması*'ni

gerçekleştirdik. Buluşmayı Marmara Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü, Boyalıkuş Çocuk Kitabı Çizerleri Grubu, Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Okulu'nun gönüllü ortaklığında düzenledik. Bu yılın Onur Konuğu Fatih Erdoğan'dı. Çok yalın, içten, şık bir konuşma ile seslendi bize Fatih. Dekanımız Ayla Oktay, Türkçe Eğitimi Bölüm Başkanımız Mustafa Sinan Kaçalın, İstanbul Kültür ve Turizm Müdürü Ahmet Emre Bilgili, Boyalıkuş adına Sibel Demirtaş'ı da dinledik. İlk buluşmadan daha verimli bir buluşma gerçekleştirdik. Geçen yıl başlattığımız bu geleneğin yılda bir değil de her ay düzenlenmesi daha da yararlı olacak. Açılış konuşmamda, edebiyatla okuma alışkanlığı kazandırmayı niçin önemseydiğimi yorumladım kısaca. Klasik edebiyatı okuyacak yetkinliğe ulaşılması için okul öncesinden başlayarak ilköğretimin birinci ve ikinci basamaklarında okuma kültürünün kazanılması gerekir. Türkçe ve edebiyat öğretiminde çocuk ve ilk gençlik edebiyatından yararlanmak bu bakımdan çok önemli.

Tarabya, 24 Haziran 2009

Cahit Zarfıoğlu'nun çocuk kitapları tek ciltte toplu hâlde basıldı. Kitabın ön sözünde *Yetişkinlerin Çocuk Yazarı Olmak* yazım da yer aldı. Ekim 2006'da Beyan Yayınları'ndan çıkan kitaba Cahit Zarfıoğlu'nun bir dizesini ad olarak seçmişim: *Çocuklarımızla Atlara Biniyorduk*. Ne kitap ne de yazı üzerinde duran oldu.

Zarfıoğlu'nun çocuk kitaplarıyla ilgili değerlendirmem kısaca şöyle: *Serçe Kuş*, iç çocuk gövdesiyle yazdığı ilk çocuk kitabıdır. Yaşları belirsiz çocuklar için yazılmıştır. *Ağaçkakanlar*, başlı başına bir yetişkin edebiyatı örneğidir. Baba-oğul çatışmasının sürdüğü tipik bir psikanalitik romandır. Çocukların algı düzeyinin üzerinde bir anlatım egemendir kitaba. *Küçük Şehzade*, bir şairin sanat masalları kitabıdır. *Katraslan ve Motorlu Kuş*, toplumsal içerikli fantastik öykülerden oluşan iki kitaptır. Her ikisi de çocuk gerçekliğine uzak bir bakışla yazılmıştır. Bu iki kitabı, olay kurguları nedeniyle çocuklar okuyabilirler. *Yürek Dede ile Padişah* bir kıssadan hissedir. *Ağaç Okul*, Zarfıoğlu'nun toplumcu şiirlerinden oluşuyor. Şiirlerin zamana karşı direnebilecek temadan yoksun olmaları, dönem edebiyatı özelliği taşımalarından kaynaklanıyor.

Zarfıoğlu'nun çocuk gerçekliğini yansıtan tek çocuk kitabıysa şiirlerden oluşan *Gülücük*'tür. Zarfıoğlu, çocuk kitaplarını çocuk edebiyatının çocuk gerçekliği, çocuk bakışı ve 'çocuğa görelilik' ilkelerine göre yazmamıştır. Çocuk kitaplarını yetişkin iç gövdesiyle değil de çocuk gövdesiyle yazmış olsaydı ilk okurları çocuklar olacaktı. Zarfıoğlu'nun çocuk kitaplarını toplumcu yönü ağır basan bir şairin son dönem edebiyat metinleri olarak okumak gerekir.

Köln, 22 Eylül 2009

İstanbul'da uçağa binmeden önce Hikmet Barutçugil'in Ebristanbul Ebru Sergisi'ni görme bahtıyarlığına eriştim. On yıl kadar önce Cahit Uçuk'la Hikmet Bey'in atölyesine gittiğimizde, Barut ebrusu üzerine minyatür ebru uygulamaları, İstanbul'dan kesitler, efsun, gül, sümbül, lale, papatya, karanfil, gelincik, akkase gibi ilk örnekleri görmüştük. Sanki her birine cennetin resmi, müziği ve rengi yansımış gibiydi. Bu örnekleri ebruda geleneğin yenilenmesi üzerine tek başına bir mihenk kabul edebiliriz. Uçak yolculuğu boyunca ebru büyüü sürdü.

SK Köln Kültür Vakfı 12 yıldır bir ülkenin yazarlarını Köln'e davet ediyor. Bu yılki etkinlikler için bir yıl öncesinden hazırlık çalışmaları yapıldı. Proje yöneticisi Bayan Uschi Schröter ve Türkolog Pervin Tongay İstanbul'a geldiklerinde Çocuk Vakfı'nı da ziyaret etmişlerdi. *Okuyan Şehir Sakarya* projemizin amacı ve işlevini anlatmıştım kendilerine. Yazarları kendileri belirlemiş. Bu yılki *Türk Çocuk ve Gençlik Kitap Haftaları* "Merhaba" etkinlikleri (6-25 Eylül 2009) nedeniyle Türkiye'den on iki yazar çağrıldı. Üç hafta boyunca Behiç Ak, Seza Kutlar Aksoy, Fatih Erdoğan, Mine Soysal, Pakize Özcan, Aytül Akal, Zehra İpşiroğlu, Necdet Neydim, Mevlâna İdris Zengin, Mavisel Yener, Yalvaç Ural ve bendeniz okullarda ve kütüphanelerde okuma saatlerinde ve söyleşilerde çocuklarla buluşacağız. Gülten Dayıoğlu, Yalvaç Ural ve Fatih Erdoğan'ı niçin davet etmediklerine anlam veremedim. *Boyalıkuş İllüstratörler Grubu*'nu temsilen etkinliklere katılan Sibel Demirtaş'ın çabalarının yazarlarınkinden daha fazla olduğunu not düşmek isterim.

Benden önce Köln'e gelen ve konuşabildiğim üç arkadaşımızın izlenimlerini dinlemişim. Yazarların kitaplarını önceden okuyan ve hazırlık yapmış okullarda öğrencilerle gerçekleşen buluşmalar daha yararlı geçmiş. Behiç Ak'ın son kitabı *Kedilerin Kaybolma Mevsimi*'ni okuyan öğrenciler kedi resimleriyle karşılaşmışlar yazarı.

Bu etkinlik için kitapları Almancaya çevrilmiş yazarlarımızdan yola çıkılabildi. Çünkü Almanya özelinde Avrupa'da çocuk ve gençlik edebiyatımız hiç tanınmıyor. Dahası, çocuk ve ilk gençlik edebiyatımızı buradaki Türkçe öğretmenlerimiz de tanınmıyor.

Türk çocuk ve ilk gençlik edebiyatının dünyaya açılımını çeyrek yüzyıldır konuşmaya başladık. Yerellekle yeryüzü yazarlığı ve çizerliği arasında bir eşiğin önündeyiz... Bugün, *Boyalıkuş İllüstratörler Grubu*'nun *En Güzel Resim Henüz Yapılmadı Resim Sergisi*'ni görünce, çizerlerimizin yazarlarımızdan bir adım önde olduğu yönündeki görüşüm daha da kuvvetlendi. Çocuk

gerçekliğini kavramada kalıcı ve nitelikli çalışmalar gerçekleştiren çizerlerimizin handikabı ise edebiyat değeri olmayan metinleri resimlemekten bir türlü kurtulamamış olmaları. Sıradanlaştırıcı tuzaktan kurtulmak, seçici davranışı gerçekleştirmek ve çizerlerin telifle mesleklerini sürdürübilme durumuna gelebilmesi çocuk edebiyatı yayıncılığı geleneğinin kurulması ile gerçekleşebilir.

SK Köln Kültür Vakfı proje yöneticisi Bayan Schröter ve çevirmen arkadaşımız Bülent Karacaoğlan ile Ren Nehri boyunca kısa bir akşam turundan sonra Köln Dom Katedrali'ni ziyaret ettik. Yapımına 1200 yılında başlanmış, 800 yıl sürmüş ve hâlâ bitmemiş. Bütün taş işçiliği elle yapılmış. Efsane şu: Katedral bitince dünyanın sonu gelecekti. Bu da dünyanın yıkılış zamanını insana havale eden bir efsane.

Akşama doğru bizim gölge oyunu kahramanlarımız *Karagöz ile Hacivat*'ın Almanya'daki kukla tiyatrosu tipleri olan akrabalarını ziyaret ettik. Karagöz'ün ikizi Tunnes (okunuşu Tunes,), Hacivat'ınki ise Schäl (okunuşu Şel). Tunes, Karagöz gibi halkı temsil ediyor, saf ve iyi; Şel ise kurnaz, kibirli bir şehirli, şapkalı, papyonlu boyalı ayakkabılı ve biraz da aristokrat; fakat çok açık göz. 19'uncu yüzyılın başlarından bu yana fıkraları tıpkı Nasrettin Hoca fıkraları gibi güncelleştirilerek anlatılıyor. Şel'i çok sevmiş halk. Burnunu okşayınca şans getireceğine inanılmış. Tunes'in burnu havalarda. Şel'in kocaman yuvarlak burnu okşanmaktan altın renginde parlıyor. Bülent Karacaoğlan, Tunes'in burnunu okşarken fotoğrafımı çekti. Köln'de kısa günün kârı da bu fotoğraf oldu.

Köln, 24 Eylül 2009

Hava tahmin raporu yine herkesi yanılttı. Güneşli değil yağmurlu bir güne uyandık. *Michael Ende Okulu*'nda çoğunluğu Türkiye'den gelmiş çocuklarla bir araya geldik. (Ende *Momo* ve *Bitmeyecek Öykü* kitaplarıyla dünyaca tanınan Alman yazar.)

Okulun müdürü Bayan Seim, 120 öğrencileri olduğunu söyledi ve şu bilgileri verdi. Alman öğrencimiz yok. Üç kıtadan çocuklar okuyor okulda. Türk çocukların Türkçeleri çünkü gruba göre daha iyiydi. Konuşabildik. Sorularını sorabildiler. Türkçe öğretmenleri Ayça Ekinci'nin özverili ve içten yaklaşımı bu başarıda etkili olmuş. "*Kendi çocuklarım için ne yapmam gerekiyorsa onu yapıyorum.*" dedi Ayça öğretmen. Velileri de davet etmişler, ancak, tek bir anne geldi okula. Bu açıdan Türkiye'den farklı bir durum yok. Doksan dakikalık buluşmaya gelen çocuklar, şatodaki *Resimli Çocuk Kitapları Müzesi*'ni aileleriyle ve okul olarak ziyaret etmek için söz verdiler bana.

Öğretmenler, okuma alışkanlığı süreçlerine aileleri dâhil etmek için çırpınsalar da bir türlü başarılı olamıyorlar. Okul Müdürü Bayan Seim, bir Alman sözünü hatırlattı bana: *Umut en son ölür*. Elbette, umut, hep var ve hep var olacak. *Michael Ende Okulu*'ndan ayrılırken emekli öğretmen Sigrig Branelenburg, çocuklarla kurduğum iletişimden çok etkilenmiş. Bayan Branelenburg, *kitaplar sessiz arkadaşlardır*, deyince, *okununca konuşmaya başlar kitaplar*, dedim. Gülümsedi ve önce Heinrich Heine'den bir şiir okudu. Sonra, şarkı gibi söylemeye başladı şiiri ve iki çocuk gibi vedalaşarak ayrıldık okuldan.

Öğleden sonra Seza Kutlar Aksoy ve Behiç Ak'la birlikte *SK Köln Kültür Vakfı* proje yöneticisi Usch Schröer ve Köln Belediyesi Kültür Dairesi'nden Bayan Barbara ile Suriye'nin eski Bonn konsolosluk binasına gittik. Otuz kadar çocuk ve anne-babaları ile okuma saati ve söyleşi programı gerçekleştirdik. Yazarlar kitaplarından, çocuklar ise Almancaya çevrilmiş metinleri kâğıtlardan okudular. Konu-hikâye tamamlama amaçlı çocukların yorum, eleştiri bölümü ile program sona erdi. Kitap okuma saatine gelen çocukların ya anneleri ya da babaları Türkiye doğumluydu. Türkçe metin okuma düzeyleri zayıf olmasına karşılık, Almanca metin okuma düzeyleri daha başarılıydı. Niçin Suriye Konsolosluğunun eski mekânının tercih edildiğini merak ettik. Türkiye'nin Berlin Duvarı'nın yıkılmasından sonra boşalttığı konsolosluk binası Suriye Konsolosluğu binasına yakın bir yerdeydi, yıllar önce terk edilmişti ve boştu.

Üç gün boyunca zihnimde iyice yerleşen düşünce şu oldu: Türkiye yurt dışında yaşayan yurttaşlarını ihmal etmeyi sürdürüyor. Öncelik verdiği bir gündemi de yok. Eğitim ve kültür müşavirlikleri günlük işlerle oyalanmakla meşgul. Avrupa'da yaşayanların bu ilgisizliği geniş fotoğraf içinde yorumlamaları ise daha da önemli. Alman tiyatro yazarı Max Frigch'in *iş gücü talep ettik bize insanlar geldi*, sözünü Behiç Ak'ın hatırlatması ise gözlemlerimi daha da farklı bir boyuta taşıdı. Bugün, beş kıtanın insanları yarım yüzyılda çıkıp geldikleri ülkeleri değerlendirebilecek duruma gelmişse bu da önemlidir. Çoğuna göre modern dünyanın göçebeleri yarım yüzyıl sonra Avrupa'nın yerlileri olma yolunda. Özellikle Avrupa tam bir melezleşme sürecini yaşıyor. Kuzey ülkeleri yaşlı nüfusa teslim olmuş. Yeni göçbelerin yüzyılına hazırlanıyor Avrupa. Türkiye ise bu dünyayı uzaktan izlemekle yetiniyor.

Paris, 26 Kasım 2009

Paris'in grili günleri. Göğün mavisini unuttuk neredeyse. Gare d'Austerlitz İstasyonu'ndan Paris'in güney doğu yönündeki Chateau Thierry şehrine

doğru yola çıktık öğle üzeri. 94 km uzaktaki La Fonten'in 55 yıl yařadđđı ve fabllarını yazdđđı evi eşim, Memduh Cemil ve Berat'la ziyarete gideceğiz...

Chateau Thierry İstasyonu'ndan biraz yrddkten sonra otobüse bindik. Solumuzda Marne Nehri.  durak sonra önünde şimşirden tavşan olan La Fonten heykelinin önünde indirdi bizi şoför. Bitkiler, kasımpatılar arasında sağ elinde kuş tüyü (plume) kalemi ve sol elinde parşömen, La Fonten'in ayakta beyaz mermer heykeli. Bulutların aralığından sızan güneş ışınlarının okřadđđı heykelinin fotoğrafını çektik. Tam karşısında sarı tohumlu her dem yeşil manolyanın da fotoğrafını çektik ve iki kozalağından tohumlar aldık. Hafif eğimli yoldan müzeye dönüştürülen evine ulařtđđımızda saat 14.00't. İlk kitaplarının birinci baskıları vitrindeydi. 1668'den vefatından bir yıl öncesine (1694) kadar yaşarken yayımlanmış kitaplarını toplu hâlde görmüş olduk. La Fonten'in fabllarını resimleyenler arasında Jean Cocteu ve 20 arkadaşı ile Marc Chagall'in Les Fables'de Lontaine ve Gustave Dor'nin resimleri sanat değerı olan resimler arasında en önde olanları.

La Fonten'in fabllarının yalnızca Fransa'da resimlenmediğini biliyoruz. Çocuklar için de birçok kez resimlendi bu manzum fabllar. izgi film dizileri yapıldı. Resimler kullanılarak fabllar seslendirildi. La Fonten'in müzesinde bu örnekleri göremedik. Büyük boy ciltli kitaplar yanında son dönemde resimlenmiş örnekler de dikkate değer.

La Fonten'i tam olarak Türkçeye yıllar önce Sabahattin Eyüpoğlu evirmişti. Nedense Orhan Veli'nin çevirileri daha güler yüzlü gelir bana. Türk ocuk edebiyatını şinasi'nin La Fonten çevirileriyle başlatan çok sayıda ansiklopedi maddesi yazıldı. Bu doğru bir tespit değer. İlk çeviriden bu yana manzum ve düzyazıya dönüştürülerek yayımlanmış çok sayıda Türkçe La Fonten fabl rneği var.

Yirmi yıl kadar önce La Fonten zerine en uzun ve oylumlu yazıyı yazmıştım. Masalların yenilenmesi ve şiir türünde yazılmasının en iyi örnekleri kuşkusuz La Fonten'in fablları. La Fonten, Ezop'u dünyanın en yaman masalcısı ilan etmişti. Hiç kuşku yok ki La Fonten de dünyanın en büyük masal şairi. Yařadđđı dönemde sevilmemiş. Ne kralın yanında ne de kralın karşısında olmuş. Kadınlar daha çok sevmiş ve sahiplenmiş onu. Hiçbir fablını çocuklar için yazmadđđı hâlde,  yüz yıldır dünya çocuklarının en çok okuduğu masal şairi de La Fonten'dir. Bizde de çok eleştirildi La Fonten ve bu eleştiriler eksik olmayacak. Yalvaç Ural, *Orman Mahkemesi*'nde yargılamıştı La Fonten'i. Sezai Karakoç'un, *Ağustos Böceği Bir Meşaledir şiiri* ise başlı başına La Fonten'e itiraz manifestosudur. Aklımda kaldđđı kadarıyla La Fonten Müzesi'nde Sezai Karakoç'un şiirin şu bölümünü kısık sesle okudum:

*Ey masalcı adam iftira ettin sen
Bu harikalar harikası böceğe
Onu suçladın tembellikle
En çalışkan onu görüyorum ben
Hiçbir karşılık beklemeden
Yazı ağustosunu çamı çınarı
Tanıtıyor bize yazı ağustosunu çamı ve çınarı*

Akşam saatlerinde La Fonten'nin doğduğu ve yaşadığı küçük şehrin sokaklarında kısa bir gezinti yaptık. Ahmet Kerem'e günün izlenimlerini yazdığım kartı posta kutusuna atarak veda ettik Chateau Thierry'ye. Marne Nehri'yle saklambaç oynayarak Paris'e ulaştık akşam saatlerinde.

Paris, 29 Kasım 2009

Dün akşam Saint-Exupéry'yi andık. Bugün öğle vakti Paris Le Bourget Havaalanı'nda kurulmuş Havaçılık ve Uzay Müzesi'ne gittik eşimle ve oğlumun arkadaşları Berat, Cihangir ve Bilgehan'la. Müze'nin girişinde, geçen yıl önce kolyesi sonra uçağının omurgası ve havalandırma kısmı bulunan Exupéry bölümünü ziyaret ettik. Kitabın Reynan & Hitchcock tarafından 1943 yılında Amerika'da İngilizce yayımlanmış ilk baskısını da görmüş oldum. Gallimard'ın 1946'da bastığı Fransızca kitapla yan yana konmuş vitrine. Saint-Exupéry'nin *Küçük Prens* kitabını 1943 yılında geri çeviren Fransız yayınevini ve editörünü hep merak etmişimdir.

Müzedeki Saint-Exupéry'nin başının üstünde *Küçük Prens*, en üstte uçağı. Üçü bir arada Saint-Exupéry'nin dünyasını çok iyi yansıtıyor. Saint-Exupéry'nin uçuş sırasında kaydedilmiş sesini de dinlemiş oldum. Kibar, içtenlikli bir ses. Havaçılık ve Uzay Müzesi'nde Saint-Exupéry'ye ait bir bölüm düzenlenmiş olması iyi fikir. Özel bir müze ve kütüphane düzenlenmemiş olmasını anlayabilmiş değilim. Lyon'da yaşadığı evin duvarına mermer bir plaket asılmış, sokağa adı verilmiş. Bir de Paris Panthéon'da ayrılmış özel bölümde cesedinin bulunamadığına atıf yapılan duvar yazısı yer alıyor.

Saint-Exupéry hakkında ansiklopedilerde yer alan bilgilerin çoğu yanlış ve eksik. Özellikle Saint-Exupéry savaş pilotu değil. Posta uçağı pilotu ve hava fotoğrafçısı. Daha sonra Arjantin posta hizmetlerinde yöneticilik yapmış. İkinci Dünya Savaşı sırasında Fransız ordusu için tekrar göreve çağrılmış. 7 Eylül 1998'e kadar ölümüne ilişkin hiçbir bulgu yoktu. Kendisinin ve eşinin adının yazılı olduğu bileklik Marsilya açıklarında bulunmuş. Dalgıçların araması sonucu uçağının ön teker takımı ve havalandırma kısmı da denizden çıkarılmış. Aradan on yıl geçtikten sonra Alman savaş pilotu 88 yaşındaki

Horst Rippert, Reuters Ajansı'nın 3 Mart 2008 tarihinde geçtiği haberde şu açıklamayı yapmıştı: Saint-Exupéry sevdiğim bir yazardı. Uçağın ona ait olduğunu bilseydim vurmazdım. Uçağın 31 Temmuz 1944'de düştüğü günden bu yana yazarla ilgili sır böylece ortaya çıkmış oldu.

Havacılık ve Uzay Müzesi'nde insanlığın uçma hayaliyle ilgili birçok deneme maketini bir arada gördük. Uydular, insansız uzay araçları ve füze rampası bulunan ülkelerin dünya atlasındaki yerleri, bilişim teknolojileriyle ilgili uydu sistemleri... Havacılık alanında mühendis olmayı arzu eden sevgili Cihangir Durmuş'un rehberliğinde bulutların üstünde birkaç saat dolaşmış olduk. Ahmet Kerem için yaptığım beyaz planörle Saint-Exupéry'nin uçağının yanında durarak fotoğraf bile çektim. Ee, daha ne olsun?

Paris, 30 Kasım 2009

25. *Gençlik Kitapları ve Basın Fuarı*'nı son gününde sevgili Berat Durmuş'la görebildik. Paris bölgesi yanında bazı Avrupa ve diğer kıtalardan yayınevleri de katılmış fuara. Bu yılın Onur Konuğu ülke İtalya'ydı. Yazar, çizer, editör buluşmaları yanında günlük kültür-sanat programları da yoğunlu. Yeni kitap türlerinin tanıtımı heyecan vericiydi.

İtalyan çizerlerin resim sergisini görünce heyecanlandım. Fuarın öznesi gençlikti. Bebek, okul öncesi ve çocuk kitapları ağırlıklı olmasına karşın, fuarda çok az sayıda çocuk ziyaretçi vardı. Fuarın gözdeleri çizgi romanlardı. Koreli, Fransız ve İtalyan yayıncılarla çocuk ve gençlik edebiyatı yayıncılığının son temaları üzerine konuştuk. Yerli ve çeviri kitap oranı eşit bu ülkelerde. Fransız kütüphaneciler gibi, 0-3 yaş dönemi kitaplara son yıllarda ilginin arttığını söylediler. Yayınevlerinin stantlarındaki kitaplardan da bu izlenimi edinmek mümkün. Fuara medya, çocuk ve gençlik edebiyatıyla ilgili yazar ve çizer kuruluşları yanında, öğretmen ve kütüphanecilerin ilgisi de yoğunlu. Fransızca okul öncesi, çocuk ve gençlik dergi ve gazetelerini bir arada görmek de yararlı oldu. İki aylık tematik çocuk edebiyatı eleştiri dergisi *Griffon* gördüğüm ilginç dergilerden biriydi. Ne yazık ki Türkiye'den ne bir yayınevi vardı fuarda ve ne de TEDA Projesi'yle ilgili tanıtım standı. TEDA'nın en zayıf yönü okul öncesi, çocuk ve gençlik edebiyatı.

Tarabya 3 Ocak 2010

100 Temel Eser Raporu'nu bugün sonuçlandırdım. Altı aylık bu emeğimi 12 Ağustos 2009'da vefat eden rahmetli anneciğime adıyorum. 2004'te orta, 2005'te ilköğretimde başlatılan 100 Temel Eser uygulamasının kelimenin

tam anlamıyla cılkı çıkmış. Beni asıl şaşırtan ise, Türkiye’de hâlâ okuma alışkanlığının muhatabının olmayışdır. Okuma alışkanlığı konusu ise Millî Eğitim Bakanlığı nezdinde küçük bir ayrıntı bile değil. Bakanlık yönetiminde temel eğitimde okuma ve anlama becerisi kazandıracak düzenlemeleri yapacak bir öngörü bile yoktur. Yazı kültürü ile görsel kültürün birbirini besleyen etkileşim süreçlerinin de çok uzağındayız. Okuma alışkanlığı, başlı başına yapılandırılması gereken bir konu ve bütün aşamalarıyla kültürel bir programa dayandırılmadan çözülemeyecek.

100 Temel Eser Raporu’nu hazırlarken hayıflandığım konulardan biri de ülkemizin aydınlarının sadece eleştirel düzeyde görüş bildirmeleri oldu. Ne yazık ki üniversite çevresinden çıt sesi bile duyulmuyor. Raporun en öğretici yanı ise bu tespitleri güncelleme imkânı vermesiydi. Raporun ulaştığı sonuca gelince:

100 Temel Eser uygulamasının belirlenen amacı ve işlevinin belirsizliği yanında, neden olduğu bir dizi olumsuzluk sebebiyle sona erdirilmelidir. Raporunda ayrıca iki öneri de yer alıyor:

Okul öncesi, birinci kademe, ikinci kademe, orta öğretim düzeylerinde ve her derse yönelik okuma kitaplarının ilişkilendirileceği Okuma Kültürü Programı’nın hazırlanması.

Örgün eğitimde ders kitabı dışında okunacak kitapları, çocuk ve ilk gençlik edebiyatının temel ölçütleri içinde bilimsel yönden inceleyecek, yeni yayınları izleyecek ve değerlendirme sonuçlarını açıklayacak Çocuk ve İlk Gençlik Kitapları Konseyi’nin kurulması.

Kim bilir belki de çok uzak hayaller daha kolay gerçekleşir.

Nişantaşı, 1 Şubat 2010

Akşam saatlerinde Fatih Erdoğan, Çocuk Vakfı’na çıkageldi. Fatih Bey, iki ay önce geçirdiği rahatsızlıktan sonra bir süre dinlendi. Kulağındaki basınç yüzünden baş dönmesi birkaç kez tekrar etmiş. Sağlığına kavuştuğuna sevindim. Korece için istenen resimli çocuk kitaplarını değerlendirdik. Son dönemde yayımlanmış iyi örnekler arasından on beş kadar kitabı Güney Kore’ye göndereceğiz. Türkolog Ho, kitapları yayınevlerine önerecek. Gerekirse TEDA Projesi’yle ilişki kurulacak.

Çocuk Vakfı’nın Türk Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatının Dünya Dillerine Çevrilmesi Projesi üçüncü yılında. Projenin dünya ülkeleri editörlüğünü Fatih Erdoğan, Türkiye editörlüğünü ise bendeniz yürütüyor.

Çocuk edebiyatımızın Avrupa'ya açılma çabalarının bir dizi zorluğu var. Batı'nın Doğu'ya bakışında ise henüz değişen bir şey yok. Batı'nın çocuk edebiyatımıza yaklaşımı ön yargılar içeriyor. Batılı editörler iyi örnekleri incelemek için bile zaman ayırmak istemiyor. Batı'nın ön yargıları edebiyatımız için de geçerli. Haklısın Küçük Prens; Batı böyledir işte.

Bizde 'çocuk gerçekliği'ne uygun kitaplar son çeyrek yüzyılda yazılmaya başlamış olsa da, bu örnekleri Batı'nın kabulü kolay olmayacak. 20. yüzyıl boyunca çocuk modernleşmesine ev sahipliği yapmış Batı'yı da anlamak lazım. Batı'nın çocuk gelişimi evrelerine göre kitap üretimindeki deneyimi çok önemli bir birikime dayanıyor.

Okul öncesinde yerli üretim üç boyutlu ilk çocuk kitabını Fatih Erdoğan yazmış, resimlemiş, el işçiliği de Mavibulut Yayınevi'nde gerçekleştirilmiş. Adı: *Okula Geç Kaldım*. Kore'ye bu kitabı da göndereceğiz. Fatih Erdoğan'ın otuz yıllık emeği çocuk edebiyatı ve yayıncılığımız açısından çok önemlidir. Türkiye'de çocuk kitabı editörlüğünü hak etmiş ilk isimden biridir Fatih Erdoğan.

Nişantaşı, 25 Şubat 2010

Yasin Mahmut Yakar aradı ve Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde Tacettin Şimşek Hoca'nın danışmanlığında hakkımda yapacağı doktora tezinin ana cümlesini belirlediğini söyledi: *Mustafa Ruhi Şirin'in Türk Çocuk Edebiyatındaki Yeri ve Eserlerinin Eğitsel Değeri Üzerine Bir İnceleme*. Tezin tamamlandığını görebilecek miyim? Kim bilebilir bunu Allah'tan başka? Şimdiye kadar hakkımda bir lisans, üç yüksek lisans tezi ve Mısır'da Arapça bir doçentlik tezi yapıldı. Buna karşılık kitaplarımla ilgili kayda değer çok az yazı yazıldı şimdiye kadar. Yine de şanslı sayılırım. Hayatımda her şeyi çocukların safında durmaya borçluyum. Doktora tezi de çocuk edebiyatı ödevimin armağanı olacak bana.

Tarabya, 18 Haziran 2012

Kırklareli Üniversitesi Senatosu'nun Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Hakları kültürüne katkılarım nedeniyle kararlaştırdığı fahri doktora töreni bugün gerçekleşti. Dün öğleden sonra eşim, Ahmet Kerem, annesi ve babasıyla geldik Kırklareli'ne. Doktora töreninden önce, Anayasa ve Çocuk konulu bir konuşma yaptım. Ardından, Ümit Akbaş'ın hazırladığı Hep Çocuk Ülkesinde Yaşadım videosunu izledik. Rektör Prof. Dr. Mustafa Aykaç fahri doktora gerekçesini açıkladı ve belge takdimi ile tören sona erdi. Törenin sonunda verilen çiçeğiye Ahmet Kerem'in elinden aldım. Akademik geleneğe aykırı

olarak üniversite senatosunun kararı okunmadı ve cübbe de giydirilmedi. Kırklareli Üniversitesi 2007 yılında kurulmuş yeni bir üniversite. Fahri doktora üniversite senatosunda 3 Mayıs 2012’de kararlaştırılmıştı. Böylece İstanbul’dan, Vize’den ve Kırklareli’nden gelen akrabalar ve dostlarla buluştuk. Türkiye’de fahri doktora törenleri insanları uğurlamaya hazırlık buluşmaları gibidir. Güzel bir gündü. Gökyüzüne kendimi daha yakın hissettiğim güzel bir gün.

Nişantaşı, 12 Şubat 2013

Dün, 100 Temel Eser genelgelerinin iptali için, Okuma Kültürü Programı ve Okuma Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi-Enstitüsü’nün kurulması önerilerini içeren yazıları yeni Millî Eğitim Bakanı Nabi Avcı Hocamıza gönderdik. Nabi Hoca, 93 yıllık cumhuriyet tarihi boyunca yazı kültürü, okuma alışkanlığı ve okuyan bir ülke hayali üzerine düşünmüş bir entelektüeldir. Çocuklara silgili kurşun kalem ve defter hediye etmeye başlamış. Bugünlerde duyduğum iyi çocuk haberlerinden biri de bu oldu.

Tarabya, 3 Ocak 2014

Fatih Erdoğan, *Küçük Prens’in Güzel Hikâyesi* (çev. S. Ağırürüyen, Mavibulut Yayınları, İstanbul 2014) kitabını gönderdi. Kitabın en ilginç bölümü, *Küçük Prens’in* yazılış hikâyesini anlatan Alban Cerisier’nin ‘Amerika’da doğan yapıt’ yazısı. 6 Nisan 1943’te New York’ta yayımlanan kitabı Saint-Exupéry, Amerika’da yazmış fakat kitabın basılmış hâlini görüp görmediği bilinmiyor. Amerika’dan Kuzey Afrika’ya gitmek üzere gemiye bindiği tarih ya 11 Nisan ya da 20 Nisan 1943. Kitabın bir nüshasını yanında götürdüğünü yazan biyograflar da var.

Alban Cerisier, sürgündeki şairin, yaş haddini aşmış pilotun yalnızlığına iki temel nedenden ötürü yerleşmiş gibi olduğunu şöyle yorumluyor: *“Yanı başında kendisini avutacak bir ikizini, hâlâ insan ilişkilerinde belli bir hakikate sadık kalan yanını daima bulundurma ihtiyacı ve insanın kendi kendisini bile göremez olduğu, dünyanın parçalarına ayrıldığı o karanlık yıllarda kendi çağdaşlarına bir tinsel dönüşüm öyküsü, her şeyi baştan kurabilecek yeni bir efsane ulaştırma düşüncesi. Umutsuzluk tuhaf şey. Yeniden doğmaya ihtiyacım var.”* (s.7)

Pierre Guillain de Bénouville, *Küçük Prens*’i bir çeşit otobiyografi olarak görürdü, onu sanki kendi fotoğrafını veriyormuş gibi gülümseyerek uzatırdı. Eleştirmen Adrienne Monnier’e hak veriyorum: *“Küçük Prens’in* Saint-Exupéry olduğu ve büyüklere rağmen olmaya devam ettiği çocuktur. Sahip olabileceği ve kesinlikle sahip olmak istediği oğludur. Aynı zamanda

kendisini evcilleştirmesine izin verdiği ve sonra kaybolan genç arkadaşıdır. Çocukluğudur ve dünyanın çocukluğudur, gözbebeği, çöllerde keşfedilen ve kavuşulan dinginliğin şartıdır.” (s.212)

Küçük Prens, Saint-Exupéry'nin ikizi olduğu kadar, kendi 'kişiliğini' kattığı kitabıdır. Okurlarından, 'kendisini görmelerini' beklediği gibi, aynı zamana "hâlâ koruyabildikleri çocuk taraflarına çağrı yaparak, onda kendilerini bulmalarını istemektedir."

Kitabın kaynaklarına da değinen Alban Cerisier, -masallar yanında- Marie Cummins'in *Sokak Fenerini Yakan Adam*'ını (1854) ve André Maurois'in *Dilekler Ülkesi*'ni hatırlatıyor. *Küçük Prens* ile Tristan Derème'in *Patachou*'su arasında birçok benzerlikler olduğunu hatta *Küçük Prens*'in 'doğrudan' bu eserden alındığını ileri süren Profesör Denis Boissier'e tarihçi Annie Renonciat'ın itirazı ise oldukça sert. *Küçük Prens*'in ana temasını anıştıran Uruguay asıllı şair Jules Superville'in 1923'te yayımladığı Pampalı Adam'ın sunuşu ile benzerliği ise daha dikkat çekici: "*Düşler ve gerçekler, maskaralık, ruh sıkıntısı, bu küçük romanı kendi çocukluğuma yazdım, çocukluğum benden hikâyeler istiyor.*" Zaten Saint-Exupéry de bunu yapmış. Annabella'nın vurguladığı gibi, bu "düşsel kişilik, *Küçük Prens*'in saflığına sığındı, çünkü başka kimseye tutunamıyordu, de Gaulle'e de."

Küçük Prens, bir peri masalı mı? Resimli bir fabl mı? Felsefe kitabı mı? Fantastik bir roman mı? Çocukluğa geri dönüşü anlatan bir rüya mı? Benim okumalarım göre tür açısından hepsiyle ilişkili bir kitap *Küçük Prens*. Fakat daha çok çocukluğa geri dönüşü anlatan, rüya içinde çok katmanlı bir rüya.

Nişantaşı, 7 Ocak 2013

Talât Sait Halman'ın isteği üzerine Amerika'daki adresine gönderdiğim şiir kitaplarım ulaşmış. Çok yakın çevreme de aynı kitapları gönderdiğim hâlde ne arayan oldu ne de birkaç cümle yazan. Talât Sait Hoca, her zamanki nezaketiyle, yazdığı notta, şiirleri ve Ferit Avcı'nın resimlerini beğendiğini yazmış. Bu içtenliğe ve nezakete saygının gereği ilk paragrafını günlüğüme kaydediyorum:

Enfes kitaplarımız olağanüstü bir yeni yıl armağanı olarak gelip, başucuma kuruldu, bana kıvançlar verdi. Elinize, dilinize sağlık. Günümüz çocukları ne kadar şanslı ve mutlu, böylesine güzel kitapları var sayenizde. Gıpta ediyorum onlara. Biz sizden ve kitaplarımızdan yoksun büyümüştük. Çocuklara oy vermekle kalmıyorsunuz, onlara sevgi ve bilgi de veriyorsunuz, akıl ve ruh da veriyorsunuz. Ben de, izninizle size oy veriyorum...

Tarabya, 30 Haziran 2014

Meral Kaya, önceki iletisinde, “kanonu araştırırken içinde biraz kayboldum” notunu düşmüştü. Meral Hoca, okul öncesi alanında Ohaio Üniversitesi’nde doktorasını tamamladıktan sonra New York’ta bir üniversitede hocalık yapıyor. Birinci cümlesinin devamını günlüğüme kaydediyorum:

“Kanon, çok sarp sardırان bir konu. Soru daha çok kanon neyi içerir, neyi teşkil eder şeklinde. Cevaplara gelince çok değişken ve farklı. Okuduğum makalenin birinde, ‘Edebiyatta anahtar dediğimiz çalışmaların (ürünleri) koleksiyonu’ denmiş kanon için. Toplumun temel diye adlandırdığı, birçok kişinin hemfikir olduğu çalışma/yazı/kitap kanon konusuna giriyor. Günümüzde kanon hem yazarı hem de çalışmayı ele alıyor. Kitaplarda, edebiyatta, araştırmalarda, bibliyografyalarda ve eleştirilerde bu ürünlerin adı sık geçiyor...

Bir de kanon var mıdır yok mudur tartışması var. Bazıları için adı kanon olmasa da bazı sınıflandırmalar yapılıyor: En iyi kitap listesi, okunması gereken 50 kitap, dünyayı değiştiren kitaplar gibi. Amerika’da bu konuda en çok konuşulan ve tartışılan kuramcı, Harold Bloom. Tabii ki ona da eleştiriler var. Harold Bloom, ‘estetik’ kavramında ısrar etmiş. Bir de eşimin danışman hocası Gregory Jusdanis’in Türkçeye çevrilmiş kitabı ‘Gecikmiş Modernlik ve Estetik Kültür-Millî Edebiyatın İcra Edilişi’ var.” (Metis Yayınları, 1998)

Meral Hoca’nın ilk izlenimlerine göre, çocuk edebiyatında kanon konusuna genel olarak şöyle yaklaşıyor: *“Kitabın gerçekten iyi yazılmış olması. Eğer çocuk kitabı sadece çocuklar tarafından beğenilirse o iyi bir çocuk kitabı değil. İyi kitaplar ömür boyudur ve yetişkin de okuduğunda zevk alır. Çocuk edebiyatında kanon konusunda janra, yaşa ve yazarlara göre kitapları belirlemek lazım. Kitabın hâlâ okunuyor ve seviliyor olması önemli... Kendi hocamın yazısını da okudum. Diyor ki: Çocuk edebiyatında kanon, çocuk edebiyatında sözü dinlenenlerin derlediği listedir. Kanonik eserler akla ve zamana yenik düşmemiş, hâlâ güncelliğini koruyan, zevk alınan, edebî kalitesi yüksek, kültüre ve onun devamına katkısı olan, ışık veren eserlerdir. Kanon alanında olan edebiyat ayrıcalıklı ve seçkindir... Kanon konusunda inanış ve düşünce farklılıkları seçimi ve kanon içeriğini etkiliyor. Ama bir gerçek vardır ki her ülkenin kendi kanonunda çok sevilen, okunan ve tarihe yenik düşmemiş kitaplar vardır.”*

Ön Soru: Türk çocuk ve ilk gençlik edebiyatında zamana direnen, edebiyat niteliği olan, hâlâ okunan ve zamana karşı direnebilecek kaç çocuk kitabımız vardır?

Bu arada, Harold Bloom’un *Batı Kanonu-Çağların Ekolleri ve Kitapları* (İthaki Yayınları, İstanbul 2014) kitabının Çiğdem Pala Mull’un özenli çevirisiyle Türkçe yayımlandığını da günlüğüme not düşüyorum.

Nişantaşı, 24 Eylül 2014

Harold Bloom'un Türkiye'de çok atıf yapılan kitabı *Batı Kanonu/Çağların Ekolleri ve Kitapları* çevirisi iki aydır evdeki okunacak kitaplarım arasında sehpaım üzerinde duruyor. Bloom, 26 yazar üzerinden Batı edebiyatında kanonik kitapları seçmiş. Antoine de Saint-Exupéry seçtiği yazarlar arasında yer almıyor. Dolayısıyla *Küçük Prens*, Bloom'un listesinde yok. Rus edebiyatından Dostoyevski'yi değil de Maksim Gorki ve Tolstoy'u tercih etmiş. Batı edebiyatını Teokratik Çağ, Aristokratik Çağ, Demokratik Çağ, Kaos Çağı: Kanonsal Bir Kehanet başlıkları altında listelemiş. Demokratik Çağ'da, çocuk kitapları yazmış Charles Dickens'e yer vermiş. Seçtiği kitapları arasında *David Copperfield*, *Oliver Twist*, *Büyük Umutlar* da var. Lewis Carroll'un bütün eserlerini seçmiş. Bloom'un listesinde *Ezop*, *Grimm Masalları*, *Binbir Gece Masalları* var, Perrault ve La Fontaine masalları ise yok. Kaos Çağı listesinde Katalonya başlığı dâhil Batı Hint Adaları, Hindistan, Avustralya ve Yeni Zelanda, ABD ve Arapçadan da kitaplara yer vermiş. Arapça listesi Necip Mahfuz, Adonis, Mahmud Derviş ve Taha Hüseyin'den seçilmiş toplam 6 kitaptan oluşuyor. Bloom'un listesinde Farsça ve Türkçe edebiyattan tek bir yazar adı bile yok.

Harold Bloom, kitabın birinci bölümündeki "Kanon İçin Bir Ağıt" yazısında kanonla ilgili kaygılarına yer verse ve "hepimizi icat eden Shakespeare"i merkeze alsın da, "Shakespeare yoksa kanon da yoktur" dese de, kanonun dinî anlamı dışında kendi seküler Batı kanonunu yorumlamış. Kanon savunmasını güçlü edebî özgünlüğün kanonlaşacağına dayandırıyor. Bloom'a göre, bir eser tekrar okunmayı talep etmiyorsa, o eser sınavı geçmemiş olur;... egemen toplumsal sınıfın hizmetkârı olmaktan uzak olan "kanon ise ölümün elçisidir." Bu açıdan, "Batı kanonu bir çeşit hayatta kalanların listesidir."

Bloom, kanonik eserlerin, yazarı öldükten sonra yaklaşık iki nesil geçince test edilmesi gerektiğini de hatırlatıyor. Bloom'un kanon tanımı da bu görüşüyle örtüşüyor: "Kanon gerçekten de canlılık göstergesidir, ölçülemez olanın sınırlarını çizmek için bir ölçüdür. Aslında kanon başarılı bir endişedir, aynen her bir güçlü edebî eserin, kendi yazarının başarılı bir endişesi olduğu gibi." Fakat Baudelaire'in ve Erich Auerbach'ın vurgusuyla tanımlamak gerekirse kanon "estetik saygınlık"tır.

Harold Bloom, kitabın son bölümü "Ağıtsal Sonuç"ta, "hayat boyu okuma planı" sunmadığını; "edebiyat eğitiminin şu anda içinde bulunduğu hastalığı atlatılabileceği konusunda ise pek de inancı" olmadığını belirtir. Bloom'un bununla ilgili iki cümlelik gerekçesini de günlüğüme kaydediyorum: "Şimdi etrafımdaki hip-hop profesörleri, Gallik-Germanik teorinin klonlarını, toplumsal cinsiyetin ve her çeşit cinsel tercihin ideologlarını, sınırsız çok

kültürçüleri gördükçe edebî çalışmaların Balkanlaşmasını geri çevirmenin mümkün olmadığını anlıyorum. Edebiyatın estetik değerine karşı olan bütün bu kırgınlıklar hiçbir yere gitmeyecekler ve arkalarından gelecek kurumsal kırgınlıklar yetiştirecekler.” (s. 469). Bloom’un, şiir, tiyatro, hikâye ve romanların öğretimi yerine sosyal ve politik amaçların desteklenmesi görüşü ise dikkate değer. Buna paralel olarak, popüler kültür ürünlerinin hem de eğitim aracı olarak büyük yazarların zor eserlerinin yerine geçtiğini hatırlatması da önemli.

Tarabya, 28 Eylül 2014

Mike Fleming’in “Edebî Kanon: Dil Dersi Olarak Öğretimine Dair Görüşler” makalesini Şener Şükrü Yiğitler Türkçeye çevirmişti.⁴ Çevirinin kontrolünü Meral Kaya bir hafta önce yapmıştı. Kesinleşen metni bugün tekrar okudum. Fleming, eğitsel bağlamdaki kanonu iki boyutta değerlendiriyor. Bilgi veya içeriğe dayalı tespit edilen yazarlar, metinler, türler, tarihî dönemlere göre belirlenen resmî kanonik eserler, bir. Öğretmenlerin tespit edilen içeriğe süreç odaklı yaklaşımı, iki. Fleming, aynı zamanda resmi kanon ve kendiliğinden oluşmuş (de facto) kanonu da birbirinden ayırmayı öneriyor: De facto kanon, zamana karşı durabilen, kendini kanıtlamış metinler üzerine daha fazla eğildiğinden, geleneksel kanondan ihraç edilen, özellikle çocuklar için yazılmış edebiyatı da içerebilir. Çünkü çocuk edebiyatı veya gençlik edebiyatı köklü bir tür ve kendi payına akademik bir araştırma alanı olduğu gibi klasik çocuk edebiyatı kavramı da kabul görmüştür.

Mike Fleming, kanon oluşturmayı geleneksel ve demokratik kanon oluşturma olarak iki gruba ayırıyor. Geleneksel kanon oluşturma kriterleri öncelikli olarak nitelik ve ‘en iyi’ olduğu kabul edilen metin ve yazarların seçilmesi düşüncesine dayandırılıyor. Geleneksel kanonu savunanlara göre ise kültürel mirasın en iyilerinin koruma altına alındığı görüşüne dayanıyor. Geleneksel kanona itiraz ise, geleneksel kanonun, öğretmenin bağımsızlığını kısıtladığı ve öğretmenlerin öğrencileri için uygun metinleri seçme kabiliyetlerini küçümsediği noktasından başlıyor. Harold Bloom, edebiyata karşı estetiğin önemini öne çıkaran vurgusu ile “edebiyat teorisi” yaklaşımını eleştirmişti. Geleneksel kanon düşüncesine en temel itiraz ise iktidar ve “otorite üzerine inşa” edilmiş olması nedeniyle yapılmaktadır.

Fleming’e göre kanon, doğası gereği geleneksel olmaya eğilimlidir. Ancak ‘nitelik’ kavramı, yalnızca geçmişe ait metinlerle ilişkilendirilemeyeceği

4 Türk Dili Dergisi Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı, Yay. Haz. M. R. Şirin, Aralık 2014, Sayı 756, s. 422-430.

gibi, 'kültür farkındalığı' da yalnızca tarihi kültürel miras düşüncesiyle ilişkilendirilemez... J. Guillory ise kanon yerine 'kültürel sermaye' kavramını öneriyor ve kanon oluşumunun 'kültürel sermaye'nin okullara dağıtılması olarak anlaşılması gerektiğini savunuyor.

Mike Fleming'in makalesinde geleneksel kanon ve "de facto kanona karşı" önerdiği kanon türü ise, demokratik kanon. Fleming, geleneksel kanon "otoriter, sabit, elit ve tarih dışı bir şey olarak görülmüştür" görüşünü savunuyor. Buna karşın Fleming, "demokratik kanon" düşüncesini kuramda ileri sürmenin uygulamada gerçekleştirmekten daha kolay olduğunu; buna karşılık, kavramın, müzakere anlamlarını da kapsadığının farkındadır.

Nişantaşı, 3 Ekim 2014

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın ilk çocuk kitabı *Açıl Susam Açıl*'ın 1967'de Üsküp'te Türkçe olarak yayımlandığı bilgisini sınamak amacıyla Necati Zekeriya'nın kızları Ten ve Gülşen ile damadı Selahattin Ayvaz'a gönderdiğim elmeğe cevap geldi. *Açıl Susam Açıl* şiir kitabı Necati Zekeriya'nın *Birlik* gazetesi başyazarı olduğu dönemde, "Sevinç Kitapları" arasında IV. Seri ve 8. kitap olarak 1967'de Üsküp'te Türkçe yayımlanmış. Kitabın Makedonca ya da Sırpça yayımlanıp yayımlanmadığı konusunda Fahri Kaya, Zeynel Beksaç, Altay Suroy, Enver Ahmet ve Selahattin Ayvaz'ın verdikleri bilgi ise yayımlanmadığı yönündedir. Böylece, *Açıl Susam Açıl*'ın Makedonca ya da Sırpçaya çevrilmediğini de tespit etmiş olduk.

Tarabya, 10 Ekim 2014

Yalvaç Ural öğleden sonra Çocuk Vakfı'na uğradı. Nişantaşı'ndaki binayı birlikte dolaştık. Binanın birkaç katının Vakfa gelir getirmesi için "yuvaya" dönüştürülmesini önerdi. İkinci sularında Yedirenk'in Fulya'daki küçücük ve havasız ses kayıt stüdyosuna gittik ve *Türk Dili* dergisi özel sayısı için yaptığımız söyleşiye kaydettik. Yalvaç Ural, popüler mizah ağırlıklı çocuk edebiyatı olan bir yazarımızdır. Edebiyatına insanı, doğayı, hayvanı yansıtırken mihenk taşı mizahtır. Çocuk gerçekliğini içselleştirmiş, zekâ ve mizahın yansıdığı bu güler yüzlü çocuk edebiyatının yeni kuşaklarca da okunacağını düşünüyorum.

Nişantaşı, 22 Ekim 2014

Özel sayı için en uzun yazıyı Zeynel Beksaç gönderdi. Zeynel Beksaç, Prizren doğumlu, ressam ve şair bir dostumdur. 16 yıl önce yayımlamaya başladığı *Türkçem* dergisinin her ay okurla buluşması her türlü takdirin

üstündedir. Zeynel Bey'e Eylül ayının ilk günlerinde Balkanlar'daki Türk çocuk edebiyatı konusunda bir yazı yazmasını önermişim. Gönderdiği yazı aynı zamanda Balkanlardaki Türkçe edebiyatın da kısa tarihi gibi. Yazıda Makedonya, Kosova, Bulgaristan, Batı Trakya ve Romanya-Gagavuz Türkçe çocuk edebiyatı hakkında bilgiler yanında kısa değerlendirmeleri de içeriyor.

Zeynel Beksaç'ın yazısında vurguladığı gibi Balkanlarda Türk çocuk edebiyatının en tanınmış ismi Necati Zekeriya'dır. Necati Bey'le 30 yıl önce mektuplaşmaya başlamıştık. Arşivimde bir-iki mektubu olacak. *Bizim Sokağın Çocukları* (1967) kitabını Çocuk Vakfı Yayınları için 1992 yılında yayıma hazırlamıştım. 2000'li yıllarda Urduca, Almanca ve Arapça yayımlanmasını sağlamıştım. Necati Zekeriya, 'çocuk gerçekliği'ni ve çocuk bakışını Türkiye'deki çoğu yazardan önce kavramış bir yazarımızdır. *Yeni Sokağın Çocukları* (1973), *Ninniler* (1973), *Güzel Nedir Çirkin Nedir?* (1970), *Orhan* (1973), *Yeşil Nerede?* (1975), *Bizim Sokağın Romeo ve Jüliyeti* (1978) *Ağaçlar Dile Gelse* (1986), *Harfler Ne Yer?* (1987), *Ablama Sevda Şiirleri* (1995) çocuk kitapları Balkanlarda Türkçe çocuk edebiyatımızın yüz akı olduğu gibi bu kitapların çoğu dünya çocuklarıyla buluşmaya hazır örneklerdir.

Yugoslavya döneminde Türkçe yayımlanmış *Kuş*, *Tomurcuk* ve *Sevinç* çocuk dergilerindeki örneklerin 'çocuk gerçekliği' ve çocuk edebiyatı değeri bakımından Türkiye'deki örneklerinden birkaç adım önde oldukları yönündeki görüşümü "Türkçenin Hüzünlü Balkan Şehirlerinde" günlüğüme not düşmüştüm. Bu konuda ilk yazıyı Tan'da yazmış olan Hasan Mercan'ın başlattığı tartışmanın bugün de geçerli olduğu kanaatindeyim.

Nişantaşı, 17 Kasım 2014

Bundan 28 yıl önce Türkiye'de ilk kez *Çocuk Edebiyatı Yıllığı* yayımlarken çok yorulmuştum. Son altı ayım da gerçekten yorucu geçti. Bu kadar yorucu süreci üç nedenle üstlendim: Doğmuş ve doğacak çocukların iyi edebiyatla büyümesi için yol açıcı olmak ve genç kuşağı cesaretlendirmek. Çocuğa, Türkçeme ve edebiyata saygımın gereğini yerine getirmek. Üçüncü amacım ise *Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı* ile çocuk ve ilk gençlik edebiyatı tarihimizi yazacaklara 2014 yılında notlar düşmekti.

Türk Dili dergisi adına özel sayı hazırlarken Türk Dil Kurumu'nun bugünkü yönetimine muhalif bazı akademisyen ve yazarların tutumlarını günlüğüme kaydetmeyi gerekli görmüyorum. Kısa sayılabilecek bir dönemde bu özel sayıya yazı, görsel ve görüntüleriyle destek veren her isme teşekkürlerimi sunuyorum. Birlikte başardık. Fakat gerekçeli her eksikliğin sorumluluğu bendenize aittir.

Tarabya, 2 Ocak 2015

Bugün hava soğuktuk ve evde kalmayı tercih ettim. Oğlum Memduh Cemil akşam saatlerinde *Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*'nın basılmış nüshasını getirdi. 888 sayfa ile çocuk yastığı gibi bir özel sayı olmuş. www.tdk.gov.tr adresinden de okunabilecek olan özel sayı dün, Türkiye Yazarlar Birliğı tarafından çocuk edebiyatı ödülü ile ödüllendirilmiş. İki hafta boyunca yazar arkadaşlarımızın izlenimleri de olumlu. Hatırlanacak ve atıfta bulunulacak bir özel sayı olacağını düşünüyorum. Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı kamusunun özel sayıyı nasıl değerlendireceğı de önemli. 28 yıl önce 8 bin adet yayımladığım *Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987* gibi, 3500 adet basılan bu özel sayının da genç kuşakları cesaretlendirici bir işlevi olmasından başka bir arzum yok.

Nişantaşı, 5 Şubat 2015

İnci Enginün Hoca'ya gönderdiğim teşekkür notu üzerine yazdığı ve Kemalettin Tuğcu'yu yorumlayan bir paragrafı bugüne kaydediyorum:

“Kemalettin Tuğcu bence masalı günlük hayatta devam ettiren bir yazar. Masaldaki kahraman, kendisine nadiren yardım edenlerin dışında yapayaluzdur, varlığını korumak zorundadır. Bir anlamda kahraman olmaya mecburdur. Hâlbuki olayları günümüze aktarınca iş değişiyor. Gerçeklik boyutu, onun bir anlamda imkânsızlığını da hatırlatıyor. Özellikle büyükler bu tür kitaplardan korkarlar. Masalın fantastik dünyası hem eğitir hem de çocuğı güçlendirir. Sanıyorum ona karşı çıkanların büyük bir kısmı bundan dolayı kızıyorlardı. Kaderinin oyunlarına mahkûm çocuk. Annenin babanın hatalarının kurbanı olan çocuk. Ama onlar filme çekilince iş değişti. İnsanlar sokak çocuklarında, belki de kendi ihmâl ettikleri çocuklarını hatırladılar. Ama insan dünyanın en vahşi hayvanı. Hiç ibret almadılar. Alsalar sokaklar hâlâ binlerce sokak çocuğıyla dolu olur mu?”

Elbette büyük bir edebiyatçı değil. Ama çocuklar için kitabın pek az olduğu günlerde o boşluğun dolmasına hizmet etmiş, önemli bir şahsiyet. Bugünün yaşlılarını bir anlamda eğitmiş bir dede. Bence o artık okunmaktan çok, kitaplarının filme uyarlanmasıyla yaşayacak bir isim.”

Nişantaşı, 1 Temmuz 2015

Mayıs ayı ortalarında Trakya Üniversitesi Rektörü'ne sözlü olarak önerdiğim *Balkan Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Kongresi* için karar alınmış. Kongrenin editörlüğü için Hikmet Asutay ve Tuncay Öztürk görevlendirilmiş. Kongre için Çocuk Vakfı'na iş birliğı teklif edildi. İki hafta boyunca sürdürdüğümüz ön hazırlık çalışmalarından sonra karar vereceğiz.

Kongrede Balkan ülkelerinin çocuk ve ilk gençlik edebiyatları için özel oturumlar düzenlenebilir. Bu alanda çeviri çalışmalarına öncülük edilebilir. Dünya çocuk ve ilk gençlik edebiyatı içinde Balkan ülkelerinin durumu ortaya konabilir. Bu kongre ile Balkanlarda özellikle Türkçe çocuk edebiyatı çevresi desteklenebilir.

Hikmet Hoca'nın gönderdiği konu dökümü üzerinde çalışmaya başladım. Kongre için Selim Tuncer'den istediğim logo da geldi. 4-7 Mayıs 2016'da Edirne'de gerçekleşecek kongrede çocuk-yazar buluşmaları da öngörüyoruz. Bakalım bu kongre, çocuk ve ilk gençlik edebiyatımızın Edirne sınırlarının dışına açılmasına bir ortam hazırlayabilecek mi?

Nişantaşı, 17 Eylül 2015

Çocuk kitaplarını okumaları için şair, çocuk edebiyatı yazarı ve çocuk edebiyatı öğretimiyle ilgilenen dostlarıma göndermeyi sürdürüyorum. İlk şiirlerimin edebiyat dergilerinde yayımlanmış olması nedeniyle şanslı olan çocuk edebiyatçılarından biriyim. Buna rağmen cılız da olsa çocuk edebiyatı çevreleri uzun yıllar yazdıklarına ilgisiz kaldılar. Yakın çevremde ise çocuk edebiyatı üzerine konuşacağımız az sayıda insan oldu. İki binli yıllardan sonra çocuk edebiyatı çevresiyle sınırlı da olsa iletişim kurabildik. Edebiyat kamusunun ağırlıklı eğilimi, yeni oluşmaya başlayan çocuk edebiyatı kamusuna da yansdı ve sürdü. 2003 yılından sonra çocuk kitaplarını Kök Yayıncılık yayımladı. Geleneksel çocuk anlayışını çocuk edebiyatında sürdürenler yazıcı sınırında kaldılar.

Çocuk edebiyatında işlev değişikliği edebiyata nazaran daha hızlı gerçekleşir. Çocuk modernleşmesinin itici gücü olan çocuk kültürünün her beş yılda yenilenmesi ile çocuk ve çocuk edebiyatı birebir ilişkilidir. Bu nedenle çocuk edebiyatı çalışmalarımın eleştiriye tabi tutulmasından yanayım. On dört çocuk kitabımı çocuk edebiyatı yazarı ve özellikle şair arkadaşlarımla okumasını arzu ediyorum. Yalvaç Ural, Mavisel Yener, Tacettin Şimşek, Abdülkadir Budak, Meral Kaya, Haydar Ergülen, Veysel Çolak, Vefa Taşdelen, Fatih Erdoğan, Mustafa Balel, Erol Büyükmeriç, Yunus Bekir Yurdakul, Adil İzci, Salih Mercanoğlu, Atakan Yavuz özenle yazılmış notlar ilettiler bana. Her birinden yararlandım. *Dünyanın En Güzel Yeri* kitabımla ilgili olarak Veysel Çolak'ın ilettiği şu eleştirisi önemli: *“Epik anlayış şiirlerin belirgin özelliği olmuş. Bu da bilginin, ahlaki değerlerin, evrenin, doğanın, her şeyin, insani açıdan önemsenmesini önermeyi getirmiş. Şiirlerin her biri ana fikir cümlesi gibi. Bu da bir kuruluk yaratıyor... Bu öğreticilikten biraz uzaklaşmakta yarar var diye düşünüyorum.”* Bu eleştiriye ciddiye alacağım ve çocuklar için yazdığım sekiz şiir kitabımı bu açıdan tekrar değerlendireceğim.

Nişantaşı, 17 Eylül 2015

Tacettin Şimşek, bir ay içinde gönderdiğim *Mavi Rüyalara Gören Çocuk*, *Dünyaya Gülen Adam*, *Geceleri Mızıka Çalan Kedi*'yi okudu ve dosyalara çok değerli notlar düştü. *Mavi Rüyalara Gören Çocuk* kitabımın yeni baskısı için arka kapak yazısı yazdı.

Nişantaşı, 17 Eylül 2015

“Kim Çocuk Edebiyatı Yazarıdır?” yazımı okumaları için Fatih Erdoğan, Tacettin Şimşek, Vefa Taşdelen, Medine Sivri, Meral Kaya, Oğuzhan Yılmaz, Yasin Mahmut Yakar’a iletmişim. Çocuk edebiyatı alanında teorik çalışma yapan araştırmacılar ikinci-üçüncü derecedeki kaynaklarla yetiniyor. Bu yazıyı gönderme amacım, alan edebiyatındaki gelişmeler hakkında yapılacak değerlendirmeleri merak etmemdi. Bana ulaşan değerlendirmelerden yararlanarak yazıyı sonlandırdım ve *Türk Dili* dergisinin Kasım 2015’te yayımlanacak “Dilin Perdeleri” Özel Sayısı için Ali Karaçalı’ya gönderdim.

Nişantaşı, 8 Ekim 2015

Öğle üzeri Yalvaç Ural aradı ve Sennur Sezer’in vefat ettiğini söyledi. Sennur Hanım bir süredir tedavi görüyordu. Son birkaç yıl boyunca elektronik ortamda iletişim kurmuştuk. *Çocuklara Türkçe Şiir Sütü Atlası Seçkisi*’ne seçtiğim şiirlerinin notunu da birkaç gün önce göndermişim. Sennur Sezer’in çocuklar için yazdığı şiirlere gerçekçi bir dil egemendir. Eşi Adnan Özyalçın’la masal edebiyatımıza önemli katkıları oldu...

Sennur Sezer, Teşvikiye Camii’nde kılınan ikinci namazından sonra Zincirlikuyu Mezarlığı’na defnedildi. Adnan Bey çok metanetliydi... Sennur Hanım’a Ağustos’ta *Dünyanın En Güzel Yeri* kitabımı göndermişim. Kuşağının sosyal duygu yüklü son örneklerinden olan Sennur Sezer’in 16 Ağustos’ta kitabımla ilgili iletisini bugüne kaydediyorum:

Kitabınızı okudum. Hem de üst üste. Kutluyorum. Hayırlı uğurlu olsun.

Önce şunu söylemek istiyorum, şiirleriniz çocuklara da, büyüklere de iyi gelecek olgunlukta, halk bilim verilerinden de çok şirin biçimde yararlanmış.

Şiirlerinizin kimilerinde duraladım, benim çocuklar için yazdıklarım da kimi alışkanlıklarım var. Mesela, evimiz sıcacık duygular uyandırır ama her zaman sıcak değildir. Orası bizindir, tanıdıktr, belki kilimleri de eskidir, ama bizi yadırgamaz. Soğuk da olsa, sobası da yanmasa sıcak gelişi bu yüzdendir. Annemiz de, bizim olduğumuz için güzeldir. Bizim annemizden şık, bakımlı anneler (ve elbet babalar)

vardır. Ama bizim olan, bizi seven, affedecek olan anne ve baba güzel gelir bize. Yıllar sonra bile.

Eğer bize çocuğumuz hangi bilgi yararlı diye soruyorsa, resim yapmak, müzik dinlemek uğraşlarından hangisini seçeceğini soruyorsa, hepsinden ayrı tat alabileceğini göstermeliyiz, şiirimizde de bunu söyleyebiliriz. Aslında yönelimleri bizim yöneltmemiz ne kadar doğru bilmiyorum, zaten sonradan kendileri seçim yapıyorlar.

Ben büyükanne oldum, büyükanne tanıdım. Ama yaşayan bir dedem olmadı. Belki bu yüzden dedelerin yaşadıkları yeri cennet yapma alışkanlıklarına bir şey diyemem, ama ölmüş dedelerden söz etmek hüznü geliyor. Çocuklara ölümün doğal bir olgu olduğunu, iyi insanların ölünce iyi koşullara kavuşacağını hamasi duygulara düşmeden söyleyebilmeliyiz. Cennet de bir aydınlık rengi, bir sürekli bahar diye anlatılabilir o zaman.

Bir iki de şaka katmak isterim yazıma, itiraz etmezseniz: Zeytinin dalında olgunlaşan türünü tatmamış ozanımız. Hurma zeytinini... Ama belki zeytinin tatlanması için emek istediği yazılabilir.

Bir de Attila'nın gülüşünün ölümünü hazırladığını bir düzyazıda söyleyin çocuklara...

Cennetin rengi, günlerin rengi, cumanın önemi belki bir daha yazılmalı. Sizin böyle zor sorunları kolay çözeceğinize inanıyorum

Nişantaşı, 12 Ekim 2015

Hakkımda yapılan ilk doktoranın tez danışmanı Tacettin Şimşek'ti. Yasin Mahmut Yakar tezi tamamladığında Tacettin Hoca'ya teşekkür notu göndermiştim. Çocuk edebiyatıyla ilgili çalışmaları yakından bildiği için kitaplarımı okudukça önerilerde bulunuyor, Tacettin Hoca. *Her Çocuğun Bir Yıldızı Var* hikâye kitabımda yer alan kısa metinleri soyut anlatımdan yalın bir anlatıma dönüştürdüm.

Nişantaşı, 12 Ekim 2015

Okula Giden Kedi şiir kitabımı Yalvaç Ural okumuş. Yalvaç abi, notlar düştüğü dosyayı 8 Ekim'de Sennur Sezer'in Teşvikiye Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra elden vermişti bana. Kitaptaki "Okumak Neye Benzer?" şiirine düştüğü notlarla şiiri yeniden yapılandırdım ve ikimiz adına kaydettim. Kitap için yazdığı arka kapak yazısına yeni baskıda yer vereceğim.

Nişantaşı, 22 Ekim 2015

I. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Kongresi'nin ilk basın bülteni duyurusunu yarın yapacağız. Geçen cuma günü bülteni Hikmet Asutay'a göndermiştim. Bültene kongrede 10-17 yaş grubunun görüşünün yansıtılacağı konusuna yer vermiştim. Kongre Düzenleme Kurulu bu bölümü bültenden çıkarmış. Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Kongresi'nde çocuk görüşünün alınmayacak olması ilginç. Bu anlayış sadece Trakya Üniversitesi'yle sınırlı değil. Türkiye'de genel eğilim hâlâ bu yönde. Bu ilk kongrenin ana temasını "Barış Kültürü İçin Çocuk ve Gençlik Edebiyatı" olarak belirledik. Trakya Üniversitesi kongre için önerdiğim bildiri sunulması ve alan yazını bileşenlerinin buluşmasına ortam hazırlayabilirse kongre Balkan ülkeleri çocuk edebiyatına önemli katkılarda bulunabilir ve kültürel diplomasinin de iyi bir örneği olabilir.

Tarabya, 25 Ekim 2015

Dün İstanbul'da yağmurlu ve soğuk bir hava vardı. 7. İstanbul Edebiyat Festivali'nin kapanış programı için Sultanahmet, Divanyolu Caddesi'ndeki Kızlarağası Mehmed Ağa Medresesi'ne vaktinde ulaştım. Üç kişiye Edebiyat Mevsimi hizmet Özel Ödülü verilmiş. Dursun Gürlek, Ali Ural ve bendenize verilmesi kararlaştırılan bu ödül töreninden eve yorgun olarak döndüm. Törene eski Millî Eğitim Bakanlarından Ömer Dinçer'in geleceğini ve Türkiye Yazarlar Birliği İstanbul Şubesi Başkanı Mehmet Bıyıklı'nın serzeniş ve sitem dolu upuzun konuşma yapacağını sezebilseydim ne bu ödülü kabul ederdim ne de bu törene giderdim. İki hafta önce şair Hüseyin Akın aradığında ödülün gerekçesine göre bu ödülü kabul etme ya da etmeme durumunu bildireceğimi söylemiştim. Çocuk edebiyatı ile ilgili ödül gerekçesini açıklayınca ödülü kabul etmiştim. Hüseyin Bey'in *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış* kitabımla ilgili uzun sayılabilecek bir yazı yazmış olması nedeniyle de samimiyetine güvenmiştim. Mahmut Bey ve Hüseyin Bey samimi olsalar da bu tür törenlerin edebiyatın işlevine uygun olması gerektiği konusunda bir geleneğe yaslanması gerekir. Muhafazakâr kesim bu konularda yolun çok başında... Bakanlıktan azledildikten sonra Ömer Dinçer'le ilk kez karşılaşmış oldum. Ödül töreni amacıyla ikimiz de davetliydik. Kısa konuşmamda, çocuk edebiyatının edebiyat kamusu tarafından küçümsenmeye devam ettiği bir dönemde ödüllerden birinin çocuk edebiyatı dalında verilmiş olması nedeniyle teşekkür etmekle yetindim.

Tarabya, 22 Kasım 2015

I. Uluslararası Balkan Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Kongresi Başkanı Prof. Dr. Ali İhsan Öbek dün ve bugün ikinci saatlerinde iki kez aradı. Telefon konuşmalarında kongreyle ilgili ön hazırlık çalışmalarını değerlendirdik. Ali İhsan Hoca, beş ay boyunca kendisine ilettiğimiz hiçbir notu okumamış. Yapılan çalışmaların yeterli olduğu kanaatinde... Kongre Başkanı çocuk ve gençlik edebiyatı alan edebiyatı içinden olmadığı hâlde yapılanları yeterli buluyor. Kongre için bir yöntem belirlenmemiş ve çalışma programı yok. Bütçesi zaman içinde sağlanacak. Balkan ülkeleri temsilcilerinin tamamına yakını alan edebiyatı dışından isimlerden oluşuyor. Kongre henüz Balkan ülkelerinin alan edebiyatı çevresine duyurulmamış. Ülke temsilcilerinden ülkelerinin çocuk ve gençlik edebiyatını tanıtacak çağrılı birer konuşmacı önermeleri istenmiş. Henüz kongre duyurulmadığı için Balkan ülkelerinden bildiri başvurularının yapılıp yapılmayacağı hakkında bilgimiz yok. Balkan ülkeleri yazar, editör, çizer, çocuk ve gençlik edebiyatı yayıncısı, çevirmen ve eleştirmen buluşmaları için de henüz bir çalışma yapılamamış. Kongrenin kültürel diplomasi boyutu hakkında bir girişimde bulunulmadığı gibi buna mesafeli yaklaşıyor. Türkiye'nin Balkan ülkelerindeki büyükelçilikleri ve konsoloslukları da bilgilendirilmemiş. Bu nedenle bildiri sunumları dışında Balkan ülkeleri çocuk ve gençlik edebiyatı bileşenlerini kapsayacak bir kongre olamayacağı kanaatimi gerekçeleriyle açıkladım. Ali İhsan Hoca, Balkan ülkeleriyle düzenledikleri eğitim kongrelerini örnek gösterdi ve eksiklerin zaman içinde giderileceğini söylemekle yetindi. Bu kongre konusunda Trakya Üniversitesi ile anlayış farklılığından kaynaklanan görüş ayrılığımız var: Alan edebiyatı bileşenlerinin katılımı sağlanmadıkça cılız bir kongrenin gerçekleşeceğini ve bu eksikliğin giderilmesini önerdim.

Nişantaşı, 26 Kasım 2015

Tacettin Şimşek, Kasım ayında sekiz çocuk kitabımı okudu. Dosyalara Türk Dil Kurumu'nun *Yazım Kılavuzu*'nu esas alarak çok sayıda notlar düştü. *Okula Giden Kedi* kitabımdaki *Kardelen* şiirimi çok sevmiş. Çocuk kitabım içindeki bu şiiri Tacettin Bey'e ithaf ettim. *Harflerin Kardeşliği* kitabımda yer alan *Hayvan Saati* şiirini, önerilerini dikkate alarak yeniden yazdım ve şiiri ikimiz adına kaydettim. *Okula Giden Kedi*'deki *Yedi Büyük Soru* şiirine yönelik önerileriyle şiiri yeniden yapılandırdım ve Tacettin Bey'i şiirin ortağı kabul ettim.

Dünya Kardeş, Sobe! ve *Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun!* kitaplarımı Mavisel Yener ve Vefa Taşdelen okumuştü. Tacettin Şimşek'in son okuması ile tema ve anlatım bütünlüğünü sağlamaya çalıştım.

Nişantaşı, 2 Aralık 2015

Bu yılın neredeyse tamamı yazı tamir işleri arasında geçti. *Rüya Saati*, *Dünya Bir Lunapark* ve üçüncü şiir kitabım *Elsiz Eldiven*'deki şiirleri birkaç kez okudum. Şiirlerimdeki acemi işi dizeleri çıkardım. Üç şiir kitabının dosyaları için Veysel Çolak, Şeref Bilsel, Tacettin Şimşek, Atakan Yavuz, Mustafa Aydoğan'ın eleştirisi ve önerilerinden yararlandım. Şiirlerimi daha önceki yıllarda Cevdet Karal ve Ömer Erdem okumuş ve önerilerde bulunmuşlardı. Şiirin yazılması için ileri yaşların uygun olmadığı ortak kabullerden biridir. Bu görüşü kabul edenler ebedî çocuklar için yaş sınırı olmadığını düşünmemişler! Bakalım bu yaş döneminde şiir yazabilecek miyim?

Nişantaşı, 11 Aralık 2015

1981 yılında Ankara'dan İstanbul Radyosu'na naklen geldiğim yıllarda alanında usta birçok radyo prodüktörü ile tanışmıştım. Bunlardan biri de Alâettin Bahçekapılı'ydı. Çoğunun arkadaşlarımızı dışladığı o günlerde Alâettin Bey ile kapılarımız birbirimize açık oldu hep. Dostluğumuz bugün de sürüyor. Karaciğerimde kitle olduğunu öğrenince bugün bir sayfalık ileti göndermiş. Onun da bazı rahatsızlıkları var. "Kafama takmıyorum, takmamak için de dursuz duraksız çalışıyorum." diye yazmış. Radyo yıllarında bunun şahidiyim. Mesleğine tutkuyla bağlıydı. Buna rağmen dönemin ideolojik rüzgârları nedeniyle sürgüne de gönderildi. 1991'de Çağ Mobilya'nın desteğiyle çocuklar arasında yarışmalar düzenledi. Birkaç yıl seçici kurulda yer aldım ve bu çalışmalarını destekledim. Emekliye ayrıldıktan sonra kurduğu BRT Reklam Ajansı'nı yönetti. Başakşehir dergisi ve yerel bir gazete yanında kitaplar yayımladı. Radyo yıllarında kaydettiği ve denetim nedeniyle çoğunu yayımlayamadığı söyleşileri "Sesleri Bende Kaldı" adıyla kitaplaştırdı. İki yıl önce Nâzım Hikmet'e yeni yazılmış mektuplardan oluşan "Nâzım Sen Gittin Gideli" kitabını hazırladı. Bu kitapta benim de Nâzım Hikmet'e yazdığım bir mektup yer alıyor. İki torunu var. Bugün Nil Selin'e Rüyada Horon Oynamak, Masal Ece'ye Bilmediğin Nedir? şiirlerimi ithaf ettim. Sevinçleri eksik olmasın.

Nişantaşı, 28 Aralık 2015

Üç şiir kitabım için şair arkadaşlarım arka kapak yazıları kaleme aldı. *Elsiz Eldiven* için Atakan Yavuz, *Dünya Bir Lunapark* için Şeref Bilsel, *Rüya Saati* için Mustafa Aydoğan'ın yazdığı arka kapak yazıları yeni baskılarda yer alacak.

Çocuk kitaplarımdan birkaçına arka kapak yazısı yazanlar oldu: Yalvaç Ural (*Okula Giden Kedi*), Tacettin Şimşek (*Dünyaya Gülen Adam*), Fatih

Erdoğan (*Her Çocuğun Bir Yıldızı Var*), Mavisel Yener (*Dünya Kardeş, Sobe!*), Vefa Taşdelen (*Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun!*), Haydar Ergülen (*Harflerin Kardeşliği*), Beşir Ayvazoğlu (*Gökyüzü Çiçekleri*), Adil İzci (*Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan*).

Nişantaşı, 29 Aralık 2015

Yazı tamir işleriyle uğraşırken yeni metin yazamadım. Benden geride kalacak metinlerin çocuk edebiyatı değeri için elimden geleni yaptığımı düşünüyorum. Tacettin Şimşek'in dosyalar için gönderdiği son okuma notları yüz sayfayı aştı. Çocuk kitaplarıma "Son Okuma: Tacettin Şimşek" notunu kaydettim. Bundan böyle çocuk kitaplarımin her baskısında Tacettin Bey'in adına yer verilecek. Beş ay içinde en değerli zamanlarını on dört çocuk kitabımı ve üç şiir kitabımı okumaya ayırdı. Tacettin Bey'in "... eserlerinizin bir yerinde adım geçerse, insanlar da bilirler ki, benim yerim orasıdır" arzusunu da böylece yerine getirmiş olacağım. Tacettin Bey'le bu çalışmaya yönelmemin bir amacı da çocuklar için yazacağı kitaplara yönelmesini sağlamaktı. Bu konuda yeterince cesaret verdiğimi düşünüyorum. *Atlıkarınca* şiirimi Tacettin Şimşek'e; çocukları Safa Muhsin'e *Kuş Türküleri*, Havva Ahsen'e *Masal Kuşu*, Merve Vildan'a *Gül Kuşu*'nu armağan ettim. Çocuklarda yaşamak isteyenlerin başka ne muradı olabilir ki?

Nişantaşı 5 Ocak 2016

Trakya Üniversitesi'ne önerdiğimiz 1. Uluslararası Balkan Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Kongresi'nden çekilme kararımızı bugün açıkladık. Bildiri özet süresi 31 Aralık 2015 tarihi olduğu için geri çekilme kararımızı iki ay geciktirdik. Üniversite ve Çocuk Vakfı'nın emeğine saygının gereği sürece olumsuz etki yapar düşüncesiyle bu kararımızı bugün açıklamış olduk. Kongreden geri çekilme kararımızı 5 Ocak 2016'da açıklayacağımızı Düzenleme Kurulu Eş Başkanları Hikmet Asutay ve Tuncay Öztürk'e de iletmiştik. Kongre Başkanı Prof. Dr. Ali İhsan Öbek'i haberdar etmeye bile gerek görmedik. Çocuk Vakfı'nın bugün yaptığı açıklamayı bizden sonrakiler için günlüğüme kaydediyorum:

"Trakya Üniversitesi, Mayıs 2015 tarihinde Çocuk Vakfı'nın önerisiyle ve danışmanlığında 4-7 Mayıs 2016 tarihinde I. Uluslararası Balkan Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Kongresi'nin düzenlenmesine karar vermişti. Düzenleme Kurulu tarafından Haziran-Kasım 2015 tarihleri arasında Çocuk Vakfı'ndan talep edilen kongre projesinin hazırlanması ve Bilim ve Değerlendirme Kurulu desteği verilmiştir.

Balkan ülkeleri için “ülke temsilcileri”nin belirlenmesi ve kongrenin kurumsal yapısının oluşmasına katkıda bulunulmuştur. Çocuk Vakfı ayrıca kongrenin logosu, afişi, internet sitesi yazılımı ve basın bülteni ile duyurusu için dört ajanstan destek alarak gereken özeni göstermiştir. Trakya Üniversitesi ise bugüne kadar Çocuk Vakfı ile kongre için iş birliği protokolü imzalamamıştır.

I. Uluslararası Balkan Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Kongresi’nde Balkan ülkeleri alan edebiyatı bileşenlerinin buluşması öngörülmüşken, üniversite tarafından bu konuda gereken hazırlıklar yapılmamış, beş ay sonra kongre yalnızca “bildiri” sunulan bir boyutta bir işlevle sınırlandırılmıştır. Gerekçe ortaya konmadan kongre için “çocuk görüşü” alınmasına gerek görülmemiştir. Kongre için üniversite içinde ilgili birimlerle bile iş birliği yapılamamış, öngörülen ve açıklanan kültürel diplomasi boyutu hakkında hiçbir eyleme geçilememiştir. Sonuç olarak, Trakya Üniversitesi ile Çocuk Vakfı arasında çocuğa yönelik bilimsel çalışmanın nasıl yapılacağı konusunda hem yöntem hem de anlayış farkı ortaya çıkmıştır.

Kongre Başkanı ile kongre tarihinin belirlenmesi dışında iletişim kurulamamış, beş ay sonra iletişim kurulduğunda ise alan edebiyatı ile ilgisi de öğrenilememiştir. Bir üniversite çocuk ve gençlik edebiyatı birikimini dikkate almadan kongre düzenlerken bilimsel etik yanında akademik nezakete de özen gösterilmesi gerekir. Çocuk Vakfı, çocuğa saygı ve akademik ciddiyetin olmadığı hiçbir ortamda bulunmamıştır. Çocuk Vakfı, yirmi beş yıllık geleneğinde ilk kez karşılaştığı bu durum nedeniyle I. Uluslararası Balkan Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Kongresi’nden çekilme kararı almıştır. Önerimiz üzerine Bilim ve Değerlendirme Kurulu Üyeliği görevini kabul eden alan edebiyatı uzmanlarına, Balkan ülkeleri temsilcilerine ve bu çocuk ve gençlik edebiyatı ödevimize gönüllü destek veren ajanslara Çocuk Vakfı adına teşekkür ederiz.”

Nişantaşı, 6 Ocak 2016

Geçen yıl boyunca on dört çocuk kitabımı yeniden okudum. Otuz sekiz yıl boyunca yazdığım metinleri “çocuğa görelilik” ilkesi ve “çocuk gerçekliği” bağlamında gözden geçirmeye çalıştım. Yıllar içinde çocuk görüşlerini sakladığım dosyadaki notları dikkate aldım. Yazar arkadaşlarımdan gelen notlarla birlikte günlerce metinler üzerinde çalıştım. Ağustos ayından bugüne kadar on dört kitabımın son okumasını yapan kadim dostum, şair, çocuk edebiyatı öğretimine yıllarını adayan Tacettin Şimşek’e ne kadar teşekkür etsem azdır ifadesi bile kifayetsizdir.

İz Yayıncılık’ın yayımlamaya başladığı Bütün Eserleri Dizisi için çocuk edebiyatımın özeti kabul ettiğim iki kitap hazırladım. Bu iki kitap için öngördüğüm kitap adlarını Tacettin Şimşek, Atakan Yavuz, Şeref Bilsel,

Mustafa Aydoğan, Yalvaç Ural, Fatih Erdoğan, Mavisel Yener, Haydar Ergülen, Abdülkadir Budak, Mevlâna İdris Zengin, Gökhan Akççek, Yunus Bekir Yurdakul, Serap Deliorman'a dün iletmişim. Çocuklar için şiir seçkisinin adını *Anne Ben Balık mıyım?* Mektup, hikâye ve masallardan oluşacak kitap için ise *Aya Şarkı Söyleyen At* adları beğenildi. Bu kitap adlarını çocuklar önerdiği için kararımızı çocuklarla birlikte vermiş olduk.

Nişantaşı, 11 Ocak 2016

Tacetin Şimşek, Hac günlüğüm olan *Kelebek Sessizliğinde Uçan Kartal*'ı okumuş. Bugünlerde Umreye gideceği için hac günlüğümü gönderdim ve umrede günlük tutmasını tavsiye ettim... *Ahmet Kerem'e Ninniler* ve *İyi Havalarda Uçar Kelebek* başlığı altında topladığım şiirlerimi de okumuş. Tacettin Bey'i çocuklar için yazdıklarını kitaplaştırmaları için cesaretlendirebilirim çocuk edebiyatımız için iyi bir haber olacak.

Nişantaşı, 12 Ocak 2016

Serdar Ekrem dün gece Nil Karaibrahimgil'in iletisini bana da yönlendirmiş. *Okula Giden Kedi* kitabımı oğluna, *Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun!* kitabımı Nil Hanım'a, eşi Serdar Erener'e de *Rüya Saati*'ni imzalamış ve Serdar Ekrem aracılığıyla ulaştırmışım. Nil Hanım'ın cümlesini günlüğüme kaydediyorum: *"Bu ne tatlı baba, ne lokum dede, ne ışıklı eğlenceli oyun dolu çocuk bir insan. Bayıldım. Oğluma okuyacağım."*

Nişantaşı, 19 Ocak 2016

Bugün Nil Karaibrahimgil'e gönderdiğim iletiyi günlüğüme kaydediyorum:

Sevgili Aziz Arif ne çok armağan getirdi değil mi? Dedeciğini ötelere gitmekten vazgeçirdiğine göre tam da zamanında gelmiş oldu. Fakat en büyük armağanı size ve babacığınaya getirdi sevgili Aziz Arifçik. Sizi anne makamına yükselterek onurlandırdı. Sizin anneliğinizi ve Serdar Bey kardeşimin babalığını içtenlikle kutlarım.

Babacığımıza da en nezih duygularla sağlık ve iyilik dileklerimi iletmenizi istirham ederim. 1980'li yıllarda İstanbul Radyosu'nda prodüktörken Suavi Bey'in şarkılarına yer verirdim programlarımda. Şiir değeri olan şarkılarınızı seslendirdiğinizde ise radyoyla aramıza karakedi girivermişti.

Sizden ninniler bekliyoruz. Dünyanın bütün bebekleri ve anneleri için. Ninnilerinizin makamı Hicaz, ritmi sofyan olmasa da olur.

Nişantaşı, 25 Ocak 2016

Öğleden sonra Ahmet Efe, Bestami Yazgan, Tayfur Esen ile Çocuk Vakfı'nda bir araya geldik. Çok yakın dostlarımla Çocuk Vakfı'nın yaptığı çocuk ödevlerinin farkında olmadıklarını fark edince üzüldüm.

Yirmi beş yıl içinde oluşan birikime ve kök çocuk sorunlarının çözümü için emek verenleri hatıralarımı yazarken kaleme alacağım.

Nişantaşı, 28 Ocak 2016

Dünyaya Gülen Adam kitabının Macarca çevirmeni Türkolog Dr. Eva Csáki, oğlu Aron Sipos ile Çocuk Vakfı'nı ziyaret ettiler. Güzel bir sabah sohbeti sonunda Kemalettin Tuğcu'nun Çocuk Vakfı'na bağışladığı piyanoyu görmek istediler. Çocuk Vakfı'nın yaptığı çalışmaların somut örnekleri, çocuk ödevimizin boyutlarının fark edilmesini sağlıyor. Batılıların bunu daha kolay fark ettiklerini hatırlatmakla yetineyim.

Tarabya, 23 Şubat 2016

Şehir Üniversitesi öğrencilerinin davetiyle bu akşam Çocuk Edebiyatı Buluşması gerçekleştirdik. Türkiye'nin bu sıkıntılı günlerinde *Çocuk Modernleşmesi ve Çocuk Edebiyatı* konusunda konuşmaya çalıştım. Programın giriş ve son bölümünde genç arkadaşlar müzik eşliğinde çok içten bir sunum yaptılar. Çocuk modernleşmesini eleştirel yaklaşımla değerlendirdiğim bu söyleşinin görüntü kaydı yapıldı. Neler söylemedim ki!

Nişantaşı, 29 Şubat 2016

Kırk yıl boyunca çocuk edebiyatıyla ilgili araştırmaya yönelik olan yazılarımı *Çocuk, Çocukluk ve Çocuk Edebiyatı* adıyla yayımlamaya karar verdim. Yazıları gözden geçirirken bazılarını yeniden yazdığım da oluyor. Dört yazıyı İbrahim Kıbrıs, Medine Sivri, Vefa Taşdelen, Beyhan Kanter, Mavisel Yener, Meral Kaya, Nilay Yılmaz'a iletmiştim. "*Çocuk Modernleşmesi ve Çocuk Edebiyatı ile Çocuk Edebiyatımız Nasıl Okunmalı?*" yazılarının son okumasını Tacettin Şimşek yaptı. Tacettin Bey, çocuklar için yazılmadığını belirttiğim *Alice Harikalar Diyarı*'nda romanı hakkında kısa fakat ayrıntılı bir not gönderdi. Bu notu bizden sonrakiler için günlüğüme kaydediyorum:

"Özellikle *Alice Harikalar Diyarı*nda romanı için itirazımı Carroll'un *Aynanın İçinden, Sylvie ve Bruno ve Küçük Kızlara Mektuplar* gibi kitaplarıyla destekleyebilirim.

Klaus Reichert'in ifadesiyle, Carroll iki kimlik üzerine kendini inşa etmiş: Papaz, solak, kekeme, insan düşmanı, uyumsuz matematik-mantık doçenti Charles Lutwidge Dodgson ve çocuk dostu, saçmalar yazarı Lewis Carroll. (Reicher, "çift kişilikli" ifadesini de kullanıyor Carroll için). (Geniş bilgi için bk. Lewis Carrol, *Küçük Kızlara Mektuplar-Mektup Yazma Üzerine Bilge Sözler*, çev.: F. Ö. Dağabakan, M. A. Arslan, A. Sarı, Birey Yayıncılık, İstanbul 2005, s.170)

"Lewis Carrol adında biri yok" demesine karşın, iki kimliği birbirinden kesin olarak ayırmaya çalışıyor Carroll. Matematik birikimini *Determinantlar Üzerine Temel Bir İnceleme, Eukleides ve Çağdaş Rakipleri* başta olmak üzere 10'dan fazla kitaba dönüştürürken çocuklar için de yazmaya başlıyor. Zamanının büyük bir kısmını çocuklarla geçiriyor. Dostu, fakülte dekanı ve başrahip Henry Lidell'in üç kızından biri olan Alice'e bağlılığı tutku derecesinde. Alice, Lidell'in ortanca kızıdır ve on yaşındadır. (Diğer kızlar Lorina ve Edith).

Dodgson, 4 Temmuz 1862'de bu üç kızla Oxford yakınlarında bir ırmakta kayak gezintisi yapar; onlara Alice adlı bir kızın serüvenlerini anlatır.

Eve döndüklerinde Alice, Dodgson'dan bu anlattıklarını kendisi için kaleme almasını ister. Dodgson da, kayıta anlattığı hikâyeyi el yazısı ve çizimlerle süsleyip Noel hediyesi olarak Alice'e iletir.

Müsvette hâlindeki metin "*Alice'in Yeraltındaki Serüvenleri*" adını taşır. 1865'te yayımlandığında kitabın adı "*Alice Harikalar Diyarında/Ülkesinde*" biçimini alır. Lewis Carroll imzası da böylece doğmuş olur. (Romanda Alice'in "nesne durumunda" olduğunu söylemek ne kadar mümkündür, bilmiyorum.)

Kitabın gördüğü ilgi, Dodgson'a daha doğrusu Carroll'a 1871'de yine kahramanı Alice olan "*Aynanın İçinden*" adlı masal kitabını yazdırır. 1878'de yayımlanan *Sylvie ve Bruno* Alice üçlemesinin son kitabı.

Carrol'un *Küçük Kızlara Mektuplar* kitabındaki metinlerde yer verdiği resimler, dil oyunları, bilmeceler, bulmacalar ve mektupların sonunda (ara sıra "amcan", "seni seven amcan C.L.D." gibi söz ve söz grupları yer almış olsa da) kullandığı "arkadaşın", "seni seven arkadaşın" gibi ifadeler, bana Carrol'un doğrudan çocukları muhatap alma çabasını düşündürüyor. Gerçek hayatında da bunu örnekleyen sahneler bulunması, kanımca "çocuklar için yazma" niyet ve eyleminin göstergesidir.

Tarabya, 9 Nisan 2016

Akşam saatlerinde 2. Uluslararası Şiir Festivali'nin açılış programında şiir okumak üzere Bağlarbaşı Kültür Merkezi'ne ulaştığımda kalp çarpıntım

devam ediyordu. Söz verdiğim için sabırla beklerken canımı sıkan bir şey daha oldu. Bu yılın onur konuğu Arif Ay ve Üsküdar Belediye Başkanı Hilmi Türkmen düzeyli iki konuşma yaptıktan sonra, İstanbul Milletvekili İsmet Uçma kürsüye davet edildi. Başta şiir tarifi olmak üzere gereksiz konuşma uzayınca Yıldız Ramazanoğlu oturduğu yerden “Buraya politikacıları değil, şiir dinlemeye geldik” diye seslendi. İsmet Uçma’nın bu masum ifadeye karşı, “İşte paralel yapı burada!” anlamına gelecek bir cevap vermesi ortamın havasını gerginleştirdi. İktidar çevrelerinin her çaresizlik durumunda “paralel yapı” söylemine sığınmaları artık kabak tadı vermeye başladı. Şiirimi okumadan önce İsmet Uçma’dan özür dilemesi gerektiğini söyleyecektim. Fakat “Şairler insanüstü insandır” diyen İsmet Uçma salondan ayrılmıştı. Bu üzüntüyle salonda bulunan çocuklardan özür dileyerek *Elsiz Eldiven* şiirimi bu üzüntü içinde okuduktan sonra salondan ayrıldım. Üsküdar’daki Kanaat Lokantası’nda yıllar sonra yemek yedim ve Marmaray’la Yenikapı’ya, oradan metroyla Tarabyaüstü’ne ulaştım. Eve girdiğimde saat tam 23’tü. Eve yorgun gelmediğim gün azdır. Hem yorgun hem de üzgün geldiğim günler sayılıdır. Allah öfkesini yenebilenlere armağanlar gönderirmiş. Dün yaşadıklarına rağmen bugün sütliman bir deniz gibiyim.

Tarabya, 10 Nisan 2016

Dün kalbim şaka yapmadığına göre, Allah ömür verirse annemin yaşadığı kadar yaşayacağımı hissettim. Sabah önce Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Vakfı’nın 2015 yılı çocuk romanı Seçici Kurulu toplantısı için Şişli’ye gittim. Behiç Ak, Selahattin Dilidüzgün, Asuman Portakal’la başvuru yapan yazarların dosyalarını değerlendirdik. Sedat Sever ise raporunu gönderdi. Ön Seçici Kurul dosyalar hakkında yeterli bir rapor düzenlemediği için karar verme süreci uzadı. Asıl hayal kırıklığını ise üç hafta boyunca dosyaları okurken yaşadım. Çocuk romanı ile ilk gençlik romanı arasında gidip gelen ve çoğunluğu fantastik ile bilim-kurgu arasındaki metinler içinde tek bir dosya beni heyecanlandırmadı. Tamamına yakını edebiyatsız, diyaloga dayalı, çocuk edebiyatının ‘çocuğa görelilik’ ölçütünden yoksun ve savruk anlatılar. Vakfın Sekreteri Murat Dayıoğlu, ödül geleneğinin sürmesi yönünde görüş açıklayınca, onca çekince ve tereddüdümüze rağmen *Ördek Ayak* dosyasına ödül verilmesine karar verdik.

173

Çocuk ve
Medeniyet
2018/2

Nişantaşı, 12 Nisan 2016

2. *Üsküdar Şiir Festivali* için sabah erkenden Tenzile Erdoğan Kız İmam Hatip Lisesi’ne ulaştım. Okul bahçesinde Hz. Nuh’un gemisiyle karşılaşmak

günün ilk armağanı oldu. Birleşik Arap Emirlikleri'nden Nucûm el-Gânım, Türkiye'den genç şairimiz Murat Koparan ve bendeniz şiirlerimizi okuduk. Programı Hakan Özkan sundu. Okulun öğrencisi Tuğbanur Eyvaz'ın okuduğu Arapça şiiriyle salonda şiir iklimi oluşturdu. İçinde bulunduğumuz Kutlu Doğum Haftası nedeniyle okuduğum *Çocukların da Peygamberi* şiirimden sonra *Anne Kalbi* şiirimi de okudum. Arif Nihat Asya'nın *Naat* şiirini ise, benden daha güzel şiir okuyan Tuğbanur'dan rica ettim.

Şiir programından sonra Ali Fuat Başgil İlkokulu öğrencileri kuşatıverdi etrafımı. Hazırladıkları soruları cevaplandırdım. Birbirimize sobelendiğimiz fotoğrafta yine en küçük çocuk bendim.

Tarabya, 13 Nisan 2016

2. *Üsküdar Şiir Festivali* programı çerçevesinde bugün Haydarpaşa Lisesi'nde öğrencilerle bir araya geldik. Makedonya'dan Gjoko Zdraveski, Türkiye'den Hüseyin Akın ve bendeniz şiirler okuduk öğrencilere. Hüseyin Akın salonu şiir iklimine hazırlayan bir konuşma yaptı. Medeniyetimizin büyük şairlerini okumalarını önerdi öğrencilere. Bense şiirin ve aşkın tanımlarını yapmak yerine şiir şiirdir, aşk aşktır demekle yetindim.

İkinci sularında Mustafa Delioğlu'nun Kadıköy'deki atölyesine uğradım. Beş saat boyunca hem “memleketi kurtardık” hem de elli yıl boyunca yaptığı resimlere baktık birlikte. Bir gün Mustafa Delioğlu Çocuk Resimleri Müzesi'nin açılacağına dair umudumu koruyarak geç vakitte eve ulaştım. Bakalım bu gece rüyamda resim görebilecek miyim?

Nişantaşı, 11 Mayıs 2016

BeyazBulut Her Yaştan Çocuklar İçin Edebiyat dergisinin Mayıs-Haziran sayısında “Yüzde Yüz Yerli 100 Çocuk Edebiyatı Eseri” listesi yayınlanmış. Birkaç gün önce Vural Kaya ve Fatih Turanalp'a gönderdiğim kısa değerlendirmeye Fatih Turanalp kısa bir “savunma” metni gönderdi. Hazırladıkları listeyi hangi ölçüt ve ilkelere göre belirlediklerinin belli olmadığını belirtmiştim notumda. Yaş grubu ve türe göre kitap seçimi yapılmamış. Bir-iki çocuk kitabı olan yazarlar listeye alınmış. Listede Dağlarca da, müstear adla çocuk kitabı yazan da var. “Yerli”liğin hangi ölçüte göre belirlendiği de belli değil.

Fatih Turanalp'ın iletisinin özeti şu: Çocuk edebiyatını her yaştan çocuğa yönelik edebiyat olarak gördükleri için sadece okul öncesi kitabını liste dışı bırakmışlar. Yaşayan bir liste yapmayı, öncelikle yerliliği, değerlerimizi

ve edebiyatı öncelemeyi tercih etmişler... Bu tür listelerin amacına ulaşması için giriş bölümlerinde genel bir açıklamaya yer verilmesi ve yöntemin açıklanması gerekir. Listelerin hazırlanma amacı, işlevi ve yöntemi belirlenirse listelerin güven sorunu aşılmış olur. Okuma kültürü kazandırmak amacıyla bu tür listelerin hazırlanmasında yarar olabilir. Böylece günün birinde kanonik metinlerin listesine de ulaşmak kolaylaşır.

Nişantaşı, 31 Mayıs 2016

Masal yazarlarımız Elif Özkan, eşi Ümit Yaşar Özkan'la Çocuk Vakfı'na geldiler. Beş saat boyunca masal edebiyatı üzerine konuştuk. Altı kitaptan oluşan *Taş Masalları* dizisini Ahmet Kerem'le bana imzaladılar. Dizinin alametifarikası farklı renklerdeki taşlarla resim yapılmasına dayanıyor. Kitapları Ahmet Kerem'le okuduktan ve üzerlerinde konuştuktan sonra değerlendireceğim. Tekerleme geleneğinden yola çıkarak yeni bir dizi için görüşümü merak ettiler. Halk masalı tekerlemelerinden üç şekilde yararlanmak mümkündür:

Otantik tekerleme metni esas olmak üzere, tekerlemenin yapısındaki fazlalıkların ayıklanması. (Kunoş ve Boratav da bu yöntemi tercih etmişti.)

Tekerlemenin kalıbını koruyarak anlatıya hikâye çeşnisi katarak yenilenmesi. (Ziya Gökalp, Eflâtun Cem Güney, Oğuz Tansel, Tahir Alangu, Naki Tezel, Hasan Lâtif Sarıyüce, Sennur Sezer, Adnan Özyalçiner, Adnan Binyazar kısmen bu yöntemi uyguladılar.)

Tekerlemeden esinlenilmesi yöntemi ise başta şairler olmak üzere (öncelikle Asaf Hâlet Çelebi, Bedri Rahmi Eyuboğlu, Behçet Necatigil) ve masalları yeniden yorumlamayı (Nâzım Hikmet, Aziz Nesin, Oğuz Tansel, Mehmet Başaran, Tahsin Yücel vd.) tercih etmişlerdir.

Tekerlemelerden yararlanmanın bir diğer yolu ise tekerlemenin kalıbı-omurgası-mimarisi esas alınarak (tekerlemenin ses örgüsü korunarak) içeriğinden bağımsız özgün tekerlemelerin yazılmasıdır. Sanatkârın tercih etmesi gereken de bu olmalıdır.

Masal ile şiir arasında birinci derecede akrabalık olduğunu düşünürüm. İki tür de sembollerin diliyle konuşur insanla. Tekerleme ise (giriş, gelişme, bitiş tekerlemeleri) masalın en soyut bölümüdür. Geleneksel tekerleme masal yazarı için besleneceği birincil kaynak olmakla birlikte yeni ve özgün tekerleme yazma yolu tercih edilmelidir. Günümüz çocuğunun hayatında yer alan konuların Türkçemizin görkemli söz varlığı, anlam ve ses imkânlarını harekete geçirerek yeni tekerlemeler ve masallar da yazılmalıdır. Böylece kalıcı eserlere daha erkenden ulaşılabilir.

Tarabya, 21 Haziran 2016

Resimli çocuk kitaplarımı yayımlayan Nar Yayınları'nın iftarı için Nermin Hanım'la Süleymaniye Mahallesi'ne gittik. Kadim dostlarım Ahmet Efe, Bestami Yazgan, Yusuf Dursun, Mehmet Nuri Yardım'la iftarımızı açtık. Süleymaniye Camii'nde teravih namazı kılmak nasip oldu bu akşam. Süleymaniye Camii تنها ve hüzünlüydü.

Nişantaşı, 5 Eylül 2016

Çocuk kitaplarımı yayımlayan Kök Yayıncılık son yıllarda içe kapanmaya başlayınca yayıncı arayışına yöneldim. On üç yıl boyunca kitaplarımı yayımlayan Celal Musaoğlu şimdiye kadar aldığım en yüksek telifi ödedi kitaplarıma. Yüzde on beş üzerinden bütün telifleri de Çocuk Vakfı hesabına yatırıldı. Celal Bey'e teşekkür ettim... Nar Yayınları ise tam bir yıl oyaladıktan sonra; "Şimdilik şiir kitabı basamayacağız." gerekçesini ileri sürünce bugün yeni yayınevimi belirledim. Bundan böyle çocuk kitaplarımı Bilge Kültür Sanat Yayıncılık basacak. Yayınevi sahibi Adnan Mecid Yüksel'e Çocuk Vakfı adına önerdiğim Çocuk Edebiyatı Dizisi için yazar ve çizerlerle görüşmeye başladım. Yazar, çizer ve yayıncı ilişkileri hem zor hem de çoğu sorunlu devam eder bizde. Çocuklar için edebiyat ve sanat değeri olan bir dizi için her zahmete katlanmaya değer. Çocuk edebiyatı ile okuma kültürü kazandırmayı amaçlayan bu dizi ile genç kuşak çocuk edebiyatçıları ve çizerleri cesaretlendirebilirim kendimi bahtiyar hissedeceğim.

Nişantaşı, 7 Eylül 2016

15 Temmuz'dan bu yana kozasını ören *Anka Gibi* şiirimi Veysel Çolak, Arif Ay, Mustafa Aydoğan, Atakan Yavuz, Ömer Erdem okudu. Ömer'in bugünkü iletisini günlüğüme kaydediyorum:

"Şiiri tekrar, değişik bağlamlar içinde, duyguyla, akılla, şiirin içinden ve dışından, aklımın ve görgümün elverdiği bütün açılardan okudum..."

İçimdeki bir ses, zor, böyle bir şiiri yazmak, biraz daha biraz daha ileri gitmek, konuyu, sesi, olguyu, yormak, sesi ve yapıyı beklenmedik biçimde çatmak, çarpıtmak, dokumak gerekir, gerekir, gerekmeli diyor... İçimdeki karşı ses, daha ne olsun ne yazılır, nasıl yazılır başka, daha da başka diyor...

Kararsız ve biraz çaresiz kalışım, 'Anka Gibi'nin daha çok olayın içinden, duyguyu hatta ilk hatıra düşen çizgi ve kavramları harekete geçiriyor olması. Nasıl o gece yaşadıklarımız şuurumuzu allak bullak etmişse, şiirin de bu hışımla gelişini beklemek için çok mu sabırsız ve insafsız, bilemedim... Şair öznenin beklenmedik

şekilde ortaya çıkanı yine beklenmedik bir ses ve yapıyla yaratması gerekir diye düşünmek yine fazla mı uçuk bir görüş. Diyeceğim, bu şiiri yayınlarsanız kötü bir şey yapmış olmazsınız. Ama yayınlamazsanız daha iyi bir şiiri yazma hak ve ihtimalini uhdenizde tutarsınız...”

Yeni bir şiir yazma fikrim baki olmak üzere şiiri *İtibar* dergisi için İbrahim Tenekeci'ye göndereceğim ve *Anka Gibi* şiirini *Elsiz Eldiven* kitabıma dâhil edeceğim.

Tarabya, 8 Ekim 2016

Öğle üzeri, türkü dinleyerek, bir solukta Hasan Ali Toptaş'ın *Ben Bir Gürgen Dalıyım* kitabını okudum. Oğuz Demir'in romanı yorumladığı resimler metnin önüne geçmemiş. Kitap “çocuk kitabı” mı? Hasan Ali Toptaş'ın kitap hakkında yazdıklarını ve söylediklerini henüz okumadım. Kitabın ilk baskısını okuyalı on beş yıldan fazla zaman geçmiş oldu. Yeni baskısını okuyunca birkaç cümle not düşmem gerekecek: *Ben Bir Gürgen Dalıyım* çocuk kitabı değil, çocukluğunu sürdürebilenlerin daha kolay anlayabileceği bir anlatı. Tıpkı Cahit Zarifoğlu'nun *Ağaçkakanlar*'ı gibi. Bu yönüyle kitabın asıl yüzü yetişkin edebiyatı. Kitabı çocuklar uzun bir masal gibi okuyabilir. Bu yönüyle de kitabın diğer yüzü çocuk edebiyatı. Kitabın arka kapağındaki şu cümle bu görüşümü doğruluyor: “Hasan Ali Toptaş ‘çocuk aklı’nın hikmet dolu bilincini bir gürgen dalına tercüme ediyor ve insanlığımıza onun gözüyle bakmamızı sağlıyor.” Çocuk için bir gürgenin konuşması başlı başına merak nedenidir. Kitap boyunca dimdik büyümüş bir gürgenin onca şeye dönüşebilecekken darağacı olmasının anlamını “çocuk aklı” kavrayabilir mi? Bu sorunun cevabı hem “Evet!” hem de “Hayır!” dır. Cevabın “Evet!” kısmında, darağacı bölümünü çocuk anlayabilir fakat bu bölüm çocuğu acıtabilir. Cevabın “Hayır!” kısmı, darağacı bölümünün insanlığın yatışmaz yapısına dair derin sorunların düğüm noktası olmasıdır. *Ben Bir Gürgen Dalıyım* anlatısında ağaçların ve yetişkin insanların hâlleri insanoglunun yaralı bilincini iyileştirecek açık uçlu sorulara yönelecek okuru cesaretlendirir. Bu yönüyle bir yüzleşme kitabıdır.

Esenboğa Havaalanı (Ankara) 21 Ekim 2016

Masalın Doğası ve Türk Masalının Dirilişi başlıklı konferansta verilen bir saatlik süreyi aştığım hâlde, bildirimini özetlemek zorunda kaldım. Bu çalışmamın sinema ve tiyatro boyutu da eksik kaldı. Bakalım masalların sinema ve tiyatrodaki işlev değişimini yazmaya vaktim olabilecek mi?

İki gün süren sempozyum rüya gibi başladı masal gibi bitti. Ankara Üniversitesi ÇOGEM'in Müdürü Sedat Sever ve genç akademisyenleri kadar Oğuz Tansel'in kızı Prof. Dr. Aysıt Tansel'in babasına yönelik bu vefa ödevi içinde yer almış olmaktan dolayı mutlu oldum. Oğuz Tansel Sözlüğü, Kronolojisi ve Biyografisi'nin hazırlanmasını önerdim. Benzer çalışmaların diğer masal edebiyatçılarımız için de yapılmasını diliyorum.

Ve gökten üç elma düştü.
Üçü de mavi.

Mustafa Kutlu'nun *İyiler Ölmez* hikâye kitabının *Doktor* hikâyesini okuyacağım ve birazdan İstanbul'a doğru havalanacağız. Haklısın Mustafa Kutlu: İnsanın da masalın da sanatın da iyisi ölmez.

Tarabya, 25 Kasım 2016

Yıllardır okul ve üniversitelerde sürdürdüğüm Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Buluşmaları Türkiye Yazarlar Birliği İstanbul Şubesi'nde gerçekleşecek her ay. Bugünkü buluşmada, "Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Edebiyatın Nesi Olur?" sorusunu yorumlamaya çalıştım. İstanbul Şubesi Başkanı Mahmut Bıyıklı ve şair arkadaşım Hüseyin Akın'la Haziran'da bu konuyu konuşmuş ve gündemimize almıştık. Duyuru yapıldığı hâlde alan edebiyatından kimse katılmadı buluşmaya. Öğretmen ve üniversite öğrencileriyle doksan dakika sürdü buluşma. Muhafazakâr kesimin alan edebiyatını çeyrek yüzyıl geriden takip ettiğinin farkındayım.

Sahi, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı edebiyatın nesi olur? Edebiyatın çocukları: Çocuk edebiyatı, küçük kardeş; ilk gençlik edebiyatı, ortanca kardeş...

Tarabya, 7 Aralık 2016

Öğretmen Akademisi'nin Ahmet Hamdi Tanpınar Müzesi'ndeki programında Türkçe ve Edebiyat öğretmenleriyle *Okuma Kültürü, Çocuk Edebiyatı ve Medya* konulu bir söyleşi yaptım. İlçelerden seçilmiş elli kadar öğretmenin ilgiyle dinlemiş olmasından umutlandım...

Çocuk Vakfı'nın eğitimle ilgili önerileri arasında Öğretmen Akademisi de yer almıştı. Ahmet Davutoğlu'nun başbakanlığı döneminde dikkate alınan tek önerimiz de bu olmuştu. Fakat henüz adı var kendi yok. Bu ad altında öğretmenlere yönelik gelişi-güzel toplantılar düzenlemekle yetiniliyor.

Nişantaşı, 9 Aralık 2016

Dört ay önce bu masada yeni bir çocuk ödevine başlamıştım. Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı ödevi otuz-otuz beş yıllık bir hayalimdi. 1900'den bu yana yazılmış iyi örneklerle çocuklarımızı buluşturmayı amaçlayan bu çalışmanın ilk kozası örölmüş oldu. Çocuk Edebiyatı Okulu'nun önerdiği bu ödevi Bilge Kültür Sanat Yayıncılığının kurduğu Uçan At Yayınları ile gerçekleştireceğiz. Yayınevinin sahibi Adnan Mecid Yüksel ve ortağı Ümit Derinöz'ün içinde bulunduğumuz sıkıntılı zamanlarda ihtisas yayıncılığı yapmayı göze almaları çok değerli. Yayınevinin edebiyat yayıncılığına yaklaşımını ortaya koyan yönerge ile editörden çizerlere gönderilecek yönergeyi sonuçlandırdım.

Çeyrek yüzyıl boyunca bizde çocuk edebiyatı yayıncılığının önemli bir atılım içine girdiği söylenebilir. Buna karşılık iyi edebiyat örnekleri fazla değil. Çocuk kitabı yazan çok, edebiyat-sanat-estetik değeri olan kitap az. Uçan At Yayınları'nın Çocuk Edebiyatı Dizisi'nde yer alacak ilk kitapları seçmek kolay olmadı. Tacettin şimşek ve Necati Güngör dosyaların son okumasını yapacak. Son okuma işleminde yazarlar TDK ile Dil Derneği'nin yazım kılavuzlarını tercih edebilecek. Dizideki kitapların öteki dünya dillerine çevrilmesini de amaçlıyoruz. Dönem kitaplarını yayımlamaya uzak durmamın nedeni de bu. TEDA Projesi, destek vereceği çocuk ve ilk gençlik edebiyatı kitaplarını alan edebiyat uzmanlarının görüşüne göre belirlemedikçe, yazar ve çizerlerin telif haklarını güvence altına almadıkça ve çeviri kontrol sistemini kurmadıkça Türk çocuk ve ilk gençlik edebiyatına iyilik yapmış olmayacak.

Nişantaşı, 13 Aralık 2016

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nin daveti üzerine öğrencilere *Okuma Kültürü, Çocuk Edebiyatı ve Medya* konularında bir konuşma yaptım öğleden önce. Türkçe Öğretmenliği Bölümü Başkanı Necmettin Özmen, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekanı Ömer Özyılmaz, Diller Fakültesi Dekanı Turan Koç ile de bir araya gelmiş olduk. Üniversitede altmış ölkeden öğrencinin olması umut verici...

Nişantaşı, 20 Aralık 2016

Çocuk ve ilk gençlik edebiyatımızın yeni bir atılım yapabilmesi amacıyla yüz üç şair ve yazara pulsuz mektup gönderdim bugün. Yazdığım pulsuz mektupların sayısını hatırlamıyorum. Öteden beri savunageldiğim kaynaklardan yararlanarak kültürel temel üzerinde çocuk ve ilk gençlik edebiyatımızı inşa etme tezimi güncelleyerek yaptığım çağrıdan içinde

bulduğumuz gergin dönem nedenleriyle umutlu değilim. Böylesine sıkıntılı bir dönemde çocuk ve ilk gençlik edebiyatının gündeme gelmesinin kolay olmadığının farkındayım. Buna rağmen konunun şair ve yazarlara duyurulmasını önemsiyorum. Bugünkü tarihle yazdığım pulsuz mektubu günlüğüme alıyorum:

Türkiye, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı gündemini yarım yüzyıl geriden takip eden bir ülke görüntüsü içindedir. 1980 sonrası alan edebiyatındaki gelişmelere rağmen, ne geleneksel ne de modern çocuk ve ilk gençlik edebiyatında köklü atılım yapacak bir yöneliş de ortaya çıkmamıştır.

Çocuk ve ilk gençlik edebiyatımızın dönem ve yazarlarla sınırlı bir edebiyat olduğu da ortak kabullerden biridir. Bu edebiyat alanı başlangıcından itibaren Batı etkisinde ve çoğunlukla taklitçi bir anlayış içinde günümüze ulaşmıştır. Çocuk kitabı yazarları uzun yıllar boyunca didaktik-otoriter ağırlıklı bir yazarlık tutumunu tercih etmişlerdir. Biçimsel ve eğitsel gerçekçilik ile sanatsal ve eleştirel gerçekçi yazar tutumları ise ancak 1980 sonrası gündeme gelebilmiştir. Alan edebiyatındaki bu farklılığa çocuk ve ‘çocuk gerçekliği’ anlayışlarının yön verdiği ise diğer bir ortak kabuldür. Türkiye’de çocuk ve ilk gençlik edebiyatı yazarlığının 1990 sonrası ortaya çıktığı söylenebilir.

Edebiyat kamusunun çocuk ve ilk gençlik edebiyatına mesafeli durmasının bir nedeni de bu alanda ortaya konan ürünler olmuştur. İyimser bir ifade ile, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı kamusunun yeni oluşmakta olduğu ileri sürülebilir. Alan edebiyatının bütün bileşenlerinin aynı düzlem içinde olmadığı da bir diğer ortak kabuldür.

Çocuk yayıncılığının tek tip modernleşmenin en etkili enstrümanlarından biri durumuna geldiği ortak kabullerden biridir. Tek tipleştirici çocuk kültürünün dünya çocuklarını kuşatmış olduğu yönündeki kaygılar da giderek artmaktadır. Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı yayıncılığı da bu kuşatmanın etki alanı içindedir.

Bu noktada, ana sorulardan birini sorabiliriz: *Çocuk ve ilk gençlik edebiyatımızın yeni bir atılım yapabilmesi için yöntemlerden biri kaynaklardan yararlanma olabilir mi?*

Kaynaklardan yararlanma yöntemiyle kısmen masal edebiyatımızla ilgili yenileme ve esinlenme çalışmaları yapıldığı bilinmektedir. Buna rağmen, masal edebiyatımızın tema, tip ve iletileri, çocuk dil dizgesi, çocuk bakışı, ‘çocuğa görelilik’ ve ‘çocuk gerçekliği’ çerçevesinde henüz yenilenememiştir.

Mit, efsane, destan birikimi yanında çok zengin halk edebiyatı türleri doğalarına uygun biçimde yeniden yazılamamıştır. Geleneksel çocuk

edebiyatı türleri ise tematik açıdan budanmakla kalmamış; çoğu, işlevleri dışında sıradan anlatılar olarak çocuklarımıza sunulmuştur. Ne yazık ki bu sıradan metinler, program gereği, Türkçe ve Edebiyat ders kitaplarına da yansıtılmaktadır. Halk edebiyatı verimlerinin edebiyat, sanat, müzik, tiyatro ve sinemaya yansıyan nitelikli örnekleri de yeterli değildir.

Her edebî tür ve her yeni kuşak için birinci derecede beslenme kaynağı olan geleneksel edebiyat birikiminin yenilenmeye ihtiyacı olduğunu düşünüyoruz. Bu nedenle geleneksel edebiyatımızın masal, destan, efsane, mit ve diğer halk edebiyatı ürünlerinin yeniden yazılmasını öngörüyoruz. Geleneksel edebiyatın tema, işlev, temel yapı ve üslup/biçem özellikleri korunarak çocuk ve ilk gençlik çağı için yeniden yazılmasını edebiyat kavramış usta şair, hikâyeci ve romancılarımızın gerçekleştireceği kanaatindeyiz.

Geleneksel edebiyatımızın çocuk ve ilk gençlik çağı için yenilenmesi çalışmalarında pedagojik ve edebiyat estetiğinin temel ölçütlerine göre çağdaş bir edebiyat inşa edilebileceği yönündeki bu önerinin benimseneceğini ve geliştirileceğini de umut ediyoruz. Önerimiz, halk edebiyatımızın yeniden yazma ve esinlenme yoluyla yazılı bir edebiyata ve sanata dönüştürülmesi çabası olarak özetlenebilir.

İkinci ana sorumuzu da şöyle sorabiliriz: *Halk edebiyatımızın “en iyi” metinleri yanında -kanonik metinlerin yazılacağı iddiasını taşımasa da- klasik metin örneklerinin ortaya çıkması için en yararlı yöntem hangisi olabilir?* Kuşkusuz bu sorunun cevabı, her bir türle ve bu edebiyat hareketine ilgi gösterecek sanatkârlarımızın ayıracakları zamanla da ilgilidir.

Geleneksel edebiyatın çocuk ve ilk gençlik çağı için yeniden yazılması sürecinin bir dizi çalışmayı gerektirdiğinin farkındayız. İlk aşama için beş yıllık bir süreden söz edilebilir. Geleneksel edebiyatı yenileme çabası, yaygın anlamıyla “hazırlama kitap” çalışması değil, nitelikli ve özgün telif eser yazılmasını gerektirir. Öncelikle geleneksel edebiyat ile çocuk ve ilk gençlik edebiyatı uzmanları ve yazarlardan oluşacak ihtisas kurulunun oluşturulması düşünülebilir. Yeniden Yazma Grubu, yazılacak eserlere pedagojik ve estetik ölçütlere dayalı katkı sunabilir. Metnin özüne dokunmamak kaydıyla anlatım tekniğinde güncellemeler yapılabilir, metne yeni motifler eklenebilir. Eserlerin görsel ölçütler doğrultusunda resimlenmesi ise bu çalışmanın bir diğer boyutu olarak öngörülebilir.

Kültür ve medeniyetimiz içinde köklü bir yeri olan halk edebiyatı ürünlerini yeni kuşaklara ulaştırabilmek umuduyla, üçüncü ve kısa sorumuz da şudur: *Siz bu çalışma içinde yer almayı düşünür müsünüz?*

Nişantaşı, 21 Aralık 2016

Birkaç gündür üzerinde çalıştığım pulsuz mektubu şair, hikâyeci ve romancılara dün iletmeye başladık. Bugün itibariyle yüz bir yazara ulaştırmış olduk mektubu. Kaynaklardan yararlanarak halk edebiyatı türlerinin yeniden yazılmasını amaçlayan bu çağrı sahiplenilirse okul öncesi, çocuk ve ilk gençlik edebiyatımız kültürel bir temele kavuşabilir. Yazarların cevapları doğrultusunda çalışma yöntemini de belirlemiş olacağız. Üç-beş yıl sürecek bu çalışmanın verimli ve nitelikli olabilmesinin bu çağrıyı dikkate alacak yazarların niteliğiyle birebir ilişkili olduğunun farkındayım.

Nişantaşı, 6 Şubat 2017

Uçan At Yayınları Çocuk Edebiyatı Dizisi kapak ve iç tasarımı için Mükremin Seçim'in yaptığı çalışmayı gördük bugün. Yayınevinin sahibi Adnan Mecid Yüksel'le tasarıma ilişkin görüşlerimizi not aldı Mükremin Bey. Edebiyat ve sanat ağırlıklı bir diziyi yansıtmayı amaçlayan yalın bir kapak tasarımı ile karşılaşmış olmaktan dolayı mutlu oldum. Tasarımın alametifarikası ise türler için önerdiğim vinyetler oldu. Çocuk edebiyatı için çeyrek yüzyıldır hayal ettiğim bir dizi için altı aydır ördüğüm kozadan bahar aylarında ilk kelebeklerin uçmasını sabırsızlıkla bekliyorum.

Tarabya, 28 Şubat 2017

4. CNR Uluslararası Kitap Fuarı'nda *Okuma Kültürü ve Medya* konulu bir konuşma yaptım öğleden sonra. İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü'nün fuar programını değerli Mustafa Aldı düzenledi. Konuşmamı öğretmen ağırlıklı bir grup dinledi. Sessiz, sorusuz ve heyecansız bir grupla göz göze gelmiş olmaktan yoruldum... İkinci sularında eve ulaşır ulaşmaz uyumuşum. Günün son dakikalarında türkü dinleyerek dinleniyorum. Günlerdir aklım Memduh Cemil'de. Bir türlü Paris'ten beklediğimiz haber ulaşamadı bize...

Nişantaşı, 2 Mart 2017

Kadim dostum Tacettin Şimşek *III. Millî Kültür Şûrası* için Erzurum'dan İstanbul'a gelmişti ikinci sularında. Akşam saatlerinde Çocuk Vakfı'na ulaşınca ilk çocuk çorbamızı içtik yıllar sonra. Tacettin Hoca, Mahmut Yasin Yakar'ın hakkımda yaptığı ilk doktora tezinin danışmanıydı. Son iki yıl içinde on dört çocuk kitabımın son okumasını yapmıştı. Uçan At Yayınları için hazırladığım Çocuk Edebiyatı Dizisi'nde yer alan yirmi kadar kitabı okudu. *İlkyaz Tatili* şiir kitabıyla *Yeşil Gözlü Kardan Adam* hikâye kitabını

da dâhil ettim diziyeye. Tacettin Hoca güven yurdu bir insandır ve kadim dostumdur. Erzurum'daki üniversite ortamında kendini saklamış gibi. Eğitime kaynak kitaplara ayırdığı zamanı çocuk edebiyatı türlerinde kitap yazmaya ayırsaydı şimdiye kadar çok yol alabilirdi.

Gülten Dayıoğlu'nun bugünkü iletisi mutlu etti beni. 20 Aralık 2017 tarihinde yüz on üç şair, hikâyeci ve romancıya gönderdiğim mektuba en somut cevabı vermiş oldu: Sarı Kız efsanesini yazacak çocuklar için. Seksene varan yaşına rağmen yazma iddiasını sürdürmesi de saygıya değer.

Nişantaşı, 28 Mart 2017

Ocak 2016'da yazmaya başladığım *Masalın Doğası ve Türk Masalının Yeniden Dirilişi* bildirisini Ekim ayında *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu*'nda sunmuştum. Ömrümde yazdığım en uzun bildiri oldu bu metin. Birkaç gündür metni gözden geçirerek okudum. Bu metin için birkaç isme teşekkür borçluyum. Bu metni yazmam için telefonla arayan ve ısrar eden Sedat Sever'e teşekkür ediyorum. Kitap boyutuna ulaşan metnin ön okumasını yapan Vefa Taşdelen, Medine Sivri, Melek Özlem Sezer ve Saim Sakaoğlu'nun önerilerinden yararlandım. Saim Hoca'nın on altı sayfalık notları hem uyarıcı hem de öğreticiydi. Saim Hoca'nın metni değil de dip notları beğenmiş olması da yeterli benim için. Türk masalından esinlenen şair, hikâyeci ve romancılar konusunda çok sayıda şair, hikâyeci ve romancı yanında İnci Enginün ve Abdullah Uçman'ın notlarını da dikkate aldım ve bu isimleri metnin ilgili dip notlarında belirttim. Bu uzun metnin son okumasını yapan kadim dostum Tacettin Şimşek'e çok özel teşekkürlerimi de not düşünüyorum günlüğüme.

Nişantaşı, 6 Nisan 2017

15.40 Sabah erkenden Yalvaç Ural'la Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nden Maltepe Üniversitesi'ne gittik. Ayla Oktay Hoca'nın davetiyle Eğitim Fakültesi'nin düzenlediği ve Dekan Ramazan Korkmaz'ın yönettiği oturumda Gülten Dayıoğlu ve Yalvaç Ural'la birlikte çocuk edebiyatı anlayışlarımızı anlattık kısaca. Ramazan Hoca'nın yerel değerlerle çocuk edebiyatı ilişkisi yönünde sorduğu soruyu yorumladık ikinci turda. Kırk yıldır hep benzer sorularla karşılaşılıyor. Okul öncesi, çocuk ve ilk gençlik edebiyatımızın kültürel temel üzerine inşa edilmediği gerçeğiyle yüzleşmedikçe bu alan edebiyatında köklü bir gelenek oluşturmak imkânsız gibi.

Nişantaşı, 13 Nisan 2017

Üç yıl önce yine Nisan ayında *Çocuk Edebiyatçıları ve Çizerleri Kozası* adıyla e-grup oluşturmuştuk. Doksan kadar birbirini tanıyan isme ilettiğimiz duyuruya kırk üç kişi cevap vermişti. Geçen süre içinde birkaç hatırlatma yapmamıza rağmen koza içinde duyurularla yetinildi ve yazar ve çizerler iletişim kurmayı tercih etmediler. Kozaya dâhil olan çocuk edebiyatçıları ve çizerlerin tamamına yakını “muhafazakâr” çevrede bilinen yazar ve çizerler olduğu hâlde niçin birbirleriyle iletişim kurmadıklarına anlam veremedim. Geçen hafta gönderdiğim kısa nota iki kişi geri bildirimde bulunmuştu. Bugünün sonunda koza adresini kapatmış olacağız. Muhafazakâr kesim öteden beri bildiği ezberi sürdürüyor; kültür, edebiyat ve sanat konularında kendini tekrar etmekle meşgul. Genç kuşaktan yazar ve çizerlerin bunun farkında olması ise değerli ve onlarla iletişim hâlindeyiz zaten.

Nişantaşı, 14 Nisan 2017 14.45

Çocuk Edebiyatı Okulu'nun amaçları arasında Okuma Kültürü Kongresi'nin düzenlenmesi ile örgün, yaygın ve sargın eğitimi kapsayacak Okuma Kültürü Programı'nın hazırlanması da yer alıyordu. Türkiye'nin bu ödevleri için Okuma Kültürü Kozası'nın e-grup adresini aldık bugün. Koza adresi için 299 karakterlik metin şöyle:

Okuma Kültürü Kozası ana fikri Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Okulu'na ait gönüllü bir iletişim adresidir. Bu kozanın temel amacı, Türkiye ölçekli okuma kültürü ve çoklu okuryazarlık becerisi kazandırılması çalışmalarını desteklemektir. Kozaya üyelik, Çocuk Edebiyatı Okulu davetiyle gerçekleşmektedir.

Okuma Kültürü Kozası davet mektubu da şöyle:

Merhabalar.

Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Okulu, çocuk ve yetişkinlere yönelik olmak üzere *Okuma Kültürü Kozası*'nın kurulmasına karar verdi. Her yaştan insana yapılacak en anlamlı iyiliğin, bireyin kendilik bilincine ulaşabilmesi için yazılı ve görsel okuryazarlık becerisi kazanmasına destek sağlamakla gerçekleşebileceğini öngörüyoruz. Yetişkinler için kurulacak kozanın amacı şöyle belirlendi:

- *Okuma kültürünü çoklu okuryazarlıklar temelinde geliştirmeye yönelik çalışmalara öncülük etmek,*
- *Örgün, yaygın ve sargın eğitime yönelik ülke ölçekli uygulanabilir öneriler geliştirmek,*
- *Kozanın amacına uygun gelişmelerini ve etkinliklerini üyelere duyurmak,*

- Okuma kültürüyle ilgili ülke ölçekli etkinlikler düzenlemek,
- Okuma Kültürü Programı'nın hazırlanması ve uygulanmasını gündeme getirmek,
- I. Türkiye Okuma Kültürü Kongresi'nin düzenlenmesi fikrini bütün taraflarla paylaşmak.

Koza için, anne-baba, öğretmen, yazar, felsefeci, eğitim bilimci, araştırmacı, eleştirmen, editör, çevirmen, yayıncı, okuma kültürü uzmanı, medya uzmanı, kütüphaneci, STK, Üniversite ve Hükümet kuruluşları yanında, her meslektan okuma kültürü gönüllülerine ve öncülerine koza davetini bugünden itibaren duyurmaya başlayacağız. Okuma Kültürü Kozası'na üye kaydı yaptıranlar koza için üye önerebilirler.

Okuma Kültürü Kozası temel beş ilke ve gönüllü üyelik çerçevesinde işlevini gerçekleştirecektir:

- a. 'Çocuk'tan ve çocuk haklarından yana taraf olmak,
- b. Koza iletişiminde nezaket dilini kullanmak,
- c. İdeolojik tartışmalara meydan vermeyecek bir söylemle iletişim kurmak,
- d. Ticari amaçtan uzak bir yaklaşımı esas almak,
- e. Okuma Kültürü ve Çoklu Okuryazarlık becerisi kazandırılması çalışmalarını desteklemek.

Nişantaşı, 7 Mart 2017

Uçan At Yayınları'nın logosundan sonra, bugün, Çocuk Edebiyatı Dizisi'nin kapak ve iç tasarımı ile yazı karakterini de belirledik. Mükremin Seçim'in altı haftada sonuçlandırıldığı çalışma için çocuk görüşü de aldık. Bugünkü karar toplantısında Adnan Mecid Yüksel, M. Emin Albayrak, Mükremin Bey ve bendenizin heyecanı görülmeye değerdi. Çocuk Vakfı Kültür Evi'nin beşinci katında fotoğrafla belgeledik bu güzel günü. Abartısız ve sakin bir kapak tasarımını tercih ettik. Kırkın üzerinde çocuk edebiyatı yazarı, çocuk kitabı çizeri ve editörün de görüşünü aldık bu süreç boyunca. Bu isimler arasında Yalvaç Ural, Fatih Erdoğan, Yunus Bekir Yurdakul, Burcu Ural Kopan, Ferit Avcı, Mustafa Delioğlu, Mevlâna İdris Zengin, Serap Deliorman, Soner Hızarcı, Mavisel Yener, Aytül Akal, Deniz Üçbaşaran, Anıl Tortop, Sedat Sever, Selahattin Dilidüzgün, Tacettin Şimşek, Saadet Ceylan ilk aklıma gelenler oldu.

Tarabya, 21 Nisan 2017

Sabah erkenden kalktığım hâlde evden öğleye doğru çıkabildim. Sultan Fatih Üniversitesi'ne ulaştığımda yorulmuş hissettim kendimi. Cuma namazından

sonra üniversite giriş kapısını bulamayınca döndüm durdum binaların etrafında. Binanın içine girince de terledim. Kalp çarpıntım tetiklenecek diye endişelensem de Sevgili Peygamberimiz (sav) ile ilgili ödevimize başladık. Hazreti Muhammed (sav) ve Çocuk Edebiyatı Oturumunda Figen Yaman Çoşar, Elif Konar Özkan, Musa Mert, Mevlâna İdris Zengin’le birlikte çocuk siyeri edebiyatını değerlendirdik. Otuz yıllık notlarımı iki hafta boyunca gözden geçirdim ve tespit ve teklifler çerçevesinde oturumda sundum. Meridyen Derneği’nin Türkiye’de Çocuklara Yönelik 2011-2012 Siyer Çalışmaları Raporları’ndan yararlandığımı buraya not düşünüyorum. Çocuk ve Siyer konusunda en kapsamlı çalışmaları yapan arkadaşlarımıza tekrar teşekkür ediyorum.

İkinci sularında Mehmet Zeki Aydın Hoca, Elif Zeynep ve Muhammed Özbey’le Marmaray’la Sirkeci’ye oradan metroyla Yazarlar Birliği İstanbul Şubesi’ne ulaştık. Altıncı buluşmada “Türkiye’de Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Eleştirisi Niçin Gelişmemiştir?” konusunu değerlendirdim. Alan edebiyatı çevresinden katılan olmadı yine. Muhafazakâr kesim her alanda kendini tekrarladığı gibi çocuk, çocuk edebiyatı ve çocuk yayıncılığında da bunu sürdürüyor. Genç kuşağın ilgisi ise giderek çoğalıyor. Umut, hayalleri olanların gece-gündüz yıldızlı bir gökyüzüdür.

Sultanahmet Halk Köftecisi’nde Mehmet Zeki Aydın Hoca ile köfte ve helva yedik. Memleketimizin derin krizi üzerine sohbet ederken ortak endişelerin çoğaldığını fark ettik. Buna rağmen irfan sahiplerinin sessiz kalışının krizi daha da derinleştirebileceği kanaatine vardık.

Tarabya, 18 Mayıs, 2017

İlki 25 Kasım’da başlayan Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Buluşmalarının yedincisi ve sonuncusunu bu akşam gerçekleştirdik. Onca duyuruya rağmen yedi ay boyunca ilgi olmadı buluşmalara. Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı okuryazarlığı kültürü muhafazakârların gündemine girmiş değil henüz. Alan edebiyatının bileşenlerini de bir araya getiremedik. Buna rağmen hazırladığım notları İstanbul dışındaki genç kuşağa ulaştırmış olduk.

Akşam saatlerinde Necmettin Turinay ile karşılaştık ve hasret giderdik. Halk Köftecisi’nde köfte yedik. Edebiyattan şiirden söz ettik. Zarifoğlu şiirinin zekâ, Dağlarca şiirinin düşünce ağırlıklı şiir olduğu üzerinde durduk. Necmettin Bey’i Ankara’ya uğurladıktan sonra günün son saatinde metroyla eve ulaştığımda kalbimin ve bedenimin iyice yorulduğunu fark ettim.

Tarabya, 11 Haziran 2017

İki ay boyunca üzerinde çalıştığım *Çocuk Siyeri Yazma Kılavuzu Ön Bilgi Notları*'nı kısa bir yazıya dönüştürdüm. Taslak metni yetmiş bir kişiye iletmiştim. Asıl amacım çocuk siyeri konusunda yeniden düşünülmesini sağlamaktı. Yirmi yedi kişi görüş bildirdi. Notları özenle okudum. Geleneksel siyer ağırlıklı ortak kabuller üzerinden hareketle önerimi daha da somutlaştırdım. Popüler siyer yazıcılığı daha fazla sorunlar içeriyor. 21 Nisan 2017 tarihinde düzenlenen "Hazreti Peygamber (sav) ve Çocuk Edebiyatı Oturumu"nda bu sorunları değerlendirmiştik. Bu nedenle önerdiğim kılavuz popüler çocuk siyeri yazacaklar için yararlı olabilir.

Çocuk siyeri edebiyatı ile çocuk edebiyatı ilişkisinin kurulması önemli olmakla birlikte birçok zorluklar da içermektedir. İslam Peygamberi'nin (sav) siyerini yazmak portre yazıcılığı değildir. Efendimiz'in (sav) sîretine dayalı gerçekliği esas almadan Peygamberimiz'in (sav) siyeri yazılamaz. Her çocuk edebiyatçısı çocuk siyeri yazamaz. Kur'an ve Hadise dayalı kültürel gerçekliği bilen ve değerlerini içselleştirmiş mümin yazar ve sanatçılar çocuk siyeri yazabilir. Önerdiğim kılavuz çocuk siyeri yazıcılığının bütün yönlerini kapsamıyor. Kılavuz amaç, işlev ve içeriğinin somutlaştırılarak geliştirilmesi hâlinde genç kuşağın çalışmalarına yardımcı olabilir.

Tarabya, 22 Haziran 2017 03.25

Otuz yıllık dinî içerikli şiirler dosyasının ilk taslağını bu ramazanda hazırlayabildim. Dinî içerikli şiir atlasının ilk adımı *Güzelden Güzel* olarak not ettim. Kaç yıldır yazmayı arzu ettiğim Çocuk Duaları'nın ilk şiirini bu Kadir Gecesi yazabildim.

Dinî içerikli şiir yazmanın birçok zorluğu var: Bu zorlukları şair dinî kavrayışı, tasavvuru ve yeteneğiyle aşabilir. Didaktizmi aşmadan nitelikli şiir yazılamaz. İnanmış bir şair olmak da yetmez. Şairin dinî hayatı olmazsa yazacağı şiirlerin ruh kökü olmaz.

Güzelden Güzel dosyasındaki şiirleri yaşayarak yazdım. Çocukluğumda sorduğum soruları yeniden sorma ihtiyacı hissettim. İki oğlumun ve son birkaç yıldır torunum Ahmet Kerem'in de sorularını dâhil ettim bu sorulara. Bu da yetmedi, soruları günümüz çocukları için yeniden sordum. Çocuğun dinî sorularını çocuk maneviyatı temelinde sormakla da yetinmedim; aynı zamanda yorumlamaya öncelik verdim.

Seküler eğitim sisteminde çocuk ve din boyutu en zayıf halkadır. Bu halkanın dışında kalan dinî geleneği yaşayan çevrelerin çocuk ve din ilişkisi kalıplı bir anlayışla sürdürüldüğü için sorunludur. Çocuğa yetişkinin

algıladığı dini mi, çocuk gerçekliğine uygun çocuk ve din gerçeğini mi eğitime, edebiyata ve sanata yansıtmalıyız? Bu soruyu ikinci bağlamı içinde merkeze alarak ve şiiri araçsallaştırmadan *Güzelden Güzeli* dosyasını sonuçlandırmaya çalışacağım.

Evrencik Köyü (Vize), 29 Ağustos 2017

Güneş hiç yüzünü göstermedi bugün. Uçuşan koyu bulutlar sonunda yağmuru getirince hava iyice soğudu. Yağmur yağarken kırlangıçların daha bıçkın uçtuğunu fark ettim bugün.

Güne Dağlarca'nın Çocuk ve Allah şiir kitabını okuyarak başladım. Kitabı kaçınıcı kez okuduğumu hatırlamıyorum. Bir saat boyunca sesli-sessiz şiir okuyunca şiirin arındıran etkisini iyice hissetmiş oldum. Dün, William Blake'in Masumiyet ve Tecrübe Şarkıları'nı okurken de aynı duyguyu hissetmiştim. Özellikle de çocukluğun masumiyeti üzerine inşa ettiği Masumiyet bölümünü. Sekiz gün boyunca Hölderlin, Edgar Allan Poe, Gabriela Mistral, Tagore, Shakespeare, Rilke, Nietzsche, Nizâr Kabbâni, Turgut Uyar, Sezai Karakoç, Asaf Hâlet Çelebi, Dağlarca, Cahit Zarifoğlu, Behçet Necatigil, Cemal Süreya, Metin Eloğlu, Melih Cevdet Anday, Nâzım Hikmet, Edip Cansever'den çok sayıda şiir okudum. Birkaç şiir seçkisi nedeniyle de dünya ve Türk şiiri yolculuğunu sürdürürken şairlerin çoğunluğunun çocuk temasını, çocuklukları ve çocuk anılarıyla niçin sınırlandırdıkları üzerinde düşündüm. Çocuk temasına yer veren şairler bile çocuk üzerinden bir gelecek tasavvuruna yönelmekten kaçınıyor. Dağlarca çocukluktan dışarı çıkmadığı için -özellikle Çocuk ve Allah bağlamında- çocuk dairesinin içinde dolaşmayı seviyor. Sezai Karakoç'un çocukla gelecek tasavvuruna yönelen en cesur olduğunu not düşebilirim. Devrimci şiirin öncüsü Nâzım Hikmet çocuğun hâllerine değinse, şimdiki zaman vurgusu ve gelecek çağrısı yapsa da çocukla yeni bir yolculuğa yönelemiyor. Behçet Necatigil çocuğun şimdiki hâlleriyle yetiniyor. Cahit Zarifoğlu'nun çocuk gövdeli şiirleri iç gövdenin şiirleri olduğu için çocuk teması daha çok kendi geçmişleriyle sınırlı. Turgut Uyar, Metin Eloğlu, Edip Cansever, Bedri Rahmi, Melih Cevdet Anday'ın çocukları ise arada görünen suskun bir çocukluktan esinleniyorlar. Şiiri bir çocuk ağıdı olan ise Ceyhan Atıf Kansu'dur. Şiiri çocukluğunun sarnıçlarından yola çıkarak kuran en önemli şairlerimizden biri ise Asaf Hâlet Çelebi'dir.

188

Çocuk ve
Medeniyet
2018/2

Nişantaşı, 14 Eylül 2017

Dün ilkokul üçüncü sınıf öğretmenim Ekrem Özcan'ın kardeşi Mahmut Özcan sınıf fotoğrafımızı gönderdi. Öğretmenimizin sol yanında alnı ve

Mustafa Ruhi Şirin

kaşları görünen üçüncü çocuk ben olmalıyım. Bu fotoğraftan haberim yoktu. Mahmut Bey'in Facebook sayfasına yansıttığı okul fotoğrafları arasında başka fotoğraflarım da olabilir. Ortaokul ve lise fotoğraflarım için Of Lisesi ile temas kuracağım.

Öğle üzeri Ruşen Çakır'ın Medyascope televizyonunda Kezban Küçük ile okuma kültürü üzerine konuştuk. Ruşen Bey'le yıllar sonra ikinci kez karşılaştık bugün. Medyascope siyasi haber kanalı olduğu hâlde tanıdık yazar arkadaşlarım arasından programı dinleyenler olmuş. Çok sayıda kitap basılrsa da yazı kültüründen uzaklaşan bir topluma dönüşüyor ülkemiz. Toplumsal okuryazarlığı ve bilinci gelişmiş bir toplumda nelerin değişeceğine yönelik bir tasavvurumuz yok hâlâ. Okuma-yazma öğretmekle oyalanıyoruz.

Nişantaşı, 27 Eylül 2017

Geçen yılın Ağustos ayından bu yana yoğun, yorucu olduğu kadar çocuklar için yeni bir pencere açabilmek için çırpındık durduk. Önerdiğimiz yayınevini Bilge Kültür Sanat Yayıncılık kurdu. Adı, logosu, amblemi dâhil kurumsal çalışmalarının fikrini vermekle kalmadık, düşünce mimarisini de oluşturduk. Adnan Mecid Yüksel Bey'e önerdiğimiz bu çocuk ödevinin ilk kitapları yayımlanmaya başladı. On üç ay boyunca çocuk edebiyatı yayıncılığının bütün zorluklarını yaşadık. İyi örneklerin seçilmesi kadar resimlenmesi de kolay olmadı. 'Çocuk gerçekliği'ne uygun metin bulmak da resimlemek de zor oldu. Edebiyat ve sanat değeri olan çocuk kitabı yayımlamak ve çocuk edebiyatı yayıncılığının bütün aşamalarıyla ilgilenmek idealistlerce mümkün olabilirdi ancak. Bu süreçte kitapların son okumasını yapan kadim dostum, kardeşim Tacettin Şimşek'in katkısı çok önemli oldu. Yayınevinin bütün sekreteryasını Çocuk Vakfı'nın sekreteri Yasemin Ünal gerçekleştirdi. Judo Ajans'ın kurucusu Kağan Küçük, logoyu ve kurumsal kimlik çalışmalarını sonuçlandırdı. Uçan At Yayınları'nın ilk dizisi olan Çocuk Edebiyatı Dizisi'nin özgün kapak ve iç tasarımını Mükremin Seçim hazırladı ve kapakların uygulamasını üstlendi. On altı yazarın 40 kitabını on iki çizerle yayımlama aşamasına geldik. Uçan At Yayınları dil, kültür, sanat, edebiyat ve medeniyet temelinde yayıncılık yapacak. Çocuk kültürü, çocuk hakları, çocuk ve eğitim, çocuk ve felsefe, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı, çocuk ve sanat, çocuk ve medya konularında hazırlanacak dizilerle iyi örneklerin yayımlanacağı umudu içindeyiz. İlgili alanları doğrultusunda Çocuk Vakfı Çocuk Hakları Okulu ile Çocuk Edebiyatı Okulu danışmanlık yapacak yayınevinin dizilerine. Çocuk kültürü yayıncılığında yetkin insanlar yetiştirebilmeyi de umut ediyoruz.

Tarabya, 12 Ekim 2017

Akşamın ilk dakikalarında önce Acar Erdoğan, ardından Mehmet Demirtaş'ın elektronik postası ulaştı bana. Okuma kültürü alanındaki çalışmalar nedeniyle Çocuk Vakfı ve çocuk edebiyatı yazarı olarak Fatih Erdoğan 2018 Astrid Lindgren Memorial Award için Türkiye'den aday gösterilmiş ve adaylıkları kabul edilmiş. Ödülün ikinci aşaması Bologna Çocuk Kitapları Fuarı'nda açıklanacakmış.

Çocuk Vakfı kurulduğu yıldan bu yana okuma kültürü için çok sayıda proje hazırladı ve gerçekleştirdi. Kalem Defter Kitap kampanyasından köy okullarına sosyal ve kültürel destek programına, üç yıl kent ölçekli sürdürdüğü Okuyan Şehir Sakarya programına kadar binlerce çocuğumuza ulaşmayı başardı. Çeyrek yüzyıllık okuma kültürü ödevimizi gönüllülerimizle başardık. Ödül beklentimiz yok. Çünkü bu çocuk ödevimize gönül verenler çoktan ödüllerini çocuklardan aldı.

Tarabya, 15 Ekim 2017

Öğle üzeri Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Karacaahmet Mezarlığı'ndaki mezarını ziyaret ettik okurlarıyla. Vefatının üzerinden tam dokuz yıl geçmiş. Alâettin Bahçekapılı yıl dönümlerinde aynı heyecanla bu vefa ödevini aksatmadan sürdürüyor. Bu yıl birkaç kişiydik. Ruhan Ertop, Konur Ertop, İsa Çelik, Korkut Akın, Alâettin Bahçekapılı ile andık Dağlarca'yı. Ataşehir Belediyesi "Dağlarca, Unutturmuyoruz" programı düzenledi. Üç saati aşkın süren ve Alâettin Bahçekapılı'nın öngördüğü "görsel radyo" sunumuyla gerçekleşen programı otuz kişi izledi. Doğan Hızlan'ın telefon bağlantısıyla katıldığı programda Hilmi Yavuz, Konur Ertop, İsa Çelik, Ömer Erdem, Ruhan Ertop ve bendeniz Dağlarca şiirini yorumladık. Dağlarca, şiiriyle ilgilenenleri lanetlediği için mi, sevenlerinin az olmasından mı bilmem, unutulmuş şairler arasında ilk sırada günümüzde. Bu görüşümün gerekçesini soran Hilmi Yavuz'a, bunda hayattayken insan ilişkilerinin zayıf olması ve edebiyat kamusunun payı olduğunu söylemekle yetindim.

Dağlarca'nın çocuk gövdeli şiirleri üzerine Çocuk ve Allah kitabını merkeze alarak konuşmaya başlamak 1935'ten vefatına kadarki dönemi kapsamadıkça eksik kalır. Dağlarca Armağanı'nda yer alan Dağlarca Şiirinde İki Çocuk Gövdesi yazımı kısaca özetledim konuşmamda. Çocuk ve Allah ile yirmi üç kitaptan oluşan Dağlarca Çocuklarda Dizisi'ndeki şiirler sezgi yöntemiyle yazılmış iç çocuk gövdesinin şiirleridir. Dağlarca'nın çocuk özneye yönelik şiirlerinin yaşı biyolojik değil, yaşlarını Dağlarca'nın bildiği soyut çocuklardır.

Tarabya, 17 Ekim 2017

Nazan Erkmen dün geçirdiği kalp krizi sonrası vefat etmişti. Vefat haberi öğleye doğru ulaştı bana. Nazan Hoca, Çocuk Vakfı'nın kurulduğu ilk yıllardan bu yana Danışma Kurulu üyemizdi. Ortak çocuk ödevleri gerçekleştirmiştik. Kuş Ağacı sanat masalımı resimlemiş ve UNESCO Asya Kültür Merkezi Resimli Çocuk Kitapları Ödülü de almıştı. Bu kitap Farsça ve Koreceye de çevrilmişti. Üç yıl önce Guguklu Saatin Kumrusu sanat masalımı resimlemiş ve kitabı Nar Yayınları basmıştı. Nazan Hoca çok sayıda çocuk kitabı resimlemiş, sergiler açmış bir sanatkârdı. Son yıllarda üniversitelerde yöneticilik görevlerinde bulununca olgunluk dönemi eserleri için gecikmiş olsa da çocuk kitabı çizerliği yanında resim tutkusuyla yolculuğunu sürdürdü.

İkinci vakti Bebek Camii'nde kılınacak cenaze namazına yetişmek için çırpındysam da Tarabya yönünden Bebek girişinde yol tıkanınca Nazan Hoca'nın defnedileceği Aşiyen Mezarlığı'nda bekledim. Annesi ve babasının mezarı açılmıştı. Rizeli mezarıcı Hayrettin İlkey'la mezarlılık üzerine sohbet ettik. Hayrettin elli iki yaşında. Sekiz yıldır mezarlılık yapıyor. Ölüm duygusundan kendini korumaya çalışsa da defnedilenin yaşına göre etkilendiğini söylüyor. Onu en çok etkileyen ise üç kişilik aileden önce anne defnedilecekken, defin işlemine birer saat arayla babanın kalp krizinden, oğulun ise trafik kazası sonucu vefat etmesi ve bir aileden aynı gün içinde üç kişi için mezar açması olmuş.

İkinci saatlerinde Nazan Hoca'yı ebedî yurduna uğurladık. Mezarına beş küçük bitki dikilince sarı bir kedi mermer üzerinde yürümeye başladı. Nazan Hoca'nın kedi sevgisine bir armağan oldu bu sarı kedi. Çektiğim fotoğrafları oğlu Halûk'a iletceğim. Eşi Aydın Bey'e ve Haluk'a başsağlığı dileyerek Aşiyen Mezarlığı'ndan ayrıldım.

Nişantaşı, 29 Mayıs 2018

YÖK, lisans bölümlerinde okutulan Çocuk Edebiyatı ders saatlerini yine azaltmış. Sınıf Öğretmenliği ana bilim dalından dersi kaldırmış. 2005 yılından bu yana edebiyat ders saatlerinin azaltıldığını, dil ile ilgili ders sayısının artırıldığını da bu vesileyle öğrenmiş oldum.

Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Okulu Danışma Kurulu üyelerinin görüşünü alarak sonlandırdığımız raporu Dr. Tacettin Şimşek kaleme aldı. Öteden beri savunageldiğim gibi üniversitelerde Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Ana Bilim Dalları ve lisansüstü çalışmalar için Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Enstitüsü kurulmasını da önerdik YÖK'e. YÖK Başkanı Yekta Saraç'a

mektup ekinde gönderdiğimiz kısa raporu YÖK'te değerlendirebilecek uzman var mı? Dün olduğu gibi bugün de kaygılıyım. Yekta Saraç'a gönderdiğimiz raporla ilgili mektubu günlüğüme kaydediyorum:

“Türkiye okuma-yazma öğretiminde başarılı bir ülke olduğu hâlde, okuma kültürü zayıf ülkeler arasında yer almaktadır. Bunun temel nedeni, Türkçe öğretimi ve yazı kültürü arasındaki ilişkinin program ve uygulamadaki sorunlarının bir türlü aşılamamış olmasıdır.

Örgün eğitim sisteminin medya karşısında işlevini yerine getiremez duruma geldiği dönemden bu yana çok boyutlu yazı kültürü odaklı çalışmalara ihtiyaç olduğu ortak kabulünden hareketle, YÖK'ün bu alanı yeniden yapılandırması gerektiğini düşünüyoruz. Bu amaçla, Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı'nda *Erken Çocukluk Dönemi Edebiyatı*, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalında *Çocuk Edebiyatı*, Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı, Sosyal Bilgiler ve Felsefe Grubu Öğretmenliği Ana Bilim Dallarında *Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı* dersi olarak okutulmasını öneriyoruz.

Lisans programlarının lisansüstü çalışmalarla birlikte planlanması ve ülkemizin ihtiyaç duyduğu insan kaynağının yetiştirilmesi, YÖK üzerinden yapılması gereken çalışmalar içinde yer almaktadır. Bu amaçla öğretmen yetiştiren kurumlarda Çocuk Edebiyatı derslerinin program ve kredi durumlarının alan edebiyatı uzmanlarının katılımıyla yeniden düzenlenmesini; birikimi olan üniversitelerde *Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Ana Bilim Dalı* bölümleri ile lisansüstü çalışmaları gerçekleştirmek üzere *Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Enstitüsü*'nün kurulmasını öneriyoruz. Çocuk Edebiyatı Danışma Kurulu üyelerimizin hazırladığı ve önerilerimizi içeren özet raporu ekte sunuyoruz.”